

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228189

UNIVERSAL
LIBRARY

ترجمہ فارسی پارہ

SIEMANIA UNIVERSIT.
COLLEGE LIBRARY.

از طبقات محمد بن سغندکاتب الواقدی

در ذکر

فرستادین پیغمبر خدا صمد انرا بسوی پادشاهان و قبائل عرب در سیدن سفیران عرب نزد

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

ترجمہ نموده

مولوی محمد عبدالحمید صاحب اعظم گڑھی سلمہ اللہ تعالیٰ

بحکم

نواب ذوالقدر و ذوالملک مولوی محمد شتاق حسین انتصاب جنگ بہادر

بجست افادہ طالب علمان مدرسہ العلوم علی گڑھ

۱۸۹۱ء

مطبع منقذ عام اگرہ طبع شد

ترجمہ فارسی پارہ

از طبقات محمد بن سعد کاتب الواقدی
در ذکر

فرستادین پیغمبر خدا قاصد از اسی پادشاهان و قبائل عرب در سیدین سفیران عرب نزد

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

ترجمہ نموده

مولوی محمد عبدالحمید صاحب اعظم گڑھی سلمہ اللہ تعالیٰ

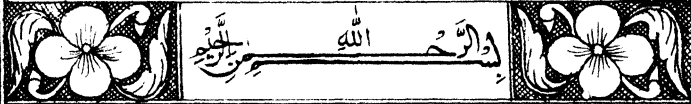
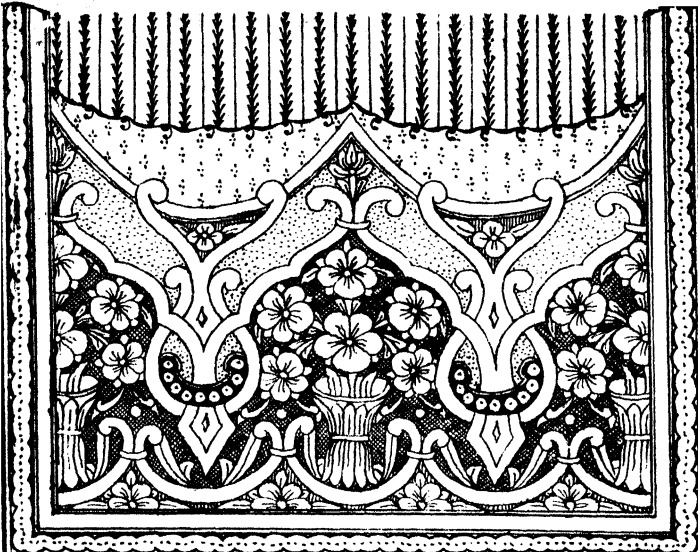
بحکم

نواب وقار اللہ ولد وقار الملک مولوی محمد شتاق حسین انتصار جنگ بہادر

بجست افادہ طالب علمان مدرسہ العلوم علی گڑھ

۱۸۹۱ء

مطبع منقید عام اگرہ طبع شد

اتابعد - این دوپاره ایست از طبقات ابن سعد که از زبان عربی بفارسی ترجمه شده
 یکی از آن دوپاره در ذکر فرستادن پیغمبر خدا تا صدان رالیسوی بادشاهان و قبایل
 عرب است و دیگر در رسیدن سفیران عرب نزد آنحضرت صلی الله علیه و سلم -
 چون در تاریخ اسلام این آنگهی از مهمات امور است که اسلام در اطراف عرب و
 بلاد دیگر چگونه اشاعت یافت و این هر دوپاره سرمایه اینگونه آنگهیما بود **نواب**
وقار الملک بهما در نظر افاده عام و خصوصاً بغرض فائده طلباء اهل اسلام
 خواستند که آن نسخه را که در جرمن بزبان عربی چاپ شده اصل قرار داده ترجمه اش
 بزبان فارسی نموده چاپ کرده آید چه آن گزیده نسخه ایست و صحت او اعتماد تووان کرد -

طبقات ابن سعد در اصل کتابی بزرگ بود که پانزده مجلد داشت مصنف بازانان
 اختصار کرد و یقین نیست که این پاره یا از کلام هر دو هستند لیکن از هر چه که باشد نهم دور
 در ارزش و صحت آن پایه است که دیگر نامها مثلاً سیره بن هشام و غیره در
 ترتیب آن نیست -

ابن سعد که ابو عبد الله کنیت دارد و نامش محمد بن سعد بن منیع از هری است
 کاتب و اقدسی بود علامه زهوی او را در میان الاعتدال ذکر کرده و معتقد گفته - علامه نووی
 در تزیین الاسماء واللغات آورده که اگر چه او ستادش و اقدسی ضعیف است اما او
 خود ثقه است - و علامه ابن خلدان در ترجمه اش چنین گفته که او از فضلا و بزرگان بود - با
 و اقدسی زمانه صحت داشت و بکار کتابت او بود و هم ازین بود که نام کاتب الواقعی
 آوازه گشت و حدیث از سفیان بن عیینه و قران او گرفت - و ابو بکر بن ابی الدنیا و
 ابو محمد الحرث بن ابی اسامه التیمی از حدیث آموختند و او کتابی بزرگ و طبقات
 صحابه و تابعین و خلفا تا زمان خویش رقم زد و در واجات بکار برد و او در پانزده مجلد
 و هم او را کتابی دیگر است که طبقات صغیر نام دارد و او را استباز و ثقه بود و
 مے گویند که تالیفات و اقدسی نزد چهار کس فراهم آمد که اول شان کاتبش محمد بن سعد
 بود - و ابن سعد در علم حدیث و روایت گرامی پایه داشت و بسیارے از کتب در
 حدیث و فقه تالیف نمود - و حافظ ابو بکر خطیب مصنف تاریخ بغداد در حق او نوشته
 که محمد بن سعد نزد ما از ارباب عدالت بود و حدیثش بر راستی او گواه است

چہ او در بسیارے از روایت احمیاد لاجبار مے برود۔ و او از موالی حسین
 بن عبد اللہ بن عبید اللہ بن عباس بن عبد المطلب است و روز سہ شنبہ چہارم
 جمادی الثانی سنہ ۳۳ ہجری در بغداد وفات کرد۔ و در مقبرہ باب الشام بخاکش
 سپردند و دو و شصت سال عمر یافت خدا کے برود رحمت کناد۔ فقط

ترجمہ طبقات محمد بن سعد کاتب الواقی

نامہ ماے ونبشتہ ماے پیغمبر خدا ببادشاہان و دیگر صناید

عرب و عجم بدعوت آنہا بسوے اسلام

چون پیغمبر خدا در ماہ ذی الحجہ ۱۲ سہ ہجری از جنگ حدیبیہ با آمد قاصدان را بدعوت
اسلام بسوے بادشاہان بفرستاد و نامہا بایشان نوشت۔ گفتند ماے پیغمبر خدا۔ بادشاہان
نامہ را تا سہ ہجرت نباشد بخوانند۔ پس آنحضرت ہمدارن روز فاتحے سین کہ گنیش ہم
از سیم بود۔ و بر در سہ سطر "محمد رسول اللہ" کندہ بود و بدست آورد۔ و
نامہ را بیدان خاتم ہجرت زد و شش کسان را در یک روز۔ بہ ماہ محرم سہ ہجری بفرستاد
و ہر یک ازین نامہ بران۔ بزبان تو نے کہ بسویش میرفت حرف زدن گرفت۔
سخنست نامہ بر۔ عمر و بن اُمیۃ الضمری بود۔ کہ او را سوے نجاشی بار داتا
نامہ فرستادہ بود۔ دریکے از ان اورا بسوے اسلام۔ خواندہ و چیرے از قرآن در
بشستہ نجاشی نامہ گرفت۔ و بر دو چشمش بہاد و از تخت فرو آمد و بہ فرود تخی بر زمین
پشت۔ پس سلمانی گرفت و شہادت حق بدارد۔ و گفت اگر میتوانستم بروے پیوستم۔
و در جواب نامہ۔ از پذیرفتن و در زمین اسلام۔ بردست جعفر بن ابی طالب۔
و گردیدن بجای رب العالمین۔ گذارش کرد۔ در نامہ دیگر فرمان دادہ تا ہماہصحابش را باز فرستد
و اینکہ کج احام جمیبہ بن سفیان با آنحضرت بندد۔ ام جمیبہ در ملک حبش باشوہر خود

عبداللہ بن جحش الاسدی - مہاجرت کردہ بود - و شوہرش در آنجا فسرنگی گشته - و بہر دو -
 پس نجاشی بہ نھر بست و چہار صد دینار - عقد اسم جیبہ بہ آنحضرت بست - و سامان مسلمانان
 و ہر چہ مے بایست ساز داد و ایشان را با عمرو بن امیہ الضمری بر کوشتی سوار کرد و
 حقہ حاجی بخوات و ہر دو نامہ آنحضرت را در وسے نهاد و گفت تا این نامہا در حبش بمانند
 ایشان نخیر و برکت باشند -

و پیغمبر خدا - وحیۃ الکلبی را کہ ہم کیے از آن شش بود - بانامہ بہر دعوت اسلام -
 سوے قیصر فرستاد و فرمود کہ این نامہ را بدار اسے بصری بدہ - تا او بقیصر برساند -
 پس ہنگامیکہ قیصر بہ بجا آوردن این نذر کہ - اگر در میان بر فارسین چہرہ شوند - قز قطنیہ
 تا ایلیا پیادہ روم - در حص رسیدہ بود - دار اسے بصری نامہ را بہ قیصر سپرد - قیصر
 نامہ پیغمبر خدا بخواند و بزرگان روم را بدیریکہ در حص داشت طلب کرد و گفت اسی گروہ
 رومیان - آیا فلاح در است روی را طلب گارید - و میخواستند کہ ملک شما بر جاے ماندنیو آید
 کہ راہ راست بگیرید و نیک فرجام شوید - و انچه عیسے بن مریم فرمودہ است بجاے
 آرید گفتند تا چہ چیز است - گفت باید کہ شما پیغمبر عسے بنی را پیروی کنید - ایشان چون
 گوزن بر میدند و صلیب را بلند کردند - چون ہر قل این حالت معائنہ کرد - از اسلام
 ایشان نا امید گشت - و بر جان و ملک خود ترسید - پس ایشان را استمات نمود - و گفت
 انچه گفتہ از بہر آن گفتہ - تا بنگرم کہ در دین خود چہ مایہ استوار ہستید - حالا انچه میخواستم -
 از شما معائنہ کردم - پس رومیان بسجدہ اش در گرفت آوند -

۳ پیغمبر خدا عبد اللہ بن خداوندی را که ہم کیے از ان شش بود سوے خسرو بفرستاد۔
 عبد اللہ میگوید کہ چون نامہ پیغمبر خدا با دوادم و رودے خوانند خسرو آن نامہ را گرفت و
 بردید۔ چون این خبر پیغمبر خدا رسید گفت خدا یا ملکش را همچینین تا روزگار بگردان۔ و خسرو۔
 سوے بازان۔ کہ حاکمش بر زمین بود۔ فوان بفرستاد کہ از پیش خود دومرتو انما رسوا
 این مرد کہ در حجاز است بفرست تا خبرش بمن بیارند۔ پس بازان۔ قهرمانش۔ و یک تن
 دیگر را بنام۔ سوے پیغمبر خدا روانه کرد۔ ایشان بدمینہ آمدند۔ و نامہ بازان را با حضرت
 بسپردند۔ آنجا تبسم فرمود و ایشان را سوے اسلام بخواند۔ و حالت آن بود کہ بازوے
 ایشان مے پرید۔ و فرمود امر و زبر وید۔ و فردا باز بمن میا میاید۔ تا از ارا دہ خویش باز گویم۔
 ایشان روز دیگر حاضر شدند۔ آنحضرت فرمود کہ شما سوی صاحب خود باز برید و گوئید کہ
 دوش در ساعت ہفتم از شب نوزدہم جمادی الاولی شہ ہجری۔ خداے من۔ خدایش
 را۔ کہ خسرو باشد بگشت۔ و ایزد برتر و فرخندہ۔ پسرش را کہ شیر و بیہ نام دارد برودے
 بجماشت۔ تا ہلاکش ساخت۔ ایشان طرف بازان باز گشتند۔ پس بازان و مردان
 بمن مسلمان گرفتند۔

۴ و پیغمبر خدا۔ حاطب ابن ابی بلتعہ اللخمی را کہ یکے ہم از ان شش بود۔ سوی
 متفقوس کہ داراے اسکندریہ وزیر کترین قبطیان بود دعوت اسلام با نامہ گیل فرمود
 حاطب۔ نامہ را بہ متفقوس سپرد۔ و نامہ را بخواند۔ و با حاطب سخن خوش گفت۔ و
 نامہ را رفتہ در حق از حاج بنہاد و صھرے برسد۔ و کنیزیک خود را بسپرد و در پاسخ نامہ بنہاد

"که من میدانستم پیغمبری باقیمانده است - و گمانم بود که از ملک شام برنجیزد - فاصد شمارا
 گرامی داشتم - و دو دختران دوشیزه که آنها را در قبط پایتیه بزرگ است - و جامه و آستر
 کبره سوار شوی پیشکش میفرستم - متعوقس - پیش ازین نکرد و اسلام نگرفت پیغمبر خدا
 پدرباش را پذیرفت - و دختران را که ماریه - ام ابراهیم فرزند رسول اللہ و دیگر
 خواهرش شیمین بود - و آستر خنک که در آن زمان در ملک عرب جزاود گیر نبود - و او
 همان و دل دل است - بدست آورد و فرمود که خبیث - بر ملک خود بخلی کرد و با آنکه ملکش را
 بقا نیت - حاطب میگوید که مرا اسمانی گرامی داشته - و گلدان شسته که بر درش انتظار
 بکشم - و پیش از سه روز در آنجا نماندم -

و پیغمبر خدا - شجاع بن وهب الاسدی را که هم یکی از ان ششش بود - سوے
 عارت ابی شمر الغسانی بانامه به دعوت اسلام گسیل فرمود - شجاع میگوید که در غوطه
 و شش باو پیوستم - و او سامان همانی قیصر - که از حمص به ایلیا - میفرست سازمیدان
 و ویاسه روز بر درش ایستادم و بدربارش گفتم که من فرستاده پیغمبر خدا هستم گفت جز فلان در
 فلان روز که او بیرون آید باو نسی توانی رسید - و دربان که مرے روی بود و مرے تمام
 داشت - حالات پیغمبر خدا از من پرسیدن گرفت - من از صفت و دعوت رسول اللہ
 باو سخن میگفتم - و او بشکایت آمد - و گریه اش فرا گرفت - و گفته که من نجیل خوانده ام صفات
 این پیغمبر که بشکایت آورد و منی با هم تصدیقش میکنم - و ایمان بدوے آورم اما من ترسم که عارت
 خودم بریزد - هم او گوید که مرے مرا گرامی داشته - و همانیم خوب ترین روش ساز دادے -

روزے حارث برون آمد۔ وہ بہ بارشست و تلج بر سر نہاد۔ مراد ستورے دادند۔
 نامہ نبول اللہ باد سپردم۔ نامہ لہ بخواند و بر زمین زد۔ و گفت کیت کہ ناک از من بتانند۔
 من بسوے اوروان میشوم۔ و گردین است اینک بدو میرسم۔ و فوان داد کہ لشکریان
 گرد آیند۔ و سامان شان سازد او۔ و اسپان را فرمود تا فعل بندند۔ سپس مرگفت ہر چہ
 دیدی بصاحب خود برسان۔ و سوے قیصر از پیام من و آہنگ خود خیر فرستاد۔ قیصر در
 پاسخ نبوشت۔ کہ باید کہ سوے او نروی و از او گذری۔ و با من در ایلیا سری چون
 پاسخ نامہ اش فرارسید۔ مرا بخواند و پرسید کہ تا کہ بصاحب خود میروی۔ گفتم فردا۔ پس
 فرمود تا صد مثقال زر بمن دادند و مہری بمن بخورد و مرا جامہ و نفقہ دادند فرمود و گفت بہ
 پیغمبر خدا از من سلام برسان۔ چون با شخصت رسیدم و مسگذشت بگفتم۔ فرمود و گلش برآورد
 و چون از مہری سلامش گفتم و از گفتمہ اش خیر دادم۔ فرمود راست گفت۔ حارث ابن
 ابی شمر در سال فتح مکہ بمرد۔

فرہ بن عمر الجذامی کہ از طن قیصر عالمی بود بر عمان۔ کہ از توابع بلقاہ است پیغمبر خدا
 با نامہ نوشت۔ او خود اسلام پذیرفت۔ و نامہ برے را کہ نامش مسعود بن سعد بود بایشکشتہ
 و نامہ بگذارش ایمان خود بفرستاد۔ پیغمبر خدا نامہ اش بخواند۔ و از معاشش را قبول داشت۔
 و پاسخ نامہ اش نوشت و مسعود را و از وہ و نیم لوقیہ انعام فرمود کہ با پانصد درہم برابر آید۔
 و پیغمبر خدا سلیط بن عمر العامری۔ را کہ ہم از ان شش بود با نامہ بہ دعوت اسلام
 سوے ہوزہ بن علی الخنفی بفرستاد۔ چون سلیط بدو رسید ہوزہ او را فرود آورد۔

در جا گفت و نامه بخواند - و جواب سخت داد - آنا نه بان سختی - و به پیغمبر بنوشته که چیزی
 که بسوے او بخوانی چه بایه خوش و دلش است - من شاعر و خطیب قوم خود هستم و عرب از
 شکوه من بهیست دارند - پس مرا چیزی از فرمانروائی بده تا فرمانت پذیرم - و سلیط را
 بنخشته داد و جامه از بافتماے هجره پوشانید - سلیط بان چیزها باز آمد - و پیغمبر را گفته اش
 خبر داد - و نامه اش بر خواند - پیغمبر خدای فرمود اگر سلیط از زمین طلبیدهے نه پذیر فتمے -
 او خود هر چه در دستش بود بر باد گشت - چون آنحضرت بسال فتح باز آمد جبرئیل فرود آمد
 و خبر مرگ هوزه باد -

در
 سینه
 کج
 بود
 عرب
 با
 سینه

و پیغمبر خدای عمر بن العاص را در راه ذی القعدة سه بانامه مھزرده سوے
 جیفر و عبید که پسران جلندی و از قبیلہ ازو بودند و بادشاه ازین هر دو جیفر بود
 بفرستاد - و ایشانرا سوے اسلام بخواند - عمر و میگوید که چون به عمان رسیدم سخت
 خود را بعد رساندم که او بخجیر ترو زرم خودے تراز برادرش بود - و گفته که پیغمبر خدای سوے
 تو و برادر تو فرستاده است - گفت برادر من هم بفرمانروائی و هم سال از من بزرگتر است
 ترا بدو می رسانم تا نامه ات را بخواند - پس فتم و چند روز بر درش ایستادم تا آنکه مرا بخواند -
 رسیدم و نامه را بچنان سینه بھر سپردم پس مهرش برداشت - و از آن زمان انجام بخواند
 و باز برادرش داود نیز بچنان بخواند - لیکن برادرش را از ورثت ترا فتم پس گفت مرا -
 امروز بگذار و فرودا باز میا - روز دیگر باز فتم گفت بهر چه مرا خواندی اندیشه کردم - آنچه در دستم
 است اگر دیکرے را بپرسم همانسان نتوانم عرب بشوم و گفته ام پس مرا فرودا باید رفت چون صحبندگان

دانست که من هرگز مینه میروم کس بمن فرستاد تا با بر بخوروم - پس خود و برادرش دعوت
 اسلام پذیرفتند - و تصدیق پیغمبر خدا کردند و مرا در اخذ صدقه و فصل حکومت در میان شان
 مختار ساختند و در تقابل و دشمنان یا در من گشتند - من از تو گلران ایشان صدقه میگیرم -
 و به بنویان ایشان باز میدادم - و همچنین در میان شان بودم تا از وفات پیغمبر خدا گمی یافتم -
 چون پیغمبر خدا از جعانه باز آمد علام بن الحضری را با نامه بدعوت اسلام - سوے
 ۹ منذر بن ساوی العبدی که در کربین بود بفرستاد - منذر در پاسخ نامه از اسلام و
 تصدیق خود گذارش کرد - و بنوشت که من نامه ترا بر اهل هجر بخواندم تا بر خن و خوش آمد
 و پسندیدند و اسلام پذیرفتند و لحنی را گوارا نیفتاد - و در ملک من نجوس و یهود مستند پس
 درین باب هر چه فرمان باشد من بفرست - پیغمبر خدا بد و بنوشت که تا تو نیکو کار هستی ترا از
 منصب تو بر کنم - و هر که بکیش یهود یا نجوس بماند بر و جزیه است - و آنحضرت بچو بیان
 هجر نامه بفرستاد و اسلام عرض کرد و بنوشت که اگر نپذیرند - بر ایشان جزیه باشد و با زنان شان
 پیوند کنند و ذبیح شان نخورند - و آنحضرت ابوهریره را با علام بن الحضری فرستاد و بود
 و در حق او به نیکویی و صیت فرموده - و سوے علام نامه بنوشت و در و از احکام زکوة قال
 و شمار و شتر گاو و گوسفند آگهی بخشید - علام آن نامه را بر مردمان بخواند و از ایشان زکوة بگرفت -
 و آغاز پیغمبر خدا بر آئین قریش (بر عنوان تحریر) باسما الله می نوشت تا
 آنکه آیته اربعه فیها بسم الله جرحها و عرسلها نازل شد پس بسم الله نوشتن گرفت -
 سپس چون آیته قال دعوا لله ادا دعوا الرحمن - نازل گشت بسم الله الرحمن نوشتن

آغاز نما و تا آنکه آید الله من سلیمان و انتہی بسم الله الرحمن الرحیم - فرود آمد - پس
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ - نوشتن گرفت - و آنحضرت اصحاب را فرمود کہ صحیحاً ہر گمان
 بمن بیا ئید و پیغمبر را عادت آن بود کہ پس از فریضہ ہام - نختے از مصلیٰ برنخاستے و تسبیح و
 دعا مشغول بودے - پس روئے باصحاب کرد و گردوے را بسوی گردوے بفرستاد - و
 فرمود در کار خدا بحق بنگانش راست کار باشید - چہ ہر کرا چنیرے از کار و بار مردمان سپردند
 وانگاہ او ایشان بھی خواہی نکرد - خدا تعالیٰ بہشت را بروے حرام فرماید - روانہ شوید
 و چنان مکنید کہ فرستادگان عیسیٰ بن مریم کردند کہ ایشان بنزدیکان رسیدند و دوران را
 گذاشتند پس ہر یک از ایشان بزبان تو کہے کہ سولش فرستادہ شد حرف زدند
 گرفت - این واقعہ بہ پیغمبر رسانند فرمود در کار بندگان انچہ برایشان از حقوق خداست
 این بزرگترین آہناست -

و پیغمبر خدا نامہ سوے اہل یمن فرستاد کہ دروازا حکام اسلام و فرایض زکوٰۃ و مال
 و مویشی آگہی بخشید و اندر فرمود کہ با فرستادگانش کہ معاذ بن جبل و مالک بن مرارہ
 بود بجماعت بیش آیند و از رسیدن پیام آوردان ایشان و از انچہ رسانیدند - خبر دادہ آنحضرت
 بنام بسیار کسان از اہل یمن نامہا نوشت و نام شان برد - از انجملہ حارث بن عبد کلال است
 و شریح بن عبد کلال و نعیم بن عبد کلال و نعمان رئیس ذمی بزن و معاقر و ہمدان
 و زرعہ ذمی رعین کہ در حمیرہ پیش از ہجرت اسلام پذیرفتہ بود و اسلام آورد - و ایشانرا
 فرمان داد کہ زکوٰۃ و جزیرہ بگردانند - و بمعاذ بن جبل و مالک بن مرارہ بسپارند و بجا

ایشان کنوی کنند۔ و مالک بن مرارة لاهل مین از طرف خود پیامبر ساخته بگذارش اسلام
 و اطاعت خود با بفرستادند۔ پس آنحضرت ایشان را نبیشت کہ مالک بن مرارة خیر را برساند و
 حفظ غیب کرد و همچنین پیغمبر سوے بنی معاویہ کہ از کندیہ بود نامہ نوشت۔ و بسوے
 بنی عمیر کہ از حمیر بود بدعوت اسلام نامہ فرستاد و در آخر نامہ بود۔ نوشت خالد بن سعید بن العاص۔
 و پیغمبر نامہ بدعوت اسلام سوے جبلہ بن الایمہ مک غسان بفرستاد و جبلہ
 اسلام گرفت و نام بگذارش اسلام خود با ہدیہ بفرستاد و چنان بر اسلام بماند تا آنکہ در زمان خلافت
 عمر در بازار مشق بالیش بر بایے مردے مرزنی بیفتاد۔ مرزنی بخواست و بر رخسار جبلہ۔
 تپانچہ بزودے مرزنی را گرفت و کرد و پیش ابی عبیدہ بن الجراح بردند۔ و گفتند این مرد بر
 رخسار جبلہ تپانچہ زده است ابی عبیدہ گفت۔ پس جبلہ ہم بر روے او تپانچہ زدند۔
 گفتند آیا خوش بریزند گفت نہ۔ گفتند و تنش ہم بریدہ نشود۔ گفت نہ۔ خدایتعالیٰ لے جز
 بقصاص نفرمودہ است۔ جبلہ گفت مے پذیرد کہ من روے خود را باروے بزغالہ
 کہ از عمق (کہ نام چشمہ الیت از بلاد مزینہ) آمدہ برابر کنم این چہ بدکشی است پس نصرانی
 گشت و بقوم خود باز رفت و در خاک و بوم روم بر سید۔ چون این خبر بہ عمر رسید۔
 گرانش آمد و بہ حسان بن ثابت گفت یا ابا الولید نشنیدی کہ دستت جبلہ بن الایمہ
 بنصر نیست باز گشت گفت اِنَّ اللّٰهَ وَاَنَا الْيَكْبَرُ وَاَجْعُوْنَ۔ آخر چہ پیش آمد گفت مردے
 مرزنی بر رخسار تپانچہ بزودے حسان گفت جبلہ را ہین بایستے۔ برین جن عمر برخواست
 و بدرتہ تا دمیش کرد۔

و پیغمبر خدا جبرئیل بن عبد اللہ البجلی را بہر دعوت اسلام سوے ذی الکلاع
 بن تاکور بن حبیب بن مالک بن حسان بن تیج و سوے ذی عمر و برف ستاد
 این ہر دو سلمانی گرفتند و ضریبہ - زن ذی الکلاع کہ دختر ابرہہ بن صبلح بود نیز
 مسلمان گشت و چون آنحضرت ایمان را پذیرود کرد جبرئیل نزد ایشان بود از ذی عمر و این خبر
 شنیدہ بمردینہ آرازد و پیغمبر خدا بہر معرکہ یک پسر ابرہہ فرمان فرستاد کہ ہر چہ از زمین
 نولان - سلسش بود در حالت اسلام پیش بماند -

۱۳۱

و پیغمبر خدا طوٹ استغف بنی الحارث بن کعب و اساقفہ نجران و سینہ
 بہ راہبان و کاہنان آنجا بنوشت - کہ ہر چہ از قبیل و کثیر در دست ایشان از کار و اربعا و نگاہ
 و نماز و رہبانیت است ہم ایشانراست در پناہ خدا و پناہ پیغمبر خدا و بیچ استغف از استغفیت او و را بیچ
 از از رہبانیت او و کاہنہ را از کمانت او بزرگوار نم و نہ حقے و حکومتی از حقوق و حکومتها
 شان و نہ چیزے از انکہ بر بودہ اند اگر گون سازم تا دیکہ بر استکاری باشند و ہر چہ بزرگتر
 شان است در دست کرداری و زرنند - نہ بر ایشان تتم رود و نہ ایشان تمامگا رمانند بنوشت پیغمبر
 و پیغمبر خدا سوے ربیعہ بن ذی مرحب حضرمی و بردارن و اعمام ایشان بزرگتر

۱۳۲

۱۵

کہ چہ نالما و نخلما و غلاما و چاہ با و درختها و آبها و جوئها و سبزا و چوہا کہ ایشان را در زمین
 حضروت است در دست شان بماند و ہگی مال آل ذی مرحب دست و ہگی رہم کہ در زمین
 شان باشد و نہ ما و نگار و شاخہاے او ہم از ان رہن حساب کردہ آید - و ہر وہیکہ از شمار بردارند کہے
 از و با بر پس نخواہد - و خدا و پیغمبر خدا از و بر کراست و یا ذی آل ذی مرحب بزرگتر گروہ اسلام است

و ملک شان از جو زمین باشد و جان و مال ایشان .. ^{۱۵} .. همه در مخالفت خدا و پیغمبرش است - بنوشت معاویہ -

۱۶ و پیغمبر خدا سوئے کسی که از حدس الحکم اسلام آوردند بنوشت که هر که نماز بگذارد و زکوٰۃ بدین آرد و حقیقت خدا و پیغمبرش بدد و از شرکان کنار آید - در پناه خدا و محمد باشد - و هر که ازین برگشت - از ذمہ خدا و محمد بیرون گشت و بر اسلام کسی که مردے مومن گواهی بدد در پناه محمد بن نشیند و آئینہ او مسلمان است - بنوشت عبد اللہ بن زبید -

۱۷ و پیغمبر خدا سوئے خالد بن ضمام و الازدی - بنوشت که هر چه از زمین او را کم بوده در دوشش بماند برینکه ایمان آرد - سخاے بے نیاز و گواهی دهد که محمد - بنده و پیغمبر خداست و برینکه نماز گذارد و زکوٰۃ بدد و روزہ رمضان بدارد و حج کعبه برود و هیچ بکارے را پناه ندهد و در شک نیفتد - و با خدا و پیغمبرش راست کار باشد - و بادوستان خدا دوست باشد و دشمنانش را بدشمنی گیرد و بر محمد که پیغامبر خداست - اینست که دشمنانش را از جان و مال و اهل شان باز دارد - و اینکه خالد در ذمہ خدا و پیغامبر خداست تا دمیکه اینهمه سجا آرد - بنوشت ابی -

۱۸ و پیغمبر خدا عمر و بن خرم را چون بیهوش میفرستاد - و ما نے بنوشت که در روز رسم و آئین و ریاض و حدود اسلام آگهی بخشید - و ابی بنوشت -

۱۹ و پیغمبر خدا سوئے نعیم بن اوس برادر تمیم الداری بنوشت که از زمین شام جبری و عینون با جلی تریه باے و کے چمن زمین نرم و چمن سنگ لاج و چکبها و چکبها و چاه ها و چپه گاؤ و هملو را باشد و پس بکت اولادش برسد و کسی را در و منازعت نباشد و کسی در و بجزور

در زیاد و هر که بر ایشان ستم کند - و از ایشان چیزی بستاند بر او نافرمان خدا و فرستگان در روز است
بنوشت - علی -

۲۰ و پیغمبر خدا سوئے حصین بن اوس الا سلمی بنوشت که او را فرغین - و ذات
الاعشاش بخشید و کسے در و نمازعت کند - بنوشت علی -

۲۱ و پیغمبر خدا بنی قریه بن عبد اللہ بن ابی نجیح البنہا نمین را بنوشت که ایشان را
زمین مظللہ بخشیدہ چیزین نرم و چہ کوه و چہ آب باہگی چرا گاہ خاصہ ایشان باشد کہ درو
مواهی خود را بچرانند بنوشت معویہ -

۲۲ و پیغمبر خدا بنی ضباب را کہ از بنی الحارث بن کعب بود - بنوشت کہ ایشان را
سیاہ زمین بلند آن و کسے را در و نمازعت نباشد تا زمانیکہ نماز بکنند و زکوٰۃ بدین دو

قرآن خدا و پیغمبرش بر بند - و از مشرکین کنار جویند - بنوشت مغیرہ - و پیغمبر خدا بیزید بن ابل حرث
را بنوشت کہ زمین برصفتہ بجملگی او را باشد و بیچیک را در و نمازعت نباشد تا او ام کہ نماز بگذارد و

زکوٰۃ بدد و با مشرکین بر سر جنگ باشد بنوشت جهم بن الصلت و پیغمبر خدا بنی فغان بن
ثعلبہ را کہ از بنی الحارث بودند بنوشت کہ زمین محس ازان ایشان باشد و از اندیشہ جان مال

خود آیین نشینند - بنوشت مغیرہ - و پیغمبر خدا عبد لغوث بن وعلہ الحارثی را بنوشت کہ
در حالت اسلام زیر فرمانش باشد - هر چه از زمین و متاع کہ در دستش بوده - تا دمیکہ نماز بگذارد و زکوٰۃ

برون کند و از غنیمت خمس بدد و بر ایشان بیع عشر و حشر نباشد - و همین قرآن بہر پیروانش
بود بنوشت - ارقم بن ابی الارقم المخزومی - و پیغمبر خدا بنی زیاد بن الحارث الحارثین - را

بنوشت که مرایشانرا باشد - جماع و اذنیه - و ایشان ایمن باشند تا دمیکه نماز گذارند
 و زکوة بدهند و با مشرکان بر سر پیکار باشند - بنوشت علی - و پیغمبر خدا نیز بدین المجلس
 الحشری را بنوشت که ایشان راست زمین نمره و آنجور را - او و اووی الرحمن - از میان
 همیشه آن در قوش بنی مالک هیچ عشر و حشر نیست - بنوشت منعیقه بن شیبته - و پیغمبر خدا
 قیس بن الحصین بن ذی الغضنه را بنوشت که برادرانش بنی الحشر و نیز بنی هند
 در امان هستند و پناه خدا و پیغمبرش در آمدند و از عشر و حشر آزاد باشند - تا زمانیکه نماز نکنند و
 زکوة بدهند و از مشرکین بر کران باشند و خود را مسلمان گویند و در مال خود مسلمانان را حقه
 نهند و بنوهند با بنی الحشر هم سو گند بودند - و پیغمبر خدا بنی قحان بن زید را الحشرین
 را بنوشت که مرایشان راست زمین ضر و دوجیها - او تا زمانیکه نماز گذارند و زکوة برون کنند
 و از مشرکان دور باشند و راه را بر امان دارند و خود را مسلمان گویند - و پیغمبر خدا عاصم بن
 الحشر الحارثی را بنوشت که مراد را باشد گیاه وادی را کس - کس درو منازعت نکند -
 بنوشت - ارقم -

پیغمبر خدا سوگند آنکه از بنی معاویه بن جریول الطائی مسلمانان شدند بنوشت
 ۲۳۳ که هر که نماز کند و زکوة بدهد و سر بفران خدا و پیغمبرش بندد و از غنیمت خمس خدا و سهم پیغمبرش
 برون کند - و از مشرکین بیونگسلد و خود را مسلمان گوید - در پناه خدا و پیغمبرش ایمن نشیند
 و در دست شان بماند هر چه مسلم ایشان بوده است و تا بجاییکه گویند با کس شان از با تم تا شام
 بیاید و برود - بنوشت زبیر بن العوام -

و پیغمبر خدا عامر بن اسود الطائی را بنوشت که مراد را و تو موم و راه سپرده شد هر پنج مسلم ایشان
 بوده از بلادشان و آهباے شان تا دمیکه نماز گزارند و زکوة بدهند و از مشرکین بر کران باشند
 بنوشت میغیره - و پیغمبر خدا سوے بنی جوین که از طے بودند بنوشت که هر که از ایشان ایمان
 آورد بخدا تعالی و نماز گزارد و زکوة بدهد و از مشرکین بر کران نشیند - و سر بر خط فرمان خدا
 و پیغمبرش بندد و از غنیمت خمس خدا و سهم پیغمبر خدا بیرون کند - و اطهار اسلام کند - اورا پناه خدا و
 پیغمبر خداست - و زمین شان و آهباے شان و هر پنج ایشان را مسلم بوده و تا سجا نیکه گو سپندان
 از امام تاشام برود در دست شان بماند - بنوشت میغیره - و پیغمبر خدا سنی معن طائی را بنوشت
 که از ان ایشان باشد هر چه مسلم ایشان بوده از بلاد شان و آهباے شان و تا سجا نیکه گو سپند
 از امام تاشام برود و امام که نماز گزارند و زکوة بدهند و سر فرمان خدا و پیغمبرش بندند و از مشرکین
 بر کران باشند - و خود را مسلمان گویند و راه را پر امن دارند - بنوشت - علاء و - و گوا ه شد -
 پیغمبر خدا سوے بنی اسد - بنوشت " بسم الله الرحمن الرحيم - از محمد بنی
 سوے بنی اسد - السلام علیکم - بر شماستایش خدا نیکه جز او خداے دیگر نیست - نو و نخواستم -
 سپس آنکه شما که آهبا و زمین طے نے و تنوری ایشان گردید - زیرا که در آهباے شان - شما را حقے
 نبود - و در زمین ایشان جز به دستور و داخل نشوید - و هر که سلازین فرمان به پیچید از پناه محمد
 بیرون رفت و باید که قضاعی بن عمر از سر کار خود برنجیزد - بنوشت خالد بن سعید -
 پیغمبر خدا سوے جنادة الازدی - و قوش و سپهرانش بنوشت - که تا دمیکه نماز بکنند و
 زکوة بدهند و سر فرمان خدا و پیغمبرش بندند و از غنیمت - خمس خدا و سهم پیغمبرش - بیرون کنند -

۲۴

۲۵

و از مشرکین جدا باشند - در پناه خدا و پناه محمد بن عبدالله هستند - بنوشت - ابی -

۲۴ پیغمبر خدا سوسه نهدیم که از قضاعه بود و سوسه جدا هم یک نامه بنوشت و در آن نامه از احکام صدقه آنگهی بخشید و فرمود که ز ستاد گانش که ابی و عیغیه بودند یا هر که ز ستاده ایشان باشد - صدقه و خمس را بپسند -

۲۵ پیغمبر خدا سوسه بنی زرعه و بنی ربیعته که از جهینه بودند - بنوشت که ایشان بر جان و مال خود با این هستند - و اگر کسی بر ایشان تهم کند یا جنگ بر نخیزد که جنگش بهر حفاظت دین و اهل - نبود یا دری شان کرده آید و از صحرا شینان ایشان تا ملکو کار و بر هیزه گار باشد همان حقوق مسلم است که شهریان ایشان راست - و خداست که از ویادری خواستگاید -

۲۸ پیغمبر خدا بنی حعیل را که از قوم بلی بودند بنوشت که همانا ایشان دو دومان از قریش دانگه از عبدمناف هستند - پس هر چه قریش را رسد هم ایشان را رسد - و هر چه بر قریش است بر ایشان هم است بر ایشان بیع عشر و حشر نباشد - و هر چه در دست داشته باشند برقرار ماند و ایشان بکار زکوة از نصر و سعد بن بکر و شماله و هذیل باشند - و برین سخن عاصم بن ابی صفی - و عمر بن ابی صفی و اعجم بن سفیان و علی بن سعید - بر دست پیغمبر خدا بیعت کردند و عباس بن عبدالمطلب و علی بن ابی طالب - و عثمان بن عفان - و ابوسفیان بن حرب گواه شدند -

۲۹ پیغمبر خدا هر کس تا نیکه از اسلام خراعه اسلام گرفتند بنوشت که هر که نماز کند و زکوة بدهد و در دین خدا راستکاری پیش گیرد - اگر کسی بر ایشان با جنگ ظلم بر نخیزد - ایشان را ویادری کنیم بر ایشان است

که چون خوانده شوند یا در بی غیره بخوانند و با دین نشینان ایشان با شهریان مدین
 حقوق انبیا از دستند و هر کجا باشد - مهاجر کرده شوند - بنوشت علاء بن المحضرمی - دگواه شد -
 پیغمبر صلوات - عو مجربین حرمله الجهنی را اینچنین بنوشت - بسم الله الرحمن الرحیم -
 این بنوشته به آنست که پیغمبر صلوات - عو مجربین حرمله جهنی را پاره از موضع ذی المروة بخشیده
 و آن زمین در میان بلکته و صنعة تا حفلات و تا آنجا که جبل القبله باشد که را ایشان منااعت
 نرسد و هر که دعوی کند در عویش باطل و حق حق شان باشد - بنوشت - عقبه - دگواه شد -
 و پیغمبر صلوات بنی شنیخ را که از جمعیته بودند بنوشت - بسم الله الرحمن الرحیم - این است
 آنچه بخشیده است محمد النبی بنی شنیخ را که از جمعیته اند - بخشید ایشان را هر چه ایشان از زمین صفینه -
 نشان کردند و هر چه کاشتند پس اگر کسی بدعوی برخیزد و عویش جمع و حق حق شان باشد -
 بنوشت علاء بن عقبه دگواه شد - و پیغمبر خدا بنی جرمنین ربیعیه را که از جمعیته بودند بنوشت
 که ایشان در مزد بوم خود ایمن نشینند و هر چه مسلم شان بوده همچنان در دست دارند - بنوشت مغیره
 و پیغمبر خدا سوے عمرو بن مبعده الجهنی و بنی الحرقه که از جمعیته بودند - و سوے بنی الجرمن -
 بنوشت که هر که اسلام گرفت و نماز بر پا کرد و زکوة او کرد و فرمان خدا و پیغمبرش پذیرفت و از غنیمت
 خمس خدا و سهم تنبیر را (که صفی گویند) بیرون کرد و بر اسلام خود مقرر است و از گروه شرکین
 بر کران یابن گردید - و بزمار محمد آمد و هر چه بد ایشان از قرض مسلمانی باشد - لاس المال - لازم
 آید - و برادر زین بر غاست - و زکوة اثمارة یک آمد و هر که با ایشان پیوست - درین حقوق
 انبیا از ایشان است -

۳۱ پیغمبر خدا سوے بلال بن الحارث المزنی بنوشت کہ مراد نخل وزمین جزعہ وزمین نخل
ذی المزاج کہ ہلا بر آنت دہر چہ از افزار کشا و رزیت وزمین مصفہ و نیستان و بیشہ۔
بخشیدیم۔ بشرط آنکہ راست گوی باشد۔ بنوشت موعیۃ۔

۳۲ پیغمبر خدا سوے ہذیل و بسر و صنا و یدینی عمر و بنوشت انا بعد من گاہے سبحان
شما آزارے نرساندہ ام و نہ بانزد یگان شما بستیزہ و افقارہ۔ و در چہ تھا مہ۔ شما و پیران شما
(از مصلین) برن گرامی تر و بر شتہ نزدیکتر ہستید۔ زین پس آنکہ برائے ما جریں شما ہمان
پسندداشتہ ام۔ کہ بہر خود۔ اگر چہ وز زمین خود ہجرت کنند۔ الا اینکه ساکن مکہ باشند یا عمرہ
بستہ یا ہرج بیرون شدہ۔ زیرا کہ تا باشما صلح کردم و گیاہ آدیزش نخواستہ۔ و شما از طرف من
این ہستید۔ و دیگر آنکہ عقلمہ بن علاثہ دو و پسراں ہووہ اسلام پذیرتند و ہجرت آوند
و از طرف پیران خود کہ حکمہمہ باشند بیعت کردند۔ و ما و شما در حلال و حرام از یکدگر ہستیم و بن خدا
باشما چہرے نالاست نگفتہ ام۔ و خدا شمارا دوست دارد۔ و زین نامہ پیغمبر خدا سلام بنوشت چو کہ
این نامہ را ہمیش از ان فرستادہ کہ سلام بردے فرود آمد۔ و پیغمبر خدا سوے خالد بن خالد
بن ہووہ و پیرانش کہ عامر بن حکمہمہ بودند بنوشت کہ ایشانرا از زمین مصباۃ۔ تا مقام
زنج و گواہ۔ بخشیدیم۔ و خالد بن سعید۔ بگاشت۔

۳۳ پیغمبر خدا سوے سیلمہ کہ گذاب۔ بہر دعوت اسلام بخت عمر و بن امیتہ الضمری۔
نامہ بفرستاد۔ سیلمہ در جوابش بنوشت کہ ”من نیز ہجو تو پیغمبر ہستم“ و از پیغمبر خدا خواست کہ
ملک را در میانہم قسمت کند۔ و ذکر کرد کہ تو پیش تو سے ہستند کہ راستی نئے و رزند۔ پس

پیغمبر خدا جلالش بباد و فرمود - بروے نفوس خدا بکنید که خداے برو نفوس کنند -
 و یا بنوشت "نامتد ناراست تو که در بر خدا بتعالی دروغے بافته کین رسید - زمین خدای راست
 از بندگان خدا هر که را خواهد سپرد - و پرهیزگان نیک فرجام هستند - و سلام برکے که راه راست
 گرفت - این نام را بدست سائب بن العوام که برادر زبیر بن العوام بود بفرستاد -
 پیغمبر خدا م - سلمه بن مالک بن ابی عامر سلمی را که از بنی حارثه بود بنوشت
 که او را زمین مدفون بخشید - کسے را برو دعوی نرسد و هر که بدعوی بر خیزد دعویش بیج
 و حق او باشد - و پیغمبر خدا عباس بن مرداس سلمی را بنوشت که مرورا مدفون بخشید -
 پس کسے که بدعوی بر آید او را حقے نباشد - بنوشت علاء بن عقبه - و گواہ شد -

۳۳

و پیغمبر خدا هوزده بن نیشته سلمی را که از بنی عضیبه - بودند بنوشت که زمین جعفر همگی
 او را بخشیده شد - و پیغمبر خدا بهر اجبت که مردے از قبیلہ سلیم بود بنوشت که او را زمین
 فاس بخشید - بنوشت ارقم - و پیغمبر خدا را شد بن عبدالمسلمی را بنوشت که او را دو پرتاب
 تیر و یک پرتاب سنگ از زمین رباط بخشید و کسے را درو دعوی نرسد - و هر که بدعوی بر خیزد
 دعویش بیج و حق او باشد - بگاشت - خالد بن سعید - و پیغمبر خدا - حرام بن عبدعوف
 را که از بنی سلیم بود بنوشت که زمین او را و هر چه از کوه هاسے اوست ویرا بخشیدم - و کسے را
 نمی رسد که بر ایشان ظلمے کند یا ایشان بر دیگرے ظلم کند - بنوشت خالد بن سعید -

پیغمبر خدا بنوشت - بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ - این نوشته - آلت که نعیم بن مسعود بن رخیله
 الاشجعی از بے یاری و بی خواهی مخالفت کرد تا و نمیکه کوه اعد - بر جایش ماند - و سحر ساحلش را

۳۵

ترودارو - علی بنگاشت -

۳۶ پیغمبر خدا زبیر بن العوام را نوشت - بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ - این نوشته است
از محمد رسول اللہ بزبیر بن العوام که من با کوه باراهمه بالاوشیب بخشیدم کس بدعوی
برنجیزد - علی بنگاشت -

۳۷ پیغمبر خدا جمیل بن زلام العدوی را نوشت که مراد از زمین ردام بخشیده شد -
کس بدعوی برنجیزد - علی بنگاشت -

۳۸ پیغمبر خدا حصین بن فضاله الاسدی را نوشت که مراد از زمین ارام و کشته
بخشیده شد - کس را در دستیره نباشد - مغیره بن شعبه - نوشت -

۳۹ پیغمبر خدا بنی غفارا را نوشت که ایشان از مسلمانان هستند - آنچه بر مسلمانان بزرگ
مسلمانان باشد - هم بر ایشان و بر اے ایشان باشد - و پیغمبر خدا جان و مال ایشان را در پناه خدا و
پیغمبرش گرفت و در مقابله کس که ایشان بجنگ پیشدستی کند و آویزش او بهر دین نمود یا وری
شان کرده آید - و ایشان نیز بیاوری پیغمبر خدا بیایند چون خوانده شوند - و بر ایشان یا وری او
فرض باشد جز آنکه دستیره از بهر دین باشد و همچنین باشند تا و میکه سحر ساحلش را ترودارو -
این نوشته دستاویز گناهی نتواند شد -

۴۰ پیغمبر خدا بنی ضمیر بن بکر بن عبدمناته را که از کنانه بودند نوشت بر جان و مال خود
از هر کسی باین باشند و در مقابله کس که ایشان را بسوزند گیرد و جنگش در راه خدا نبود - یا وری
شان کرده شود - و نیز بر ایشان یا وری پیغمبر بزرگ است - تا و میکه سحر ساحلش را ترودارو - و چون

پنجم خدا ایشانرا بخواند میانند برین سخن ایشان در پناه خدا و پیغمبرش باشند و یادوری
نیکو کاران و پرہیزگاران ایشان کرده آید۔

۳۱ پنجم خدا مرہلال را کہ داراے بحرین بود بنوشت با تو مرا سر شتی ست کہ
ستایش خداے یگانہ و بی مانند بر تو عرضہ میدہم۔ و بر اہش ترا میخوانم خدا تعالی
بگرد و فرمائش پذیر۔ و بجماعت در آے کہ بہترست بہر تو۔ و سلام بر کسے کہ راہ راست گرفت۔
۳۲ و پنجم خدا سوے اسجنت بن عبد اللہ کہ داراے ہجر بود بنوشت کہ اقرع با
نامات و سفارشت کہ بہر تو م خود کردی بر سید۔ سفارشت را پذیر فتم و پیام آوردت را کہ
اقرع باشد بخنایک از قومت برسانید۔ راست شمر دم۔ پس شاد باش کہ ہر چہ خواستی
یافتی۔ گوے بہینکم اورا عامل گردانم۔ و تو بمن بیایے۔ اگر بیائی گرا می کنمت و گرنیائی
ہم گرامی دارست۔ دیگر آنکہ من از کسے از مغانی نخواہم۔ انا اگر تو چیزے بفرستے پذیر دارم۔
و عمل من ترا ستودہ اند و ترا وصیت میکنم بہ بہترین روشے کہ ہستی از التزام نماز و
زکوٰۃ و پیوند جتن با مسلمانان۔ و من قومت را بنام نبی عبد اللہ نامی کردم پس ایشانرا
بنماز و نیکو کاری بفرمایے و شاد باش سلام بر تو و قوم تو کہ مؤمنین ہستند۔ و پیغمبر خدا سوے
اہل ہجر۔ بنوشت کہ انا بعد شمارا در کار خداے تعالی و نفس شاد و صحت میکنم کہ پس از آنکہ
راہ راست گرفتید۔ گمراہ نشوید و سپس آنکہ گذار شکران شایا بدند من ایشان جز آن کہ مردم
کہ ایشانرا خوش آمد و اگر بسخت گیری کارے بستم شمارا از ہجر بیرون میکنم پس غائبان را
پوزش پذیر فتم و بر حاضران بخشودم۔ بایکہ یا دکنید۔ منتہاے کہ کہ خدا تعالی بر شما بنہاد۔

دیگر آنکہ از کارشما بن آگهی رسید۔ پس ہر کہ از شما نگوئی کند بزجہ بدن بروے نگیرم و چون علما کن
 ازین لذت برودند۔۔۔ لیفران شان بنمید۔ ویر احکام خدا و در راہش یاوری شان کننید۔ ہر کہ از شما
 کارے نیگو خواہد کرد نہ پیش خدا گم خواہد شد۔ نہ پیش من۔ و پیغمبر خدا سوے منذر بن
 ساومی اینچنین نوشت۔ کہ فرستادگانم ترا بستہ و ند۔ پس ما و امیکہ نگو کار باشی بجائے تو
 نگوئی کہ نم و ترا بر کارت برقرار دارم۔ و باید کہ خدا پیغمبر را ہی خواہ باشی و السلام۔ و این نامہ
 را بہت علماء بن الحضری بفرستاد۔ و پیغمبر خدا سوے منذر بن ساومی۔ نامہ دیگر لیفرستاد
 پیغمبری کہ سوے توقلامہ و ابوہریرہ را بفرستاد۔ پس ہر چہ از جزئیہ زمین خود
 فراہم کردہ باشی یا شان حوالہ کن۔ و السلام۔ بنگاشت ابی۔ پیغمبر خدا سوے علماء بن
 الحضری نوشت کہ من سوے منذر بن ساومی کسے را فرستادہ ام کہ از دے ہر تقدیر
 کہ از جزئیہ فراہم کردہ باش بگیر پس ترا باید کہ زود آئند و ہر چہ تو خواہ از صدقہ و دہیک گرد
 کردہ باشی بفرستی۔ و السلام۔ بنگاشت ابی۔

۴۳ و پیغمبر خدا سوے صفراطقف نوشت۔ سلام بر کسیکہ ایمان آورد و پس آنکہ
 عیسیٰ بن مریم روح اللہ و کلمۃ اللہ است کہ سوے مریم کم پاکبازش فرود انگند۔
 و بن ایمان بیدارم بخداد ہر چہ بر من بفرستاد و ہر چہ سوے ابراہیم و اسمعیل و اسحاق و
 و یعقوب و اسباط فرستاد۔ و انچہ موسیٰ و عیسیٰ را بداد و ہر انچہ پیغمبر ان از خدا
 خواہد یافتند۔ خداے یگانہ کہ ما و را پرستاریم۔ و سلام بر آنکہ راہ راست گرفت۔ و این نامہ را
 بہت و حییہ بن علیضہ الطلبی بفرستاد۔

۳۴
 و پیغمبر خدا سوسی بنی جمنیه - که یهودان متقنا باشند - و سوسے اہل مقنا
 (کہ وضعی است نزدیک ایلمہ) نوشت کہ اما بعد فرستادہ شام نزد من آمد و باز سوسے شاما
 میرود - پس چون این نامہ لم پشما برسد - شمایین باشیہ - و شما از دست خدا و پیغمبر خداست
 و پیغمبر خدا ازید بیامے شما در گذشت و ہمہ گناہان شمایم ازید - و شما در ان خدا و پیغمبرش
 ہستید - هیچ جفاے و عداونے بر شما نرود - و پیغمبر خدا از شتر و شمنان شما را همچو خود گمدا رود و
 ہلگی کرے و غلام و اسلحہ و مال شما در دست پیغمبر خداست مگر از آنچه او خود یا دوستا و گانش برگذ
 کردند - و زین سپس از ہر چہ نخل شما بار آورد ہر چہ از دریا شکار کند ہر چہ زنان شما برسند -
 چہ ارم دادن لازم باشد و سپس از ہر گونہ جزیہ و سخوہ آزاد گردید - پس اگر بشنوید و پذیرید بر پیغمبر خدا
 لازم آید کہ بزرگان شما را گرائی دارد - و گنہ گاران شما را بیامزد - و سپس بمؤمنان و مسلمانان - آنکہ
 ہر کہ سوسے اہل مقنا بے نیکی برود بہر او نکو باشد ہر کہ بے بدی برود بہر او بد باشد - و عالم
 شام ہم از شما باشد - یا از خویشان پیغمبر خدا - والسلام

۳۵
 و پیغمبر خدا سوسی بنی جمنیہ رو بہ دسر داران اہل ایلمہ نوشت کہ باشما آشتی است
 ستایش خداے بے ان باز کہ جز او خداے دیگر نیست بر شمایم خوانم - باشما جنگیدن ندارم بے آنکہ
 از پیش آگئی بفرستم - پس اسلام بگیرید یا جزیہ پذیرید و فرمان خدا و پیغمبرش و فرستادگان
 پیغمبرش برید - و فرستادگان را بزرگ دارید - و جامہ خوب بپوشانید کہ لباس جنگ
 نباشد - و زید را جامہ خوب در بر کنید - پس اگر فرستادگان خوشنود شدند من ہم خوشنود گردم و
 زید از جزیہ آگاہ است - پس اگر میخواہید کہ بروی سحر و امن باشد - سر فرمان خدا و پیغمبرش بنہید -

تا از شما یکی حقوق عرب و عجم جز حقوق خدا و پیغمبرش باز دارم - و اگر فرستادگانم را باز
 گردانید می - و خوش نمودن کردی - دیگر از شما هیچ نخواهم پذیرفت - تا آنکه بجنگ - بر پیغمبر
 و خوردان را بگیرم و بزرگان را خوزیم - چرا که من برستی فرستاده خدا هستم - ایمان میدارم
 بر خدا و کتابهایش و پیغمبرانش و سیح بن مریم داینکه او کلمه الله است و ایمان میدارم که او
 پیغمبر خداست - فرمان بپذیرید - پیش از آنکه ترازیان رسد - چمن در حق شما فرستادگان
 را وصیت کرده ام - و حرمله را سه شتر بار جو بدید - و حرمله به شما هر آینه سفارشگراست -
 و اگر کار با خدا نبود هیچ بشما نینوشتم - تا آنکه لشکرم را بر سر خود می یافتی - و اگر شما
 فرمان فرستادگانم را پذیرفتید در پناه خدا و محمد و هر که از اوست در آمدید و فرستادگانم
 شریعیل - و آبی و حرمله و حریت بن زید الطائی هستند - پس هر چه ایشان
 باشا معاملة کنند بر آن رضا دادیم - اگر فرمان برود در پناه خدا و پیغمبرش آمدید - و ابل مقفا
 را سامان سفارز و جید - که بزاد و بوم خود بردند - و بر شما سلام باشد - اگر فرمان پذیرفتید -
 کرده او باش از کنانه و مزینه و حکم و قاره با پیران خود که غلامان بودند -
 در کوه تهمه جا گرفته بودند - پس چون پیغمبر خدا توفیق یافت ایشان سفارته بر آنحضرت
 فرستادند - پیغمبر خدا پاسخ به ایشان نوشت - **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ** - این نوشته است
 از محمد النبوی پیغمبر خدا بر اے بندگان خدا که در قیقا هستند چنین که اگر ایشان ایمان آورند
 و نماز برپا کنند - و زکوٰة بدهند - بندگان ایشان آزاد شوند - و مولاے شان محمد باشد -
 و اگر از قبیل باشند یا زبا و سپرده نشوند - و هر خونیکه ریخته باشند یا مالے که گرفته باشند

ہر ایشا زبا باشد۔ وہر چہ از قرض بر کسے داشته باشند۔ ایشانرا باز دادہ شود و هیچ
کسے وجورے بر ایشان نرود۔ و ایشانرا درین کار ذمّت خدا و ذمّت پیغمبرش باشد۔
و السلام علیکم۔ نوشت ابی بن کعب۔

پیغمبر خدا باشندگان موضع کیرا چنین نوشت۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔
این نوشتہ ایست از محمد پیغمبر خدا بر اے بنی قادی که ایشان ز نہاری مہنتد و بر ایشان
جز یہ است و تعدی نباشد و از جلاے وطن این باشند شب این پیمان را درازی
بسختد۔ در روز را استواری و ہد۔ نوشت خالد بن سعید۔ و پیغمبر جناب بنی عریض
را کہ قوے از یہ بودند نوشت۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ این نوشتہ ایست از محمد پیغمبر خدا
بنی عریض را کہ غریب است از پیغمبر دہ شتر بار گندم و دہ شتر بار جو۔ در موسم درو
و پنجاہ شتر بار خرما ہر سال۔ ہنگامش بدہند و هیچ ستم بر ایشان نخواہد رفت۔
نوشت خالد بن سعید۔

ابو العلاء گوید کہ با مطرف در بازار شتران رفتہ بودم کہ اعرابی با پارہ ادریسے با
اینانے بیامد و پرسید از شما کسے خواندن میتواند گفتیم آری من میتوانم۔ گفت بگیر این را کہ
نوشتنہ پیغمبر خداست کہ قسم و بخواندم نوشتہ بود۔ بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ این نوشتہ ایست
از محمد النبی۔ بنی زہیر بن افیش را کہ قبیلہ از عسکل باشند کہ اگر ایشان گواہی دہند
کہ جز خدا میتعالی خداے دیگر نیست و محمد پیغمبر است و از مشرکین بگسند۔ و ذمّت خس خدا
و بہرہ پیغمبرش و صفیہ و قرار دہند۔ در پناہ خدا و پیغمبرش باشند۔ یکے از ما بگفت۔ از پیغمبر خدا

چیز شنیدہ کہ ہاروایت کہنی گفت آری۔ گفتند رحمت اللہ بازو گفت شنیدم کہ
آنحضرت میفرمود ہر کہ خواہد کہ رنگ از دلش بزاید باید کہ روزہ رمضان و سہ روزہ دہرہ راہ
بدارد۔ مردمان مایکے از ما بگفت۔ این سخن را از پیغمبر خدا شنیدہ۔ گفت مے بینم کہ
شما مے ترسید کہ از پیغمبر خدا گردو نئے گویم دیگر شماروایتے مکنم۔

۴۹

پیغمبر خدا سوے ابی ظبلیان ازومی کہ از غامد بود۔ نامہ بفرستاد و او را دوش
راسوے اسلام بخواند ابو ظبلیان اسلام بندیریت و باتے چند از قوش کہ مخفف و
عبد اللہ و زہیر بنو سلیم و عبد شمس بن عقیف بن زہیر بودند در مکہ با آنحضرت
برسید۔ در مدینہ۔ مچن بن مرقع و جندب بن زہیر و جندب بن کعب بار دیگر
با آنحضرت باز خوردین پس از ایشان حکم بن معقل با چل تن در مکہ با آنحضرت رسید۔
و پیغمبر بہ ابی ظبلیان نامہ نوشت و او بشرت صحبت ارجمند شد و زمان خلافت
عمر بن الخطاب را دریافت۔

۵۰

از اجابیان۔ مردے کہ اورا حبیب بن عمرو میخوانند یہ پیغمبر خدا آمد۔ آنحضرت
اورا نامہ نوشت چنین کہ این نبشتہ است از محمد پیغمبر خدا حبیب بن عمرو را کہ برادر اجاب
است و آنرا کہ از قوش اسلام گرفتند کہ تا نماز کنند و زکوٰۃ بدہند ہمہ مالما و آہہا سے
شان چہمان در دست شان بماند۔ چہ شہریان و چہ بادین شینان۔ برین است پیمان
خدا و دست پیغمبر خدا۔

۵۱

از بنی بختر کہ تو مے از طے باشند۔ مردے کہ نامش ولید بن جابر۔ بود

یا آنحضرت رسید و اسلام گرفت و آنحضرت اورا پیغمبر بنوشت کہ در جہلین نزد اہل
ایشان موجود است۔

۵۲ پیغمبر خدا سوے سمعان بن عمر العرفی نامہ لہ فرستاد۔ سمعان آن مہ را چون فرود
برد لو خود بدوخت۔ و ازینجا ایشانرا بنام بنو الرقیع بخوانند۔ پس چون سمعان
مسلمانان گرفت نزد آنحضرت آمد و گفت ۵

باسوع ذنبا اذا ابتک من دح

اقلنی کما اھنت و در اولم کن

یعنی چنانکہ ورد را پناہ دادی اگر گناہ من ہم در گذر کہ من از ورد گنہگار تر نبوده ام +
آورده اند کہ چون بعرفی نامہ پیغمبر خدا رسید آنرا بدو خود بردوخت۔ و دخترش گفت ہمانا
بر تو بلاے فرود آید۔ از سردار عرب نامہ بتو رسید و آنرا بدو خود بردوختی۔ و چون لشکر
پیغمبر خدا بردگدشت۔ و ہنگی مال و متاعش را بشارت برد پیش پیغمبر خدا آمد و اسلام گرفت
و سرگذشت بنمود۔ آنحضرت فرمود پیش از آنکہ مسلمانان ازین متاع بہرہ خود بگیرند
ہر چہ بدنت بیفتد تو بان متقی ترستی۔

۵۳ چون فرود بن عمر و الجذامی کہ از طرف روم بر سمعان کہ از مضافات بلقانت
عالمے بود اسلام برگرفت۔ و نامہ بدین گذارش ہدست کیے از قوم خود کہ مسعود بن سعد
نام داشت با شترے سفید۔ و اسپے و خرے و جامہاے نرم و قبائے زرکش
سندی لہ فرستاد۔ آنحضرت سوے او نوشت۔ از محمد پیغمبر خدا سوے فرود بن عمرو
پس آنکہ فرستادہ تو بر ما رسید۔ فرستادہ ات برسانید۔ و از چگونگی آنظرف آگہی داد۔

و از اسلام تو باز گفت و آنکه خدایتعالی بر جنمونی خود ترا بره راست آورد - اگر درست کرداری
 پیش گیری و فرمان خدا و پیغمبرش بپذیری و نماز یکنی و زکات بدی - و بلال را فرمود تا پیامبرش
 مسعود بن سعد را در آزرده اوقیه و نیم اوقیه بخشید - چون بقیصر روم از اسلام فروه
 آگهی رسید بخاندش و گفت - از دین خود برگرد که ترا سروری بخشم - گفت من از دین محمد
 جدا نخواهم شد و همانا تو خود میدانی که عیسی نوید این پیغمبر آورده است - مگر تو بر ملک خود بخیلی
 کردی قیصر اورا در بند افکند و پس از چند بیرون آورد و بدار کشید -

۵۳ و پیغمبر خدا سوے بکر بن وائل نوشت - انا بعد پس اسلام گیرید تا سلامت باشید
 و آنها کس را یافتند که نامه را بخوانند تا آنکه مردے از بنی ضبیعه بن ربیعہ بیاید و نامه را بخواند
 و از بخا ایشا ترا بنی الکاتب سے نامیدند و ظیمان بن مرثد اللہ سوی آن نامه را برده بود
 ۵۵ از عبداللہ بن مسیحی مے آزند که گفت یکے از پسران سعیر بن عدای - مرانامہ بنمود
 از محمد رسول اللہ سوے سعیر بن عدای که ترا ضعیج اجاره دادم و فضل بنی السبیل برآے
 تو معین داشتیم -

۵۶ و پیغمبر خدا سوے حرث و مسروح و نعیم بن عبد کلال که از حمیر بود نوشت
 شما بصلح هستی تا ایان داری بخدا - و پیغمبرش و با اینکه خدایگان است که انباز ندارد - موسی را
 آیات خود بفرستاد - و عیسی را کلمات خود بیا فرید بود گفتند که عزیر پسر خداست و نصاری
 گفتند که خدایکے از سه گانه است و عیسی پسر خداست - این نامه را بدست عیاش بن ابی
 ربیعہ المخزومی - بفرستاد و فرمود چون بنا حیة ملک شان برسی - شباهنگام

بآن زمین در نیائی۔ و چون صبح بدین خود را چنانکہ باید پاک کبھی و دو گانہ بگذاری و از خدا بیتی
 رواے کام و پذیرایے پیام بخواجه و پناہش بجوئی و نامہ را بست راست بگیر۔ و ہم بست
 راست در دست راست شان بدہی۔ کہ ایشان ہر آئینہ بندیزند و برایشان لم یکن اللذین
 کفروا عن اهل الكتاب والمشرکین صنفکین فرود خوانی و سپس گوئی کہ محمد ایمان آورد
 من اول مؤمنین ہستم۔ پس ہر سختی کہ بنیاد نهند۔ برا گلنی۔ و ہر نوشتہ کہ پیش آرد می فروغ
 بر آید و بر تو چیزے بخواند پس چون خواند تترجمہ اش سپرسی و گوئی کہ مرا خدا بست
 ایمان آوردم بہر کتابے کہ خدا فرستاد۔ و فرما نم شدہ است کہ در میان شما عدل بکنم۔ خداوند تعالیٰ
 پروردگار ما و شما ہست۔ ما را علمائے ما است و شما را علمائے شما۔ در میان ما و شما ہر
 سختی نیست۔ خدا بیتی لے ما را جمع آرد و بسوی اوست بازگشت۔ و چون اسلام آوردند آن
 شاخہا را کہ در پیشش سجده مے افتند۔ از ایشان بخواہ و آن شاخہا از درخت گز۔
 یکے در رنگ است شمرخ و سفید و دیگرے گرہ دار است کہ گوئی خیز از نیست۔ و سہ دیگر سیاہ
 است کہ مگر از آبنوس ساخته اند پس این شاخہا را بر سر بازارشان بسوزانی۔ عیاش میگوید کہ
 برون شدم و ہر چہ پیغمبر خدا فرمان دادہ کا بستم۔ تا آنکہ ہلک شان در آمدم۔ و دیدم کہ مردان
 خود را بیاراستہ اند من تماشا کنان پیشتر کہ رفتم۔ تا آنکہ بہ پردہ ہاے بزرگ کہ بر سہ دروازہ
 آویختہ بودند برسیدم۔ پردہ را برداشتم از در میانہ در آمدم۔ و گردو ہے کہ در صحن خانہ شستہ
 بودند از خوردم۔ و گفتن من فرستادہ پیغمبر ما ہستم و چنانکہ فرما نم رفتہ سبحاے آوردم و ایشان
 مسلمانی گرفتند و چنانکہ فرمودہ بود پیش آمد۔

۵۷ و پیغمبر اسوی عبد القیس بنو شت۔ از محمد رسول اللہ سوے کہ ابن عبد القیس
 آنکہ ایشان در امان خدا و پیغمبرش هستند بر آنچه در جاہلیت از قسم احدث کرده اند۔ و
 ایشان را باید بجای آورد هر چه بیان بستند۔ و ایشان از غلہ و آب باران و اثمار رسیده باز
 نداشته شوند۔ و در کجا علایق الحضری بر حسد و بردش و لشکر و اسب از سجا برآید مستعدند
 و اهل محسین را باید کہ هنگام ستم پناہش باشند۔ و در مقابل ظالمے یادش و روز جنگ
 یاریگش باشند۔ و برین سخن ایشان از خدا پیمان و زناست۔ حرفه ازین بزرگدانند و نہ چیزے
 برین بیفزایند۔ و بر لشکر مسلمانان لازم است کہ ایشان را در غنیمت شریک گردانند۔ و بدآوری عدل
 نگذرند۔ و در معاملات انصاف و زردند۔ این فیصلہ ایست کہ هیچ فریق را در مجال تغیر نیست و
 خدا و پیغمبرش برین گواہ هستند۔

۵۸ و پیغمبر خدا از ارایان حضرموت و بزرگانش سوے زرعہ و فہد و لبسی و
 بحیری و عبد کلال و ربیعہ و حجر نامگیل فرمود و شاعرے بعضے از ارایان ایشان را
 چنین ستوده است

و عبد کلالی خیر سایہم بعد	الا ان خیر الناس کلہم فہد
و بعد و عبد کلال ہستین زندگان است	یعنی بہترین مردمان فہد است
و دیگرے زرعہ را چنین ستاید	
زرعۃ ان کان البحری اسلحا	الا ان خیر الناس بعد محمد
یعنی آگاہ باش کہ بہترین مردمان پس از محمد زرعہ است اگر بحیری اسلام پذیرفتے	

۵۹
۶۰
۶۱

دیفیمبر خدایا سوے نقاشہ بن قردۃ الدیلی کہ شاہ سجادہ بود نامہ بفرستاد۔
 دیفیمبر خدایا سوے عذرہ نامہ بر شاخ خرمایے نوشتہ۔ ہدیت مردے از بنی عذرہ۔
 بفرستاد۔ در نور دراہ وردین مرد اس کہ یکے از بنی سعدہ ہنرہ کم بود بنامہ بر۔ دست یازید
 و آن عیب را بستد و شکست۔ مگر پس از چندے مسلمانی گرفت۔ و بازید بن حارثہ
 در جنگ۔ وادی القریا یادرجنگ تفرہ شہید گشت۔

دیفیمبر خدایا مطرف بن کاہن۔ باہلی۔ را پنجین بنوشت۔ این بنشتہ ایست
 از محمد رسول اللہ بہر مطرف بن کاہن کہ در موضع بیشہ باہلہ مسکن دارد کہ چون کے
 زمین شور و افتادہ درست کن کہ در دستکاہ و چراگاہ جانوران باشد آن زمین از انش
 گردد۔ و در ہر ہی گاؤیک سالخورده۔ و در ہر چہل گوسپند یک بزغالہ و در ہر پنجاہ شتر
 یک مادہ و در خوراک بستن بدہند۔ و زکوٰۃ گیرندہ را جز این نرسد کہ در چراگاہ شان رسیدہ زکوٰۃ
 گیرد۔ و ایشان در امان خدا ایمن نشینند۔ و دیفیمبر خدایا نہشل بن مالک و ایلی را دہر کہ
 از باہلہ اسلام آوردہ چنین بنوشت با سلام اللہم این بنشتہ ایست از محمد رسول اللہ
 بہر نہشل بن مالک و اصحابش از بنی وایل کہ ہر کہ اسلام گرفت و نماز برپا داشت
 و زکوٰۃ بیرون کرد و در غنیمت خمس خدا و بہرہ دیفیمبرش نداد و خود را مسلمان گفت۔ و از
 مشرکین برید۔ ہر آئینہ بہ پناہ خدا آمد و محمد پیغمبر آزارشان نخواہد و از دہیک
 آزاداند۔ و عامل زکوٰۃ ایشان را ہمیش خود بخواند۔ حاکم ایشان ہم از ایشان باشد۔
 بنوشت عثمان بن عفان۔

۶۲ و پیغمبر اقیف را چنان نوشت کہ بر شتر طاک ایثار نوشته شد۔ ایشان ز نماز خدا و محمد شتند خالد بن سعید۔ نوشت حسن و حسین گواہ شدند۔ و بہ نمبر بن خمر شہ آ حضرت نامہ را یاد۔ گویند سیران اقیف از آن حضرت بخاستند کہ زمین وح را چاہم ایشان فرماید پس آن حضرت این نوشت۔ این نوشتہ است از محمد رسول اللہ سوے مومنین کہ از میغلازین وح و شکاکان دور باشند۔ وزین پس اگر کہے لارین کار بیا بند پیش پیغمبر خدایش بیارند۔ و این فرمان پیغمبر خدا محمد بن عبد اللہ است۔ و حکم پیغمبر خدا محمد بن عبد اللہ۔ خالد بن سعید۔ نوشت۔ پس کہے دست تعدی دراز نکند۔ ورنہ در فرمان محمد رسول اللہ بر جان خویش ستم روا داشته باشد۔ ازیکہ فرمان محمد رسول اللہ پذیرفت بر جان خود ستم کردہ باشد۔

۶۳ و پیغمبر ابہ سعید بن سفیان الرعلی۔ اینچنین نوشت۔ این نوشتہ بہر آنست کہ پیغمبر خدا سعید بن سفیان الرعلی را نخل سوار قبیلہ و خانہ اے آن سنجشیدہ۔ پس کہے را دعویٰ زسد و ہر کہہ دعویٰ بر خیزد و دعویٰ بیج و حق حق او باشد۔ خالد بن سعید نوشت۔

۶۴ و پیغمبر خدا عقبہ بن فرقد را اینچنین نوشت پیغمبر خدا عقبہ بن فرقد را جائے خانہ بکہ بجائیکہ متصل مردہ باشد۔ بخشید۔ پس کہے را مجال دعویٰ نماید و ہر کہہ دعویٰ پیش بند بر جان باشد۔ و حق حق او باشد۔ نوشت معویہ۔

۶۵ و پیغمبر خدا سلمہ بن مالک السلمی را چنان نوشت این آنست کہ پیغمبر خدا سلمہ بن مالک سلمی را زمین در میانہ حناطلی تا ذات الاسا و بخشید۔ کہے را در و نماز عمت بنا شد۔

گواہ شد علی بن ابی طالب و عاقل بن ابی بلتعہ -

۴۶
 و پیغمبر خدا بہر بنی نجاب کہ از کلب بودند چنین نوشت - این نبشتہ است از محمد رسول اللہ بہر بنی نجاب کہ از کلب بودند - و احلاف ایشان و ہر کہ یار یگان ایشانند - از سپے گذاردن نماز و دادن زکوٰۃ و استنوار گرفتن اسلام و بجا آوردن عمدہ و برایشان ناکرہ است در ہر پنج شتر کہ سچر گاہ رودند - یک گو سپند کہ عیبی نداشتہ باشد - و شتران فلک شمعان ہستند - و بر زمین کہ آتش دہند یا از آب باران سیراب گردند معتقد بے چیزے متعین کند کہ باز بآن پنج نیز فرودہ شود سعد بن عبادہ و عبداللہ بن انیس و حمید بن خلفہ الکلبی گواہند و پیغمبر بہر بنی مہری بن الابيض - چنین نوشت - این نبشتہ است از طرف محمد رسول اللہ - مہری بن الابيض را کہ از محصرہ ہر کہ اسلام آورد از تالاج و پرغاش امین گردید - و برایشان برپا داشتند کین اسلام ناکرہ باشد - پس ہر کہ کار دگرگون کرد همانا جنگ خدا برخواست - و ہر کہ بدان ایمان آورد بزر نما خدا و پیغمبرش درآمد - چیز کہ شدہ ایشان با گردانیم - و برچرندہ ایشان آب را بند نہ کنیم - و ناپاک گناہ و فحش گوئی - فسق است -
 نوشت محمد بن سلم الانصاری -

۴۸
 و پیغمبر خدا برائے خشم انجمن بنگاشت - این نبشتہ است از محمد رسول اللہ بہر خشم ہمشہریان بیشہ وادیہ نشینان ایشان را کہ در گذر کردہ شد - از ہر خونیکہ در ہنگام جاہلیت ریختہ باشند - و ہر کہ بارضا یا باکراہ اسلام گرفت و در دستش چیزے از کشت زار بازرگ یا عمارت باشد - خواہ از بلان پرورش یا بدخواہ از تری - و او اصلاحش کرد و زمانے کہ

عزیز است نوشتہ

تخط و تنگالی نبود۔ پس او راسخ باشد کہ از دو بخورد۔ و بر ایشان ناگزیر است کہ در آنچه از آب روان
سیراب شود و هیچ بدہند و در آنچه از دلاب پرورش یابد۔ نیم و ہیک۔ جریر بن عبداللہ۔
و دیگر حضار گواہ شدند۔

۶۹ و پیغمبر باہر سفیان شمالہ و حدان۔ چنین بنگاشت۔ کہ این نبشتہ است از محمد
رسول اللہ بہ ساحل شینان و دشتبانان کہ در پناہ صحرا جاے گرفتہ اند کہ ایشان
خوارا و دربار نیارند۔ بر نخل شان نہ اندازہ و نہ پیمانہ بکار آریم۔ و ایشان را باید کہ در ہر دو
وق۔ یک وق بدہند۔ بگازندہ این نبشتہ ثابت بن قیس بن شماس است۔ و سعد
بن عبادہ و محمد بن سلمہ۔ گواہ شدند۔

۷۰ و پیغمبر باہر بارق کہ قبیلہ از ازو بودند چنین نوشت۔ این نبشتہ است از
محمد پیغمبر خدا بہ۔ بارق کہ بے دستوری بارق نہ ا شمارشان بزند و نہ در چراگاہ ایشان
چہ در بہار و چہ در تہوز۔ مواشی را چرانند و چون مسلمانے در خشکالی یا از پے چرانیدن
در حلف تزش بر ایشان گذرد۔ سہ روز سمانش دارند و ا شمارشان چون رسیدہ گردند در ہر آن
ریختہ اش را چند تا کہ خواہند بخورند۔ گوگرد کردہ نبرد۔ ابی بن کعب۔ نوشت و ابو عبیدہ
بن الجراح و حذیفہ بن یمان گواہ شدند۔

۷۱ چون وایل بن حجر آہنگ آن کرد کہ ہلک خود باز گرد و گفت اسے پیغمبر خدا بہر قوم من
چیز سے بنویس۔ آنحضرت معمولیہ را فرمود کہ بسوے سزواتن عباہلہ۔ انجین بنگار۔ باید کہ
سناہ کند و زکوٰۃ بدہند و ہر چہ بچراگاہ برند بر آن زکوٰۃ است و آنچه سخاہ بندند معاف است

و نیاید در هر هم میخت و بهنفت - و عوض کرد - و نباید فرآ کشید - و بجای دور طلبید -
 یاد رکیز از نصاب گرفت - و بر ایشان است که یا ویرشکر مسلمانان باشند و بر سر هر ده بار
 اسپ .. یه .. و هر که کشت را ناپخته فروخت - ربا گرفت - و وائل گفت اے
 پیغمبر خدا در باره زمینے که بهنگام جاہلیت در دست من بود و سرداران حمیر و حضرموت برد
 گواہ هستند بہمن چیزے بنویس - پس آنحضرت اینچنین نوشت - این نبشہ ایست از
 محمد النبی بہر وائل بن حجر کہ سزار حضرموت است - اینکہ تو مسلمان گشتی و ہر چہ از زمینہاد
 قلعہا در دست تو بود - ہیچان ہاند و در ہر دہ شتر - یک گرفتہ شود - کہ دو مرد عادل او را
 منظور دارند - و این کار در نگہبانی دو مرد عادل انجام یابد - و ہرگز بر تو ستے نرود -
 تا دیکہ دین ہمانہ - و پیغمبر مسلمانان یا ورت باشند - آوردہ اند کہ اشعث و غیرہ کہ از
 کندہ بودند با حجر بن وائل - در بارہ وادی کہ در حضرموت بود بمنادعت بر خاستہ
 بودند پس پیش پیغمبر خدا - وادری بردند - پس آنحضرت در بارہ اش وائل بن حجر را
 اسپخان نوشت -

پس اینچنین نوشت

و پیغمبر بہر اہل نجران اینچنین نوشت - این نبشہ ایست از محمد النبی پیغمبر خدا
 بہر اہل نجران - اینکہ در ہر گونہ شمر زرد و سفید و سیاہ و غلامہا شہا - حکم پیغمبر خدا روان
 بود - پس اکنون بر ایشان جنبشید و ازین ہمہ رنگد رکور دیر نیکہ و ہزار حلقہ سالانہ بدہید - یکہزار
 دراہ رجب - و یکہزار دراہ صفر - و قیمت ہر حلقہ یک اوقیہ باشد - پس ہر چہ ازین میش
 کم شود ہ شمار در آید - و ہر چہ از شہابے شان و اسپان و شتران - یاد یکو متاع گرفتہ شود

۴۲

بیشمار آورده شود و بر اہل نجران برے فرستادگانم - حق معافی تابست روز است - یکم ازین -
 گویش از یک ماہ مہمان ندارند - و اگر دو مہمن رزے اتفاق افتد ہی زره وی اسپ وی
 شتر از ایشان مستعار گرفته شود و آنچه فرستادگانم را از زره واسپ و شتر سپردند -
 ہر چہ از ان ضایع شود - دزد مہ فرستادگانم ہمانند آنکہ ایشان را باز دہند و جان و مال و ملک
 و ملت و کلیسا - نشان - و عباد و نگاہ اہل نجران و متعلقانش چہ غایب و چہ حاضر -
 ہر گلی در پناہ خدا و حفاظت محمد رسول اللہ و بیچ آفتی را از استغیثت او در اسپہ را
 از رہبانیت او - و خادمان کلیسا را از خدمت شان جدا کنیم - و ہر چہ ہمیش و کم در دست
 شان باشد بچہان بماند - جز آنکہ خون جاہلیت یار با باشد - و چون از ایشان کسے
 حقے بطلبد - راہ داد سپردہ شود و بر کسے ستے نرود - پس ہر کہ ازین سپس زبا گرفت از
 ذمہ بیرون شد - مگر بر کسے بڑہ دیگر بنا شد و برین صحیفہ ذمہ خدا و پیغمبر است - تا آنکہ
 خداے تعالیٰ کارے دیگر پیدا آرد - مادامیکہ ایشان راستکار باشند و ہر چہ بر ایشان است
 در ورختہ نیندازند - و از ستم دور باشند - گواہ شدند - ابوسفیان بن حرب - و
 غیلان بن عمرو - و مالک بن عوف النصری - و اقرع بن حابس - و ستور و
 بن عمرو برادر دہلی - و منیعہ بن شعبہ - و عامر مولیٰ ابی بکر -

انچہ پیغمبر خدا بہ اکید تر نوشت اینست - این نوشتہ است از محمد رسول اللہ بہ اکید تر

چون با خالد سیف اللہ در مقام دو مہمہ الجندل و ناحیہ آن دعوت اسلام پذیرت و از تہان
 و انبازان خدا کن گرفت اینکہ مراد است زمین بر آمدہ از جا ہائے پایاب - و زمین افتادہ

و خراب و متاع و زرہ - و ستوران و قلعبا - و نیز بہر شہاست پس از دادن خمس -
 نخلها سے بار آور۔ و کربادی و کبہا سے روان در کشت - و جانوران شمار از چرگا گاہ بازندایم
 و بر کتر از نصاب کلوۃ نگیریم - و سبزہ و گیاه بہترها باز است و جز از نخلها سے دیرینہ کہ
 بیخیش در زمین ہنوا گشتہ دہ یک نگیریم - بایکہ نماز را در وقتش بکنید - و کلوۃ را در حقش
 بہید - بر شماعہ و پیمان است و ماہم برستی و وفا کار کنیم - خدا و مسلمانان کہ حاضر
 ہستند گواہ گشتند -

یوحنا بن روبہ کہ ملک ایلہ بود تہ سید کہ چنانکہ پیغمبر خدا سوے اگیرد - زبان فرستاد
 سوے و سے ہم نغیرتند پس با مردانیکہ از جربا می بودند بیرون شد و با نحضرت باز خورد
 پیغمبر خدا بایشان صلح کرد و جزئیہ معلومی مقرر فرمود و ہمین بنوشت - بسم اللہ الرحمن الرحیم -
 این بنشتہ است از پے امان از طرف خدا و محمد الہی - بر اے یوحنا بن روبہ و دیگر مردان
 ایلہ - بہر کشتیما و کاروانہا سے شان در سحر و بر - ایشان و ہر کہ از مردان شام و حین و بحر
 بایشان بود ز ہمارے خدا و محمد رسول اللہ ہستند - ہر کہ ازینہا کارے ناسنہا پیش گیرد
 بمال و متاع خود از کیفان را بی نیاید - و انہم ہر کسے کہ بستہ حلال باشد - و ما را نسا بیکہ
 از آسبے کہ بر وفرد آید یا راہبی کہ آہنگش کنت - چہ در خشکی و چہ در تری - منع شان فرمایم
 اینت انچہ جہیم بن الصلت - و شہر جمیل - بدستوری پیغمبر خدا بنوشتند - از
 جابر - سے آرنکہ کہ گفت بن سحہ - را روزیکہ بہ منڈ پس ہر چہ ازین مشہد

آویختہ بود و مو سے پیشانی گرہ بستہ - چون پیغمبر خدا دید - توضع پیش آورد و بر سر خود

اشاره کرد - و آنحضرت اورا اشارت فرمود که - خود را بلند کن - و همان روز با او صلح فرمود -
 و چادره سمانی او را برپوشانید - و فرمان داد تا نزد بلاش فرود آرند - و نیز جابر گوید که من اکید ر -
 را روزیکه با خالد می‌دیدم که صلیبے زرین آویخت و دیباے در بر کرده بود -

۴۵ و پیغمبر **سلام** بوسے اهل افرج که یہود بودند بفرستاد - و محمد بن عمر نقاش
 چنین برداشته است - بسم اللہ الرحمن الرحیم - این نامه ایست از محمد الطیبی بہ اهل افرج -
 که ایشان بزمار خدا پیغمبرش ایمن هستند - و برایشان لازم است کہ صدقینا راز از نقاش
 در ہر باہ رجب بے کم و کاست بدہند و بہی خواہی و کوفی با مسلمانان پیش گیرند - و
 مسلمانان را چون از بیم و فریب و شتے پناہ جویند - جاے دہند - و تا دمیکہ پیغمبر خدا
 پیش از آہنگ خود آگمی ندہد ایشان ایمن باشند -

بیان سفارتہا کہ نزد پیغمبر **سلام** آمد

سفارتہای مضر

۴۶ سفارت مزینہ - نخستین کسانی کہ از مضر سفارت پیش آنحضرت آمدند - چار صد تن از
 مزینہ بودند و این در رجب شہ ہجری بود - پس پیغمبر بہر ایشان ہم در وطن خود
 چون با خالد سیف اللہ در مقام ذومحجہ پیش ثواب حیرت یاشد و ہر کجا کہ باشید ہما
 شہدہ شوید باید کہ سوے املاک خود بار رو پیش ایشان راہ دیار خود گرفتند و گفتند کہ

پنجمین جسته گروه از فرزین آمدند که هجلی ده کس بودند- و از آنجمله بلال بن الحارث-
 و نعمان بن مقرن- و ابوالشاماء- و عبداللہ بن ذرہ- و بشر بن المحضّر- و
 دیکین بن سعید- و عمرو بن عوف- بودند و خزاعی بن نهم سرکد ایشان بود-
 خزاعی از طرت قوم خود بیعت کرد و چون باز رفت و بامردان خود پیوست ایشان را
 چنانکه گمان داشت نیافت و بدین آگهی پیغمبر حسان بن ثابت را بخواند و فرمود که
 درباره حسن زاعی چیزی بگو- مگر بگویم او زیان نیالائی پس حسان بن ثابت
 چنین گفت ۵

الابلیغ خزاعیارسولاً + بار اللهم یغسله الوفاء + و انک خیر عثمان بر عمر + و اسناها اذا ذکر السناء
 خزاعی را پیام رسان که وفا- دم زور میکند- و اینکه تو بهترین پسران عثمان هستی- در شن ترین ایشان هستی چون از تو سخن گفتند
 و ابیت الرسول و کان خیرا له الخیر و اذاک الذراء + خالی غیرت او ما لا نطقه من الاشیاء لا تعجز عدا

و تو پیغمبر هستی و این گوی بر گوی بود و هم گوی بود که زارمانید- اگر چه بر ما سخن یا آستان نداری پس عدا را و ما جز نخواستیم

چون این اشعار به خزاعی رسیدند بر خاست و گفت اے قوم من شاعر این مرد شمارا پس
 کرد- پس شمارا بخدا سوگند می دهیم- گفتند هر کینه از فرمان تو سر ما بیم- و همما اسلام
 گرفتند و بسفارت پیش پیغمبر خدا آمدند و آنحضرت روز فتح- نشان مزینه را به خزاعی که با
 جمعیت بزازتن رسیده بود پس-

سفارت بنی اسد- و آنماز سه اسد بن خزیمه ده دودمانا میا مند- و
 از آنجمله حضرمی بن عامر- و ضرار بن الازور- و والبصه بن معبد و قاده بن القائف-

عادی خزاعی
 بن
 ۹

۴۴

وسلمہ بن حبیش - وطلحہ بن خویلد - ولقادہ بن عبد اللہ - بودند حضرت می با پیغمبر خدا
گفت - بے آنکه با کسی را فرستاده باشی - درخت سالی از شہاے سیاہ جامہ پوشیده تو
آمدہ ایم پس در بارہ ایشان این آیت فرود آمد *مَنْ عَلِمَ أَنَّ اسْمَ قَوْمٍ قَتَلَ لَا تَنْفَعُ*
عَمَلُ اسْلَافِهِمْ بَلِ اللّٰهُ بِعَمَلِكُمْ لَٰنْ هٰذَا لَمْ

(برقوت سے منند کہ اسلام گرفتہ گوہر بر منت منید بلکہ خدا سے بر شامت نہادہ کہ برہ راست آوردہ)
وایشان گروستہ از بنی زبئیہ بودند - و پیغمبر خدا انہارا فرمودہ شما بنواالرشد ہستید گفتند ایچون
بنی محولہ خواہیم شد این از بنی عبد اللہ بن غطفان کنایہ بود - ویکے از بنی اسد میگوید کہ
پیغمبر خدا بہ لقادہ بن عبد اللہ فرمود اسے لقادہ بہرن ناقہ شیرار کہ ہم یکا سوار می آید
پرست آ - مگر آنکہ از بچہ اش بریدہ باشی - لقادہ در شتران خود بخت و بیافت تا از پسر
عمر کہ سنان بن ظفر نام داشت گرفتہ بجناب پیغمبر خدا بیاورد - پس پستانش بہ پیو
و لقادہ را بچواند تا بدوشیہ - و چون اندکے شیر بہاند فرمود بس کن تا ناخچہ باند شیر
دیگر زد کشد - آنحضرت خود بنوشید - و اصحابش را بخشید - و لقادہ را پس خوردہ خود بنوشانید
و فرمود خدایا بکرت فرماے برین ناقہ و آنکہ دادا و را - لقادہ گفت اسے پیغمبر خدا و آنکہ
آورد - فرمود آسے و آنکہ آورد او را -

سفرات تمیم - پیغمبر خدا بشمر بن سفیان را کہ او اسخام میخواندند - سو کے کعب بن
خرزاعہ ہرگز متن صدقات بفرستاد - درین روز زاد رنوا حی ایشان بنوع عمر تمیمی فرود آمدہ بودند
چون خزاعہ مواشی خود را بہر کلو تہ گرد آوردند - این کار بر تمیمیان گران افتاد و انکار کردند -

و یکمانا دست بازیدند و تیغها برکشیدند - بشر به پیغمبر خدا باز آمد - و آگهی داد آنحضرت را
 فرمود گویست که بهر این قوم بر خیزد عییدینه بن بدر - آماده شد و پیغمبر خدا یا پنجاه سواران
 عرب که از مهاجرین و انصار نبودند و دیگر گیل ساخت ایشان بر تسمیایان بردند و پانزده
 تن مردوزن و سی طفلانرا گرفتار کردند و سوئے مدینه برانندند - پس بهر سفارش جمیع از طرف
 تسمیم که از آنجمله عطارد بن حاجب - و زبرقان بن بدر - و قیس بن عاصم -
 و قیس بن حرث - و نعیم بن سعد - و اقرع بن حابس - و ریاح بن حرث -
 و عمرو بن اہتم - بودند - برخاستند و بهنگامیکه بلال از آن نظر داده بود در زمان
 انتظار پیغمبر خدا میکردند ایشان مسجد را کردند و در شتاب اتقادند - و با او بلند سخن اندند -
 یا محمد بیرون آے - چون پیغمبر خدا بیرون آمد بلال اقا است گفت و فریضه نظر او کرد
 ایشان نزد آنحضرت فراز آمدند - و اقرع گفت اے محمد مرا دستوری ده که ستایشم
 آب و رنگت و نکوشتم عار و ننگ - پیغمبر خدا فرمود دروغ گفتی - این پایم خدا
 عزوجل را مسلم است - و بیرون شد و نشست - و خطیب ایشان که عطارد بن حاسب
 بود خطیب گفت - پیغمبر خدا قیس بن شماس را فرمود تا جواش داد - باز بهر شاعر خود دستوری
 خواستند تا زبرقان بن بدر چیزے بر خواند پس پیغمبر خدا حسان بن ثابت را
 فرمود تا جواش بداد - گفتند - بخدا خطیبش از خطیب ما بلوغ تراست و شاعرش بر شاعر ما
 مے چربد - و ایشان از او خرمند تر هستند و درباره ایشان فرمود آمد ان الذین یبئادونک
 من قرآء الحجرات اکثرهم لا یعقلون - و آنحضرت قیس بن عاصم را فرمود که این

سرو و خیمہ نشینان است و در قمار و بندیان ایشان را زار و و چنانکه با سفیران ایشان بود ایشان
 انعام بخشید زنی از بنی التجار سے گوید در آن روز میدیدم کہ سفیران انعام خود را دوازده
 اوقیہ و نیم اوقیہ از بلال میگرفتند۔ و طفلے را کہ خورد سالترین آنجماعت بود دیدم کہ پنج
 اوقیہ انعام یافت۔ و چون سفیان بن عدیل تمیمی خواست تا برسم و خود بر پیغمبر
 بیاید پیشش کہ قیس نام داشت گفت اے پدر بگذار کہ من ہم تو بیدار آنحضرت بروم
 بس زود بر میگردم فی الجمله سفیان بیاد و اسلام گرفت و غنیم کہ پیش سفیان
 بود میگویی کہ سوارے بر ما رسید و از وفات پیغمبر خدا گمی داد۔ ما از خیمہا بیرون شدیم۔
 و میگفتیم پدران و مادران ما فدایت شوند اے پیغمبر خدا من بگفتم ۵

الابی الویل علی محمد	قال كنت في حياته بمقعد	و في امان من حلا و معتد
بن مراحم است محمد	که در زندگیش فرازین پایه داشتیم	و از دشمن زبان سانه در امان بودیم

و در هنگام خلافت ابوبکر الصدیق قیس بن سفیان با علاء بن الحضرمی - در بحرین جاناندار
 شاعری گفته است ۵

فان يات قيس قدا مضرب بسيله	فقد طاف قيس بالرسول و سلمًا
پس اگر قیس راه آخرت گرفت	رزے بود کہ نزد پیغمبر رسید و سلام عرضہ کرد

سفارت عبس - از بنی عبس آن تن کہ میسر بن سروق و حرث بن ربیع -
 کہ کامل لقب اوست - و قنان بن ارم - و یشر بن حرث بن عبادہ - و ہرم
 بن سعہ - و یساع بن زید - و ابوالحجصن بن لقمان - و عبداللہ بن مالک

و فرود بن الجصین بن فضالہ۔ باشند از دو دمانہای مختلف بسفارت برخاستند و
 پیغمبر خدا باز خوردند و از مهاجرین اولین بودند۔ و آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ
 و سلم فرمود مردے را بیارید که از شاعشر بتانند و شمارا را بیتی و ہمہ پس طلحہ بن عبد اللہ
 در آمد و آنحضرت بدتش را بیتی داد و شمار حرب بہر ایشان "پاعشرۃ" فرمود و آوردہ اند کہ
 قویش را کاروانے از شام سے آمد۔ پس بنی عباس را با لشکرے بفرستاد و علی بن عبد اللہ گفتند
 اے پیغمبر خدا ما تہن استیم پس اگر غنیمت بیایم چگونہ با ہم قسمت کنیم فرمود ما و ہم شہما ہستم
 و سرداران را رایت جماعت۔ رایت بزرگ تو را دو دم و امام بنی عباس را رایتے نباشد۔
 و ستن از بنی عباس آمدند و گفتند کہ قاریان با رسیدند و گفتند ہر کہ ہجرت نکند۔ مسلمان
 نیست۔ و ما ہمہ متاع و مواشی داریم کہ ما یہ حیات ماست۔ پس اگر اسلام بے ہجرت
 نباشد۔ ہمہ لایفروشیم۔ و ہجرت کنیم۔ فرمود ہر کجا کہ باشید از خدا بترسید۔ بیچ از
 نلوکاری شما کہ نخواہد شد۔ اگر چہ در صمد۔ و جالان باشید۔ باز از خالد بن سنان
 پرسش فرمود۔ گفتند از و جانشینے نامد۔ فرمود۔ پیغمبرے بود کہ تو مش ضایع کرد۔
 و سپس باہما بش از خالد بن سنان۔ سخن آغاز نمود۔

سفارت فرارہ۔ چون پیغمبر خدا در ۹۵ از جنگ تبوک باز آمد۔ از بنی فرارہ
 ۸۰
 دہ و چند کسان کہ از انجملہ خارجہ بن جصین۔ و حمر بن قیس کہ خردترین ایشان بودند۔ بر
 شتران لانغر بیامدند۔ و گفتند ما مسلمان گشتیم۔ و چون آنحضرت از چگونگی ملک
 ایشان آگہی خواست۔ یکا از ان گفت تنگالی روے نمودہ است کہ مواشی ہلاک شدند۔

وزمین خشک شده و اهل عیال مانع گشته - از پروردگار خود بهر داد عاے کن - پس آنحضرت
 بر سبزه برگرد و گفت - بار خدایا زمین خود را در جانوران خود را سبب کن - و بخشش خود بگستر -
 و زمین مرده خود را زنده ساز - بار خدایا بر ما باران کن که داورس - و بهنگام - و گوارا - و پهن - و
 وسیع - بفرست - که زود آید نبرد - و سودمند باشد - نه زیانگر - بار خدایا بر ما باران رحمت
 ببار - نه باران عذاب - که خانه براندازد و فرود برون آید ساز باشد - بار خدایا به آب بارش مارا
 سیلاب ساز و بر دشمنان غیر و زگردان - پس چنان باران آمد که تا شش روز آسمان را
 ندیدند - باز پیغمبر خدا بر سبزه برگرد و گفت بار خدایا نه بر ما بلکه بر امیر مومنان - ما - بر کوه چو ایشنها
 و شبیها و کشتهما - پس ابر چنان از هم بپاشید که گفتی جائه بود که از هم بدرید -

۸۱ **سفارت مره** - چون پیغمبر خدا از تبوک باز آمد - در سه سیاره تن از نبی مره
 بسفارت آمدند که آمدشان حرث بن عوف بود - گفتند ای پیغمبر خدا ما از قوم تو
 و عشیره تو هستیم و نب ما به لوسی بن غالب می رسد - آنحضرت تبسم فرمود و پرسید عزیزان
 خود را کجا گذاشتید - گفتند در سلاح و اطراف او - و چون از چگونگی مرز بوم ایشان گوی
 بخت - گفتند چه گویم نه تنگسالی افتاده ایم - از خدا بهر داد عاخواه آنحضرت بهر ایشان
 دعاے بارش کرد - و بلال را فرمود تا ده اوقیه سیم علامه ایشان را بخشش کند و حرث
 بن عوف را فضیله نهاد - و در وا زده اوقیه بخشش داد - چون ایشان بک خود باز رفتند
 دانستند که همدان روز که پیغمبر خدا دعا کرد باران بر سید -

۸۲ **سفارت ثعلبه** - مرد سمانی ثعلبه میگوید که چون پیغمبر خدا در سه از

بحرانہ۔ باز آمد با چارتن بسفارت شدیم و گفتیم از قوم ما آنا کہ بدرگاہ نرسیده اند۔ ما فرستادگان
ایشانیم۔ ما و ایشان اسلام پذیرفتیم۔ آنحضرت بہمانی ما فرمان داد۔ و چند روز بماندیم۔
و چون بودع آمدیم۔ بلال را فرمود کہ چنانکہ سفیران را انعام میدہی ایشانرا ہم نوازش کن۔
بلال پارہ ہائے سیم بیارو و ہر یک را ازای پنج اوقیہ بدارد و گفت درینجا درم نیست و ما
بسکک خود باز آمدیم۔

سفارت محارب۔ در ششم بحجۃ الوداع ذہ کس از محارب کہ در انہا
سواہ بن الحارث۔ و پیش خزیمہ بودند بسفارت آمد و بنائہ ریلہ بنت الحارث فرود
شدند۔ و بلال ایشانرا طعام روز و شب مے آورد۔ و ایشان سمانی گرفتند۔ و گفتند ما
برپس ماندگان خود ہستیم۔ بیچ کہے درین مہام از ایشان سنگدل و سخت رو ترے نبود۔ و
درینہام رہے بود کہ پیغمبر خدا اورا بشاخت او گفت خداے را پاس کہ ملتا بدین روز
زندہ داشت کہ بتو ایمان آوردم آنحضرت فرمود۔ ہر آئینہ اینہمہ دلہا در دست خداست و
بروے خزیمہ دست بہناد کہ از ان بر خزش فرود نغے پیدگشت و چون دیگر سفیران ایشانرا
ہم انعامے فرمود و باز گشتند۔

سفارت سعد بن بکر۔ در ماہ ربیعہ سعد بن بکر۔ مر ضمام بن ثعلبہ
را کہ مردے دلاور و شاعرے سخنور بود و دو گیسوے دراز داشت۔ بسفارت بفرستادند۔
ضمام بیامد و پیش پیغمبر خدا ایستاد و بدہشتی سوال کردن گرفت کہ ترا کہ فرستاد و کہلام چیز فرستاد و آئین
رویش اسلام حدیث پیغمبر خدا ہر جہہ را جواب داد و ضمام اسلام گرفت و بسکک خود باز رفت۔ و

تو کہ اصنام گفتم - و قوم لازا و امرو نواحی پیغمبر برداد - و تا شام گاه در آن آبادی کیتن از مرد و
زن نبود که مسلمان گشت و مسجد را بنیاد افکندند و بانگ نماز در داوند -

۸۵ سفارت بنی کلاب - در سه از بنی کلاب - سیزده تن که در بنیالمبید
بن ربیعہ - و جبار بن سلمی بودند سفارت آمدند - آنحضرت فرمود تا ایشان را در خانه رطبه بنبت
الحرث فرود آورند و در میان جبار و کعب بن مالک پیوند دوستی بود - پس چون
کعب را از آمدنش آگهی رسید ایشان را مژجاے گفت و بهر جبار از مرغانی آورد و تعظیمش کرد
و ایشان را کعب برخاستند - و پیغمبر خدا رسیدند و بر سر مسلمانان سلام گفتند و گذارش
کردند که رضیاحک بن سفیان - با کتاب خدا و حدیث تو که بکن زبان داده به ما رسید و ما را سزا
راه نیردانی بخواند - پس ما فرمان خدا و پیغمبرش پذیرتیم و او از تو نگران ما کز کوفه میگرفت و
بر بنویان ما بخشش میکرد -

۸۶ سفارت رواس بن کلاب - ابوالنفیع الراسی گوید که مردی از مکه
عمر بن مالک نام داشت - پیغمبر خدا آمد و اسلام گرفت و بقوم خود باز آمد و دعوت اسلام
کرد گفتند تا از بنی عقیل را و خود را تا پیغمبر چنانکه ایشان از ما کام خود گرفتند - اند مسلمان
نشویم - و با هنگام بنی عقیل برخاستند و عمر بن مالک هم در آن بود تا آنکه بنی
عقیل - در افتادند و شتران ایشان را گرفته باز آمدند که از بنی عقیل - سوارے
که او را ربیعہ بن المنفقے خوانند در رسید و میگفت ۵

اذا ابلکی لبس القول لنا

اقتمت الاطعمه الافارسا

۵ سوگند خودم خیره نه زخم گردان را + هنگامیکه دلیران خود بر سر گیرند -

ابو نفع گوید پس گفتم - کرده پیادگان اکنون شما همین روز از دست این سواران کین
 هستند - تا گرفت - آن مرد عقیل با سبکی از بنی عبد رواسی که محس نام داشت دو چار شد
 و در بازویش نیز بزرگه که از کار ماند - محس در گردن اسپ خود بیا و سخت و فریاد برداشت
 که بیا دم برسید - بنی رواس - رمعیه - پرسید - رواس سوارانند یا پیادگان
 دین میان عمر بن مالک بر رمعیه نیز افکند و هلاکش کرد - پس ماستران را بر اندیم و
 بر خیم - و بنوع عقیل در پس ما آفت ده - تا آنکه موضع تریه رسیدیم و وادی تریه در میان ما
 و عقیلان جای گشت و ایشان سوے ما نگریدند و نیتوانستند رسید و ما بگذشتیم - عمر بن مالک میگویی پس
 حیران ماند - و گفتم بهیات مسلمان شدم و بر دست پیغمبر خدایت کردم - و باز مردے را
 بکشتم پس دوست خود را بر زنجیر بست از گردن خود بیا و بستم و سوے پیغمبر خدا روانه
 شدم - و با نحضرت این خبر رسیده و گفته بود که اگر بیا دید آنچه بالاے زنجیر باشد از دستش بزخم پس
 دست خود را بشویم و پیغمبر خدا رسیدم و سلام گفتم - آنحضرت روے بگردانید پس از
 طرف دستش آمد - و همچنان از من روے بگردانید - باز از طرف چپ آمد - و همچنان اعراض
 فرمود - باز از پیش آمد و گفتم پیغمبر خدا از خدا رضا میخواهند و راضی میشوند - پس از من
 خوشنود شو - خدا از تو خوشنود شود -

نفات عقیل بن کعب - از بنی عقیل - ربیع بن معویبه - و مطرف بن

عبد اللہ - و انس بن قیس - سوے پیغمبر خدا سفارت آمدند و معیت کردند و اسلام گرفتند
 و از طرف قوم خود ہم که حاضر بودند معیت کردند پس پیغمبر را ایشان را بجائے که عقیق بنی عقیل

نام داشت و چشمها و نخلستانها داشت - جخشید - و درادشے سرخ بہ ایشان آنچنین بہوت
 بسم اللہ الرحمن الرحیم - این نوشتہ ایست بآنکہ محمد رسول اللہ صبح و مطرف و التمس را زمین
 عقیق جخشید تا دے کہ نماز گذارند و زکوٰۃ دهند - و فرمان بشنوند - و پندیرند و حق مسلمانی
 دیگر ایشان را نہ دادہ شد - این نوشتہ در دست مطرف بہود - چون لقیط بن عامر بیامد -
 اورا پیغمبر خدا آجے کہ نظیم نام داشت جخشید و از طرف قوش بدتش بیعت گرفت -
 و چون ابو حرب بن خویلد بیامد - پیغمبر خدا بروے چیزے از قرآن فرود خواند و اسلام عرض فرمود
 او از راہ شگفتی گفت بخدا بازگو کہ تو بدرگاہ خدا رسیدہ یا آنکہ رسیدہ است - بدو پرسندہ
 و تو الحق سخن میگوئی کہ مثلش را نمے توانم مگر من بدین تیر ہاے خود بہر دین تو دیکشے کہ
 دارم - خال میگیرم - بنیم تازین چه برآید - این گفت و تیر ہا را بر ہمزہ - و چون یکے ازان بر کشید
 تیر کفر برآمد - بار دیگر بر ہمزہ و بیچنان سہا تیر کفر برآمد - پس گفت تو خود مے بینی ہر چه
 مے نماید و سوے برادر خود کہ عقال بن خویلد - بود بازگشت و گفت ترا شیر کم بار - سوے
 محمد بن عبد اللہ نمے گرائی کہ بدین اسلام دعوت میکند و قرآن میخواند و مرا عقیق -
 دادہ است اگر اسلام را پذیرم - عقال - گفت بخدا آنچه از محمد یافت مے میش ازان
 بہر نشان بکنم - این گفت و براسپ خود بر نشست - و نیز بر بزمین کشان از نشیب عقیق
 بگذشت و آن زمین را کہ نشان کرد با ہمہ چشمہاے او گرفت - چندے گذشت کہ عقال
 با آنحضرت بیامد و پیغمبر خدا سلام بروے عرض نمود و فرمود کہ گو گواہی میدہم - محمد ص
 پیغمبر خداست - عقال - گفت گواہی میدہم کہ ہمیرہ بن نفاضہ - روز - قرنی بلان

چون خوش سوارے بوده است۔ آنحضرت بار دیگر فرمود بگو کہ گواہی میدهم محمد بنی خدا است
گفت گواہی سے دهم کہ صریح بخون در آغشت۔ بار سوم آنحضرت بر سریدایا گواہی میدهم
عقال۔ اکنون شهادت حق بر او اسلام گرفت۔ و از عقیدلیان۔ حصین المعلی۔ و
ذوالجوشن الضبای بی نیز بسیار مدند و اسلام گرفتند۔

سفارت جعدہ۔ از جعدیان۔ زقادر بن ربیع بہ پیغمبر رسید آنحضرت
اور ازین فلح پاره بخشید و چیزے به نوشت۔ کہ با ایشان بوده است۔

سفارت قشیر بن کعب گروے از بنی قشیر۔ آمدند کہ درینان یکے
ثور بن عروه بود کہ اسلام گرفت و پیغمبر چند پاره زینے بخشید و سندش نوشته و احوال
فرمود و دیگر حبیب بن معویہ۔ بود و این هر دو پیش از حجة الوداع و پس از جنگ
محنین آمدہ بودند۔ و یکے دیگرے قرہ بن مہیرہ بن سلمہ النخیر بود کہ اسلام گرفت و پیغمبر خدا
اور انعام عطا کرد و چادرے خلعت فرمود۔ و بر قوش عامل صدقات ساخت۔ چون
قرہ۔ بازگشت بگفت

۸۸

۸۹

حباها رسول الله اذ نزلت به	واهلكها من نایل غير ضفد
و آنچه چون پیغمبر رسید۔ پیغمبر او را انعام فرماخت	و او را بطیغے دست رس بخشید کہ گران نہ پذیرد
اذا صحت بردض الحضر و در حثیثة	وقد انجحت حاجا تمام محمد
پس در بارغ سبز فرآمد و او تمیزد بود۔	و کار باے خود را از محمد روا می یافت
عليها فتى لا يردن الله ارحله	نزول الامر العاجز المتروك
در روز جوانی است کہ ننگ ہم نشین او نتواند شد۔	در راسے بیچاره و در ترود افتاده فرود آئنده است

۹۰- سفارت بنی البکاء - در ۹۰ سال از بنی بکاء - ستمن بیابندند - یک معویہ بن ثور کہ صد سالہ بود و بان خود پسرش را کہ بشتر نام داشت ہم آورده - و دیگر فحیح بن عبد اللہ بود و دیگر - عبد عمر البکائی کہ در گوش گرانی داشت - آنحضرت فرمود تا ایشانرا بسجائے فرود کنند - و همان دارند و چون باز میگشتند انعام شان داد و معویہ - با پند حبر خدا گفت من از مست کردن تو برکت میگیرم - چون پیر گشته ام و این پسر من خوشنودم داشته است پس من خواهم کہ برویش دست جایزت بکشی - پس پیغمبر خدا دستش بر روی بشر کشید و او را چندان سپند با سسرخ بخشید - و در باره آنها دعاے برکت و افزونی فرمود - بعد بکائی منے گوید کہ بار بار بنی البکاء اتنگسالی گرفت - گر ایشان امین بودند و بشر بن معویہ میگوید -

و انی اللہی محمد الرسول براسہ	و دعا له بالحنیر والبرکات
دیوم است کہ پیغمبر سرش دست کشید	در اے او دعاے خیر و برکت فرمود
اعطاه احد اذ اناہ اخرا	عظرا تو اجل لیس باللحبات
چون پیغمبر آمد او را میسما بخشید	کہ توانا و از نسل خوب بودند و شیر کم داشتند
اعلان و فذلحی کل عشیة	و یعوج ذاک الملاء بالغذات
مہمان قبیله را ہر شاہ گاہ پرے دهند	و این برکی پگاہ بازے آید
بود کن من صتم و بودک ماغنا	و علیہ صتم حاجیت صلاتی
این عطیہ با برکت داده شوند و ہم عھا کنندہ را برکت یار - دانا زندہ ام از من برود رحمت بار	

و آنحضرت فجع را بخینین نوشت - این نوشته ایست از محمد النبی بهر جمع و پیرانش که چون اسلام گمیزد - و نماز بر پا کنند و زکوٰۃ ادا سازند - و سفر بران خدا و پیغمبرش بهند - و از غنیمت خمس بدهند - و بیادری پیغمبر و صحابش بر خیزند و خود را آشکا را مسلمان گویند - و از مشرکان کناره جویند - در پناه خدا و پیغمبرش باشند - و آنحضرت بعد عمر لکه در گوش گرانی داشت به عبد الرحمن - نامے فرمود و آتش لکه ذمی الفضة مے خواندند بنامش جوشت و باز عبد الرحمن از سایه نشینان مسجد یعنی از اصحاب صفه گفت -

سفارت کنانه - در هنگامیکه پیغمبر خدا صبح تبوک داشت و سامانش میفرمود -
 و ائمه بن اسقع الیشی بیاید و با پیغمبر خدا نماز صبح بخواند - آنحضرت پرسید کیستی و بچه کار آمده
 و ائمه از نسب خود بازگفت - و گفت من از پی آن آمده ام که بر خدا و پیغمبرش ایمان بیارم
 و از فرو هیده و نکو هیده هر چه باشد بهر دے بیعت کنم آنحضرت به بیعت گرفت - و و ائمه
 بعزیزان خود باز آمد و ایشانرا از ان واقعه خبر داد - پدرش گفت اکنون با تو هرگز سخن نکنم مگر خواهش
 چون گفتارش را بشنید - اسلام گرفت و بهر و ائمه سامان سفر سازد او تا باز بسوے پیغمبر خدا
 آمد اکنون که آنحضرت به تبوک رفت - بود گفت هر که مرا با آنحضرت بهر دهره من از انش
 باشد کعب بن عجره او را سوار کرد تا و ائمه پیغمبر خدا بر سید و با آنحضرت در جنگ تبوک
 بود و پیغمبر جت او را با خالد بن ولید سوے اکید رفت تا در آنجا غنیمت یافت
 پس بهر خود را سوے کعب بن عجره آورده پیشش نهاد - کعب پذیرفت - و گفت
 این ملازط من بگیر من ترا بهر خدا و آنجا رسانده بودم - و از بنی عبد بن عدی - سفارتنے

بیاد کہ دران حرث بن اہبان - دعویمیر بن احرم - و حبیب - و ربیعہ - پسران
ملہ - و دیگر مردان دودانش بودند - ایشان گفتند اے محمد ما از اہل حرم و ساکنان نش و گرامی
ترین باشندگان آنجا استیم با تو بر سر جنگ نیستیم - و گرنہ جنگ کے بر خیزی با تو گوئیم
مگر با قریش در نیفتیم و ترا و قوم را دوست میداریم پس اگر تو کہے از اہل مکتبہ ہجرت ہجرت
بدہی و اگر از اصحابت ما کہے را کہشیم ما ہم خونہائیش بدہیم - آنحضرت اینہمہ پذیرفت و پس
ایشان ہم مسلمانان گرفتند -

۹۲ سفارت اشجع - در سال جنگ خندق - صدتن - از بنی اشجع کہ سالارشان
مسعود بن رحیلہ بود یادند - و بدرگاہ صلح فرود شدند - پیغمبر خدا سوے ایشان برفت
و فرمان داد کہ یہ ایشان انبان خرابیاریزند - و اشجعیان گفتند اے محمد و ہچیک را از قوم
خود ندانیم کہ در ہمسایگی ہجو با تو نزدیکی داشتہ باشد و ما مشتہ میں نیستیم - و از جنگ تو
و قوم تو تنگ آمدہ ہمیں آشتی میخاہیم - آنحضرت ایشان صلح فرمود - و گویند
اشجع ہنگامے آمدند کہ پیغمبر خدا از جنگ بنی قریظہ - فارغ گشتہ بود و ایشان ہفتصد
بودند پس از صلح ایشان مسلمانان گرفتند -

۹۳ سفارت باہلہ - پس از فتح مکہ مطرف - بن الکاہن باہلی از طرف قوم
نود بسفارت آمد و مسلمان شد و بہر قوم خود پناہ گرفت - آنحضرت بہر او نامہ نوشت کہ درو
از احکام نلوۃ آگہی شنید پس نہشل بن مالک و اہلی کہ از باہلہ بود بسفارت قوم خود
بیاد و اسلام گرفت - و آنحضرت بہر وہے و مسلمانان قومش نامہ نوشت کہ درو از احکام

اسلام آگئی بخشید۔ و عثمان بن عفان نوشتہ بود۔

سفارت بنی سلیم۔ مردے از بنی سلیم کہ اور اقیس بن سبیب سے نامیدند
 با نحضرت آمد و گفتا کہ بختاب بخشید۔ و از بسیاری چیزها پر سید۔ آنحضرت یک ایک را پیش
 داد او همه را یاد گرفت و چون پیغمبر خدا سوئے اسلامش بخواستند پذیرفت و چون بقوم خود
 بازگشت۔ گفت ترجمہ رومیان و زمر منہ فارسیان و اشعار عرب و گفتا کہ ہنمان و سخنان
 بلند و اریان حمیرہ ہمہ را شنیدہ ام مگر هیچ ازین حرفہا بسنخنامے محمدؐ سے ماند۔ باید کہ
 ہر چہ بگویم بنیذریہ و از پیغمبر خدا بہرہ خود با بردارید۔ پس چون سال فسخ آمد۔ از
 بنی سلیم ہفتصد مردمان و گویند ہزار تن بیرون آمدند و با پیغمبر خدا در مقام قدید پوسندند
 و در ایشان عباس بن مرداس۔ و انس بن عباس بن رعل۔ و راشد بن عبد ربیع
 بودند و ہمہ اسلام گرفتند و گفتند ما را در مقدمہ الجیش خود گردان و در فتنے سخرخ با سپہ
 و شتر حرب ما مقدم فرماے آنحضرت ہچنان کرد و ایشان در جنگہائے فتح و طائف
 و حنین بودند۔ و آنحضرت راشد بن عبد ربیع را زمین را باطباد و درو چشمہ بود
 کہ اورا عین الرسول میخواندند۔ و بنی سلیم را صحنے بود و راشد شنش۔ بود
 تاروزے رو با ہے را بدید کہ بر سر کن بت میثا شد۔ چون این بدید۔ گفت

لقد دخل من بآلت عليه الغالب

ارک بیول الثعلبان با سہ

ہما ناخوار است آنکہ تر گوشا بردیشا شد

ہر کہ بردخ گوشا ہا شاستند۔ خدا تواند بود۔

این گفت و بخت و بت را بشکت و بہ پیغمبر خدا رسید۔ آنحضرت پر سید چنانم داری

گفت غادی بن عبدالعزی - فرمود تو را شد بن عبدربه - هستی - راشد اسلام
گرفت و دست کیش گردید - و با شخصت در جنگ فتح بود و پیغمبر را فرمود بهترین قرینه
عوب - خیمه است و بهترین بنی سلیم - راشد است و او را با ساری قومش علی بن خنسیه
واز بنی سلیم مردی بود که قدرین عمار نام داشت و از دو دمان شریه بود
در مدینه با شخصت باز خورد و اسلام گرفت و بیان بست که از قوم خود هزار تن سواران بیام
و میگفت

شدت یمنی اذایت محمد	بخندید شدت بحق مکرر
چون نزد محمد آمد دست راست خود بدست دادم - که بهترین آن دستها بود که گره از بسته است	
و ذاک امر و قاسمته نصف دینه	واعطیته الف امر شیخ اهل س
داین مرد بست که با بنوی که کیش خود متفکرت کردم - او را هزار مردان کار - عطا کردم	
و بقوم خود باز آمد - و ایشان را آگهی داد و با نهصد مردان بیرون آمد - و یکصد را همدان جا بگذاشت و در نو در راه اجلاس فراز آمد - پس بهر سه کس که از قومش بودند وصیت کرد - یکی عباس بن مرداس بود و دیگر جبار بن حکم که به فرار شریه نام آور بود و سه دیگر افنس بن زریه و هر یک را بر سه صد سواران سالار گردانید - و گفت بان مرد خود را برسانید و عهدیکه در گرم بمانده است بجای آرید - این میگفت و جهان داد - ایشان برانند تا پیغمبر قیدار سیدند - پسید کجاست آن مرد که روے زیبا و زبانه نشیوا و ایمانے درست داشت - گفتند خدایش بخواند - و او را جایست کرده - و از حالش آگهی دادند فرمود	

از نهر سواران که عمدتہ بود آن یکصد کجا هستند۔ گفتند یکصد را برجا بماندیم تا اگر دشمن
 روئے نماید فرمش را بتوانند۔ فرمود درین سال شمار چنین کارے پیش نیاید۔ کوتا ہی سخن
 آنها را نیز نتوانند۔ تا در موضع ہرہ۔ یکصد سواران بسرواری متنع بن مالک فراز آمدند۔
 چون شہریدیان بانگ دشمنہ اسپان شنیدند۔ گفتند اے پیغمبر خدا برآریدند۔
 فرمود یاران شما هستند۔ دشمنان نیستند۔ اینہا سلیم بن منصور اند کہ بیادہ اند۔ و بنو
 سلیم با پیغمبر جد اور جنگ فتح و حنین بودند۔ و عباس بن مرداس در بارہ متنع
 چنین گفتہ است ۵

القائد الماء التي وفيها	تسع المئين فتم العت اقرع
-------------------------	--------------------------

شخص صد سواران کہا تھا شمار نصفہ تا گشت	پس شمار یک ہزار کامل گردید
--	----------------------------

سفارت ہلال بن عامر۔ از بنی ہلال جمعے با سخت رسیدند۔ یکے ازان
 عبد عوف بود۔ پیغمبر خدا از و نامش پرسید۔ گفت عبد عوف۔ فرمود تو عبد اللہ
 هستی۔ و اہم ہلام گرفت۔ و از فرزندانش یکے چنین مے گوید ۵

جدي الذي اتخارت هو اذكلها	الذئبي عبد عوف واذا
---------------------------	---------------------

عبد عوف کہ ہمہ قبیلہ ہوا زن۔ اور ابفارت پیغمبر برگزیدند۔ ہڈ من بورہ است

و یکے قبیلۃ الحارث بود کہ گفت اے پیغمبر خدا بر من از قوم من باریت گران
 خواہم کہ یاری من بکنی۔ فرمود چون زکوٰۃ بیاید کاست رواے یابد۔ و یکے ازان زیاد
 بن عبد اللہ بود کہ در مدینہ برخانہ میمونہ بنت الحارث کہ حلیہ پیغمبر خدا

وخاله زیاد بود فرود آمد۔ چون آنحضرت بخانه درآمد۔ و بر زیاد و که در آن هنگام نوجوان بود چشمش افتاد
 بخشم آرمه باز میگشت۔ میمونه دریافت و گفت اسے پیغمبر خدا این پسر خواہر هست۔ پس آنحضرت
 باز آمد و نشست۔ پس باز زیاد و مسجد بردن شد و نماز کرد و در حق زیاد و دعائے فرمود۔
 و دست ہایون بر سرش نهاد و بر چہرہ اش تا مینمی فرو کشید۔ بنو ہلال مے گفتند۔ کہ
 زین پس ہمیشہ در روی زیاد و خجستگی میدیدم و شاعری در بیح علی بن زیاد
 گفته است ۵

یا ابن الذی سقم البتہ براسہ	و دعالہ بالخیر عند المسجد
اسے پسر آنکہ پیغمبر بر سرش دست نہار	و بر اسے اور در مسجد دعائے خیر فرمود
آعنی زیاد کلا رید سواہ	من غایرا و متهم او منعد
یعنی زیاد کہ جز او دیگر مے مراد نہارم	الان ان کہ در زمین نشیب یا تمامیا نجد فرود آیند
ما زال ذالک النور فی عنینہ	حتی بقی عیتہ فی الملحد
این خروغ پیوستہ در بینی او بود	تا آنکہ در گور جائے خویش گرفت

سفارت عامر بن صعصعہ۔ از عامریان۔ عامر بن طفیل۔
 و اربدین ربیعہ۔ با آنحضرت رسیدند۔ عامر گفت اگر مسلمان شوم چه یا بم۔
 آنحضرت فرمود اینچہ مسلمانان را در مسلمانان است۔ ہم ترا ورتو باشد۔ گفت پس از خود مرا
 فرمانروائی نہی۔ فرمود این نہ ترا و نہ قوم ترا است۔ گفت اینم کنی کہ مرا بر خیزیش میان فرمانروا
 سازی۔ و تو خود سردر و شہریان باشی۔ فرمود اینہم نشود۔ مگر چون مردے سوار ہستی۔

عنان خیل پرستت بسپر مہم گفت گلارین خود در دست من نیست کہ باشکرے پڑا سواران
 و پیا دگان ترازو گیر مہم - این گفت و با رفیق خود باز رفت - پیغمبر خدا گفت بار خدایا بدینا از
 من دور دار - بار خدایا منی عامر را راہ راست بنما و اسلام را از عامر (بن طفیل)
 بے نیاز گردان - پس خداے تعالیٰ بر عامر کہ سنجیدیش بود بیماری فرستاد کہ زبانش
 چون پستان گو سپند فردا و بخت - و سوے خانہ زنے کہ از منی سلول بود رفت
 و گفت - ننگ بیماری شتران بردن و در خانہ زنے سلولی مردن - و برارید -
 خدایتعالیٰ صاعقہ فرستاد کہ دو دواز ہادش بر آورد چنانکہ لبیدین ربیعہ مرثیہ اش
 گفتہ است - و درین سفیان یکے عبد اللہ بن الشخیر بود کہ گفت اے پیغمبر خدا
 تو خداوند و انعمت ماہستی - آنحضرت فرمود خداوند خدایتعالیٰ است - نبایکہ در
 فریب بادشاہ بے بیفتید - و چون علقمہ بن علاشہ - و ہوزہ بن خالد با پیش
 بیامند عمر در پہلوے پیغمبر خدا شستہ بود - پس آنحضرت فرمود تا عمر - بہر علقمہ
 جاے خالی کرد و علقمہ در پہلویش نشست - چون آنحضرت از احکام اسلام آگہی داد
 و چیزے از قرآن بخواند علقمہ - گفت اے محمد ہمانا پروردگار تو کہ بر من است و من بتو
 ایمان آوردم و بر دستِ عکر مہ بن حفصہ بیعت کردم و ہوزہ و پسرش و برادر زادہ اش
 نیز اسلام گرفتند - و ہوزہ بر دستِ عکر مہ بیعت کرد - حبیفہ السواسی میگفت کہ
 چون وفد منی عامر بیامند من با ایشان بودم و یہ پیغمبر خدا در حیمہ سرخے کہ برگزیدہ سیل
 زہہ بودند - باز خوریم و سلام کردیم - پرسید شہما چہ کہانید گفتیم بنو عامر بن صعصعہ

هستیم فرمود خوش آمدید شما از من و من از شما هستیم و هنگام ظهر فراز آمد پس بلال بر
 بانگ نماز برخاست و برپای خود میگردید و چون از آن بیرواخت کوزه آبی میاورد تا
 آنحضرت وضو کرد و از آب برپایه باقی ماند مابعد حمدی خوانستیم هم از آن آب وضو
 سازیم و بلال اقامت گفت و آنحضرت بامادو کعت نماز بگذارد و چون هنگام عصر
 رسید باز بلال به از آن برخاست و برپایه خود گردش میکرد و آنحضرت همچنان بامادو کعت او کرد
 سفارت ثقیف - آورده اند که عروه بن سعود و غیلان بن سلمه در حوض
 طائف بودند و در مقام جرش فن فلاخن و سنگ انداز و دبا به می آموختند
 و چون پیغمبر خدا از طالیف باز می آمد فلاخن و سنگ انداز و دبا به را برپایه
 کردند و باهنگ پرغاش برخاستند مگر خدا تعالی دل عروه را بگردانید و خواهش اسلام
 در او افکند تا سوئے پیغمبر خدا آمد و اسلام گرفت و دستوری خواست تا بسوئے قوم خود
 باز رود و ایشانرا سوئے اسلام بخواند آنحضرت فرمود با تو جنگ برخیزند گفت مرا
 از فرزندان خود عزیزتر دارند و چون بسیار پرسید آنحضرت فرمود اگر رفتن خواهی
 برو عروه روانه شد تا پس از پنج روز به گام شام به طالیف رسید و بمنزل خود درآمد
 مردان بدیدارش آمدند و بهنجا رشرکان آبادش گفتند - عروه گفت با منین مشتیان
 سلام گوید و ایشانرا سوئے اسلام بخواند پس از برادر برخاستند و بهر گشتنش را
 زدند چون سپیده صبح بدید عروه بدریچه خود برآمد و بانگ نماز در داد از هر گوشه
 ثقیفیان بیرون آمدند و مردی از بنی مالک که اوس بن عوف نام داشت

تیری رہا کہ کہ برگ اکھل عروہ بر سید و چنان خون بکشا کہ باز نایست پس غیلان
 بن سلمہ - و کنانہ بن عبد الیل - و حکم بن عمرو و دیگر سران احلام بر فاستند - و
 سلاح جنگ در بر کردند و فراہم آمدند - چون عروہ این حالت را بدید گفت من از خون خود
 در گذشتم تا شاہ و جنگ نیفتد و این کراستے بود کہ خدا میتعالی بر من از زانی داشت و بزرگے
 شہادت بخشید - باید کہ مرا یا شہیدانیکہ یا پیغمبر بدان جان دریا نختند - بجا کہ بسپرد این گفت
 و سر بخواب مرگ فرورد و در گورستان شہیدان بجا کش سپردند چون یہ پیغمبر خدا از کارش
 آگہی رسید - فرمود کارش بجا صاحب یسین مانند است کہ قوم خود را براہ خدا بخوانند
 و توش اورا بکشت - و ابو الملیح پسر عروہ - و قارب بن الاسود نیز یہ پیغمبر خدا
 رسیدند و اسلام گرفتند - آنحضرت از حالت مالک بن عوف پرسید گفتند اورا در طائف
 گذراشتیم - فرمود اورا خبیر و ہمید کہ اگر بیاید و اسلام گیرد اہل و مالش با و باز دہم ہمسد
 شتران بچشم - مالک بن عوف یہ پیغمبر خدا بیامد و اینہمہ یافت و گفت اے
 پیغمبر خدا من از بد شقیف ترا نگہدارم - و بر جانوران شان غارت زنیم تا آنکہ مسلمان
 گشتہ بیایند - پیغمبر خدا اورا بر مسلمانان توش عامل ساخت - او با ثقیف بر جزیر
 مے بود - و جانوران شان بیغمامے برد - چون ثقیفیان اینخالت را بدیدند - سوے
 عبد البایل گرد آمدند و راے زوند تا سوے پیغمبر خدا سفارتے بفرستادند کہ ہگی دہ داند
 بودند - و در ایشان از سرداران عبد البایل - و ہر دو پیشکش کہ کنانہ و ربیعہ - باشند -
 شہر حبیل بن غیلان - و حکم بن عمرو - و عمرو بن ابی العاص - و اوس بن

عبدعوف - و نمیر بن خزیمه بودند گویند بقادتن بودند مغیره بن شعبه گویند
 باشتر سواران مسلمانان در مقام حرض بودم که ناگرفت - عمرو بن العاص بن پیوست و
 خبخت چون نگاهم بر ایشان افتاد - شنیده دویدم - تا مرده آمدشان به پیغمبر خدا رسانم
 در نور در راه به ابوبکر صدیق با زخوردم و سرگدشت باز نمودم ابوبکر - گفت بخدایت سوگند
 که بدین نوید با حضرت پیش از من نرسی - و بیامد به پیغمبر خدا آگهی داد - پس هر که از اهل
 مغیره بن شعبه بودند بروی فرود آمدند - و آنچه از بنی مالک - بودند آنحضرت
 به ایشان در سجد خیمه زد و آنحضرت هر شب پس از نماز عشاء بر ایشان بایستاد - و
 تا سیرخن زد که پایش بستو آمد - و از قریش شکوه با کرد - و جنگها نیکه ایشان
 رویداد و فرمود - پس قضیت که در میان شقیف برپا بود فیصل داد - ایشانرا
 قرآن آموزت - و عمرو بن ابی العاص را سر ایشان گردانید - و ثقیف (از شیوخ عموم)
 نیمجو استند که لات و عزلمی را بدست خود بشکنند و پوزش نمودند و آنحضرت پذیرفت
 مغیره گویند که من آنکس بودم که این بتان را بشکستم و سپس همه ثقیف اسلام گرفتند - و چنان
 استوار کردند که هیچ قومے لازم از عرب آنچه آنچنان درست ایمان و کامل عیار با خدا و کتابش نیستم -

سفارت های زبیه

۹۸ سفارت عبد القیس - در سال فتح پیغمبر خدا - سوے مردان بحرین بگاشت
 که از ایشان بستن بیابند پس همانقدر مردان با عبد الله اشج که سالارشان بود - و

منتقدین جان کنو اہل زوہ اشج بود و جارد و برخواستند و بشام ہنگام برسیدند۔
 درین روز سپیدہ دم نحضرت در لافق گاہ کردہ بود و فرمودہ کہ ہر کئینہ از طرٹ مشرق
 تو مے بیاید کہ بنا خواست اسلام را گرفت۔ باشند۔ و از دور می راہ شتران شان بلاغری
 رسیدہ اند و تو شما سپرے گشتہ و بسر در اش نشانے باشد۔ خدایا عبد القیس۔ را
 بیامز کہ بہر کن نمے آیند کہ مالے بخوانند۔ ہما نایشان بہترین اہل مشرق ہستند پس چون نزدیک
 رسیدند اصحاب گفتند ای پیغمبر خدایا سفیان عبد القیس آمدہ اند فرمودہ عرض جا ہم عبد القیس چہ خوب
 تو مے است و ایشان و جا ہماے خود با نحضرت بر مسجدا باز خوردند و سلام کردند نحضرت پر رسید
 عبد اللہ اشج کیست۔ اشج کہ مردے ناخوش بکیا بود۔ گفت منعمے پیغمبر خدایا پیغمبر اولش نگاہ کرد
 فرمود ہمانا انچرم و دم مشک نمیا زند از دم و دخر در ترین چیزش کہ زبان و دل باشد بکایے آید۔ و دو
 خصصت است در لگو کہ خدای تعالی را پسند مے آید۔ عبد اللہ۔ گفت آن چہ باشد۔ فرمود آن دو نوعی علم در لگست
 گفت این چیزے تو نلا میدہ است۔ یا با من آفریدہ اند۔ فرمود نے نے۔ با تو آفریدہ اند۔
 و جارد۔ را سوے اسلام بخواند تا مسلمان شد۔ و درست کیش گردید۔ و ایشان زاد رستانہ
 رطلہ۔ بنت الحرت فرود آورد و تادہ روز مہمان داشت و عبد اللہ اشج۔ درین میان
 از پیغمبر خدایا فقہ و قرآن مے آموخت چون پرورد شدند ہر یک را بخشش معلوم ہداد۔
 و عبد اللہ۔ را کہ فضیلتے نہاد و واژدہ و نیم اوقیہ بخشید۔ و بر روستے منتقد دست
 ہما یوش بکشید۔

سفارت بکربن و ایل۔ چون سفارت بکربن و ایل بیاید کیے از ایشان نحضرت

گفت قس بن ساعده را میدانی - فرمود ادا از شما نیست قس مردی از ایاد - بود
 که در هنگام جاهلیت خود را با کین صنفی بر آورد و با زارع کاظ - بیامد - و مردمان آنجمن
 بودند و بگفتار کید از ویاد گرفت بود بامردمان سخن میزد - و درین سفارت بشیر
 بن النخصاصیته - و عبد اللہ بن مرثد - و حسان بن حوط - بودند از فرزندان
 حسان - که گفته است ۵

رسول بکر کلمه اللّٰه

انا بن حسان بن حوط و ابی

من پسر حسان بن حوط استم - و پدرم از جانب بکر موسی پیغمبر سفیر بود

و با ایشان عبد اللہ بن اسود - هم آمده بود که در سیامه جا داشت و هر چه مال و متاعش در کعبه
 بود بفرخت بجهت بر فاست و پیش آنحضرت ابناء منی پرا زخر با بیاد و آبخواب
 بهر او دعا بکرت فرمود -

۱۰۰ سفارت بنی تغلب - از تغلبیان - سیزده تن از مسلمانان نصرانیان

که صلیبها بر سرین آویختند بودند - بیامدند - و بخانه رطه بنت الحرث فرود شدند - آنحضرت
 مسلمانان را انعام معلوم فرمود و بخشید و با نصرانیان صلح فرمود بر اینکه خود چنانکه هستند همانند دیگر فرزندان
 خود را بر نصرانیت اصطیاع ندهند و هر که از ایشان اسلام پذیرفت بود آنها را با انعام نخواست -

۱۰۱ سفارت حنیفه - از بنی حنیفه - ده و چند مردمان که در آن رخال بن عقیقه -

و طلق بن علی - و حمران بن جابر - و علی بن سنان - و اقص بن سلمه - و زید بن عمر -
 و سیلمه بن خیب بودند با سلاشان که مسلمه بن جخطبه بود - آنحضرت رسیدند -

و بخانه رطبه بنت الحارث - زود مشدند و همان گشتند - ایشان از خورد و آشام در پشت
 و شام می آوردند گاه گاه نان و گوشت - گاه نان و شیر - و روزی نان در وعظ
 و بارے مخرما - که در پیش ایشان می پرانگندند - ایشان با حضرت در سحر با خوردند -
 و سلام کردند و شهادت حق بردادند و گاه گاه بیدار آنحضرت میشدند و سیلمه را بنگهبانی
 رخت میگذاشتند و با خود نمے آوردند - در حال عنقوه از ابی بن کعب قرآن
 می آموخت - و چون بیچ خان و مان خود کردند - پیغمبر از ایشان بهر یک را بیچ اوقیه
 انعام فرمود گفتند ای پیغمبر خدا یک تن از ما نیامده است و نگهبانی شتران و رخت ما
 میکند - پیغمبر برآی او بر ایشان بهره نهاد - و فرمود چون نگهبان رخت و راحله شما
 است از شما نیست - چون سیلمه این سخن آنحضرت را بشنید گفت دانسته است
 که پس از او کار فرمان بدست آمد - و ایشان از آنحضرت آقا به باد که در و پس مانده
 و ضوے او بود و فرمود چون بشهر خود بر سید کلیسای خود را بایک بشکنید و این آب را
 در آنجا پاشید - و بعد آنجا مسجد بسازید - چون رسیدند همچنان کردند - و آن آقاییه
 بیست اقص بن سلیمه آمد - و طلق بن علی - موزن شد - چون اذان در داد و راهب
 آن دیر شنید گفت همه راست است و بر او راست میخواند - این گفت و دیگر بخت و دیگر
 نیامد - و سیلمه بدعوی پیغمبر خدا بر قاست - در حال بن عنقوه - گواهی بداد که پیغمبر او را
 در کار خود انباز گردانیده است - پس مردمان بقتله اش افتادند -

سفارت شیبان - آورده اند که مردی بود حبیب بن ازهر - نام و در آقا اسلام

بہر دو دختران بگذاشت برادرش اثوب بن ازہر۔ آنہمہ دختران را از زنش کہ قبیلہ نام
 داشت گرفت۔ قبیلہ بر سر آن شد کہ با صحابے خود را با سختت برساند۔ دختر کے از دخترانش
 کہ پیرا ہنے در تن داشت۔ و ناس حدیبیاء بود بگوست کہ من ہم باتو بروم و ہر دو بہنانی
 برخاستند و بر جازہ بنشستند۔ و برانند۔ ہمدین میان کہ جازہ قدم منہ و خرگوشے
 برجت۔ حدیبیاء گفت بخدا کہ حادثہ ایت۔ خدا دین کار پاشنات را از پاشنہ
 اثوب بلند تر دارد۔ پس رو با ہے خراز آمد حدیبیاء اور انامے نہاد۔ اما راوی این
 روایت یعنی عبداللہ بن حسان را زیاد رفت و در حقش ہمان سخن گفت کہ درباره خرگوش
 گفتہ بود۔ و ہمدین میان کہ جازہ میرفت ناگمان بنشت و لرزہ بر انداش
 اُفتاد حدیبیاء گفت بہ امانت سو گند کہ اثوب بر سر ت رسید۔ قبیلہ گفت مرگت باد۔
 چہ چارہ سازم گفت جاماے خود و عرق گیر جازہ ازین روے بان رودے
 برگردان۔ و خود ہم از پشت بروے برگرد۔ پس حدیبیاء خودش ہم پیرا ہن از تن کشید
 و واثر گوشہ پوشید۔ و از پشت بر روے برگشت۔ چون قبیلہ بگفتہ اش کار بست
 جازہ بجنبش آمد و برخاست و آب تاخت۔ قبیلہ گفت اکنون متاع ما را با خود گیر۔ او
 ہچنان کرد۔ قبیلہ مے گوید آہستہ ہمی رفتم کہ ناگمان اثوب از عقب ما دو ان آمد۔
 نزدیک از ما آبادی بزرگے بود زمین او را دیدہ بودم۔ چون شتر ما را بزریرانختہ بود۔
 و او سوے خانہ در میانہ قدم پیش نہاد۔ بخانہ درآمد۔ اثوب ہم در رسید متع را ند۔
 کہ سیر میوم بہر۔ و گفت اے نایکار سو دختر برادرم را فرو افکن۔ ناگزیر بیندختمش۔

واثوب آنرا بردوش خود بنهاد و رفت - و حدیباء از حالتش نسبت بهمی خویشان - آگاه
 بود پس خود را بخواب خود که با یکی از بنی شیبان - کتختاب بود - رساندم - و میخواستم که
 همراه کسی پیش پیغمبر خدایم - شبی با او بودم و او میدانست که بخواب اندرم - ناگهان
 شوهرش از بر فسانه گویان بیاید - با خواهرم گفت بجات سوگند که هر قیله رقیقه با صفا
 یافتم - پرسید کیت - گفت - حریش بن حسان - شیبانی که صبحگاه به سفارت
 بکربن و ایل - سوئے آنحضرت میبرد پس من با ماد و بر جستم و بر شتر خود سوار شدم -
 و باندک زمانه حریش را در یافتم و دستور می بهراهی خواستم - او بکشد ده روئی
 بپذیرفت تا هر دو به پیغمبر خدایم رسیدیم - بهنگامیکه بناز صبح با جمعی ایستاده بود - و
 صبح بدیده و ستارگان همچنان یک در یک نمایان مانده - و از اثر شب مروان
 باز شناخته نمیشد من چون تازه سلمان بودم در صحن مروان جاگرفتم و دیکه
 در پهلوی ایستادم پرسیدم دوستی یا زن - گفتم من زنی هستم - گفت - همانا
 میخواستی مراد قنیه افکند - ترا بسترک در صحن زنان بایست ایستاد - چون نظر
 کردم پیش چهره اصفی از زنان بر پا بود - که نگاهم بر او افتاده در آنجا ماندم - چون
 آفتاب برآمد فرا ترک شدم - و هرگاه مردی را بار و روشن و جامه زیبا میدیدم
 نگاه بر می کردم تا آنحضرت را بینم - درین میان مردی بیاید و گفت - السلام علیک
 یا رسول الله - پیغمبر خدایم در جوابش فرمود - و علیک السلام و رحمة الله وبرکاته - و
 آنحضرت دو جامه کهنه که زعفرانی رنگش پریده بود بر سینه بر بسته بود - و شاخ خرمالو

کہ دو برگ سرش را گذاشته ہمہ برگمیش را کنہ بودند۔ در دست گرفته۔ و بر دو پایش
 نشسته بود۔ من چون پیغمبر خدا را بدین فروتنی نشسته۔ نزد خودیا فتم۔ از ہیبت
 لرزه بر تنم افتاد۔ یکے از ہنشینان آنحضرت گفت۔ اے پیغمبر خدا این زن بیچارہ
 تہی لرزد۔ مرا کہ پس پشت آنحضرت بودم بے آنکہ نگاہ بر من افگند۔ فرمود اے
 بیچارہ زن ہیچ مترس و آراگم گیر۔ چون این بفرمود آنہمہ ہراس از دلم برفت و دینیان
 رفیق راہ من بیاید و بیعت اسلام از طرف قوم خود کرد و سپس گفت اے پیغمبر خدا
 بہ زمین دہنا کہ در میان ما و بتی تیسلم است فرمانے بنویس۔ کہ از تیسیمیان جز آنکہ۔
 راہ گیر با پنا گیر باشند بر طرف ما نیابند و در زمین دہنا۔ پائے تنہند آنحضرت
 با یکے خود سال گفت۔ اے طفل این مرد را بہ زمین دہنا۔ اینچنین بنویس۔ مرا کہ خاک
 دہنا زاد و بوم بود۔ چون دیدم کہ فرمان چنین میر و وزیر بتابی خود داری مشکل افتاد۔
 گفتم اے پیغمبر خدا این مرد بہ زمین بعدل خواستگار گزشتہ است۔ ہانا این موضع
 دہنا۔ کنام شتران و چراگاہ گو سپندان ست و زن و فرزند تیسیم بر طرف آن ہستند۔
 پس آنحضرت فرمود باش اے طفل این زن بیچارہ راست میگوید۔ مسلمان ہا سلمان
 براد راست۔ ہر دو را آب و درخت بسند باشد و در برابر دشمن یارمی ہمدگر کلند۔ چون
 آنمزد دید کہ سخن سنگ را ہش کردید۔ ہر دو دست خود بر ہم زد و گفت حدیث من تو
 چنان است کہ در شلمے گویند۔ گو سپند مرگ خود را بسم خود میبرد۔ گفتم نے نے۔ ہانا
 در تیرہ شہمار ہنہائی و بر ہر دوان بسیار بخش و با فیقہ خود پاکدامن بودہ۔ مگر چون آنحضرت

رسید۔ و حاجت خود بخواستے برین خردہ گیر۔ اگر من ہم حاجت خود پیش کنم۔ گفت ای
 پدر مردہ تریا دہنا۔ چہ حاجت تواند بود۔ گفتم ک نام شترانم باہر زین خود خواستی۔ گفت
 چون را پیش پیغمبر خدا چنین بستائی من ہم پیش آنحضرت گواہی دہم کہ تا زندہ مانم برادر
 تو باشم۔ گفتم چون آغازش کردم بازش ہم گویم۔ پس پیغمبر خدا فرمود۔ مگر این زن پسے
 نمیدرد کہ ہانا بند کشاے و بند گفتار بودے۔ من ازین سخن گریہ آغاز نہادم۔ و گفتم
 بخدا چنین پسے داتم۔ و در جنگ زیدہ با تو بود چون بخیر رفت تا ہر ملہ علیہ بیاورد
 تب میبش در گرفت۔ خودش مرود خواہر انش را با من بگذاشت۔ آنحضرت گفت بخدا نیکہ
 جانم در دست اوست کہ اگر زنی بیچارہ نئے بودے فرمودے تا کیفیر این سخن ترا رخ
 بر زمین کشان نئے برود۔ چون یکے در بخمان با ہدم خود بسر برد و پس از چندے آنکہ
 بر ہمیش خفقہ میں ازودار۔ و آزا گرفت۔ چرانا شکبا مے شود۔ و باز میجویدش۔ و پس
 فرمود خدا ہر چہ برگفتے فراموشم کردان۔ و انچہ بگذاشتی بہر دیاریم بخش۔ بخدا نیکہ
 جان محمد در دست اوست کہ یکے از شما چون برگرد۔ ہمیش را ہم گریہ مے آید۔ پس
 بندگان حسد را دران خود را بر رخ میفکنید۔ و در ایسے سرخ انچنین بنوشت۔ بر
 دختران قبیلہ کسے ستمے کند و بہر نکاحے ایشا ترا کراہ کند۔ و بر ہر مسلمان یا رمی شان ناگزیر
 است۔ ہر آئینہ کوئی بکند و ز ہمار بد نہ کند۔ و از ہر ملہ بن عبد اللہ کہ ہم را ز کعب بلغنیر بود
 حکایت میکنند کہ گفت با ہنگ۔ جناب پیغمبر بیرون آمدم و با آنحضرت رسیدم
 در روزگارے در آنجا بماندم کہ آنحضرت مرا شناخت۔ و چون خواستم تا باز گردم۔ بر خود

افسوس کہ دم و گفتم بخدا از بیجا نزوم تا از آموزگاری پیغمبر جسد برداشتش خود چیزے نیغیر ایم
پس پیش آنحضرت رفتم و باستاندم و گفتم اے پیغمبر خدا چہ عنوان میدہی تا کار بندم۔
فرمود با حرمہ آنچه پسندیدہ است بکن و ہر چہ ناپسندیدہ است از ان بپرہیز۔ پس باز آدم۔
و نزد ہیون خود رسیدم۔ و دیگر آنحضرت رفتم۔ و ہد آسجایا نزد یک از ان بایستادم۔
و گفتم مرا چہ میفرمائی تا بکنم فرمود اے حرمہ آنچه پسندیدہ است بکن و ہر چہ ناپسند است از ان بگریزد و دیگر
ہر آنچه را بدانی کہ اگر در پس تو بگویند خوشت نماید۔ ہمان را بکن و ہر چہ دانی کہ شنیدنش بہر خود
نا پسندی از ان دور باش۔

سفارتہاے اہل مین

۱۰۳ سفارت بنی طے۔ از قبیلہ طے پازدہ تن بیرون آمدند۔ وزیر اخیل
بن مہمل کہ مردے از بنی بہمان بود۔ آمدیشان گردید۔ و دیگر کسان از بنی بہمان
وزیر بن جابر۔ و از جرم طے۔ قبیصہ بن لاسود۔ و از بنی معن مالک بن عبد اللہ
و از حیدرہ۔ قعیق بن قلیف۔ بودند۔ و از بنی بولان ہم مردے بود ایشان
در مدینہ۔ تا بمسجد نبوی رسیدند۔ و بیرون مسجد را نوے شتران خود را بہ بستند۔ و
بہ پیغمبر خدا کہ اندرون مسجد بود باز خوردند۔ آنجناب اسلام عرض فرمود و ایشان بند یافتند
و ہر یک را پنج اوقیہ سیم۔ وزیر اخیل را دوازده و نیم اوقیہ بخشش کرد۔ و فرمود از عرب
ہر کسے را کہ شنیدم چون دیدم کمتر از ان یافتم۔ گزیدہ را کہ خوبہاے اول کمتر از ان بمن
رسانند کہ در دست۔ و بنام وزیر اخیل۔ نام آورش کرد۔ وزیر بن فیو۔ و ارضین اورا

بخشید و درین باره فرمانے نوشت - چون زید الخسیه - بامردان خود بازگشت
 در نوردر راه سجایک فرود نام دارد و اجلس فراز آمد - چون زنش از مردنش آگهی یافت
 آنمه نبشته را که زید از پیغمبر پیدا یافته بود بدید - و پیغمبر خدا علی بن ابی طالب - را
 سوے فلس - که طایمان را صنمے بود بفرستاد تا صنم را بشکند و صنم پستان را تا تاراج
 کند علی بن ابی طالب باد و صد سواران برقیان آل حاتم نزد - و دختر حاتم را گرفتار
 کردند - و با سیران بنی طے - پیش پیغمبر حاضر آوردند - در روایتے دیگر است که آنکه
 بر آل حاتم تاراج زد و دخترش را گرفتار آورد خالد بن الولید بود - عدی پسر حاتم
 که کیش نصاری داشت و در قوم خود با و شاه بود و مریع میگرفت بشام که بیعت -
 با بچله بنیان را با آنحضرت آوردند - و دختر حاتم را در نے بستی که بدروازه مسجد بود فرود
 کردند چون پیغمبر خدا را بخارید - دختر حاتم که زنی خور بود و پسر اندام بود - برخاست
 و گفت - پدرم بمرد و گذار شکرم در مانند بر من منت بند - خدا بر تو منت بند - من مود
 گذار شکر کیت - گفت عدی پسر حاتم - فرمود آنکه از خدا و پیغمبرش بگیت - دختر
 حاتم مے گوید که آنحضرت مرا جامه بخشید و نوا داد - و باقوسے که از قضاعه بود - و از
 سوے شام آمد مرا سوار ساخته پدرم و کرد تا آنکه در ملک شام - به عدی رسیدم - و
 گفتم مے نامم بان و بی آرم - زن و فرزندانت را بر روی دیوگار پدرت را بگذارشتے
 و پس از چندے گفتم چنانکه میدانم ترا به پیغمبر خدا باید رفتن عدی بیرون شد و با آنحضرت
 در مسجد بنخورد و سلام کرد - پرسید - چه کسے - گفت من عدی - پسر حاتم هستم -

پنیر خردا و آتا خانہ خود برد و شادی بچہ کہ بہت خرابا - آگندہ بود - بیفگند تا بروے نشیند - و خود بر زمین نشست - و اسلام عرض کرد - عدسی - بند زینت و آنحضرت اورا بر تو مشغال ساخت - و از طائیان عمر بن مریح کہ امر و القیس در بارہ اش گفته است ۵

دب رام من بنی نعلی
خارج کفیه صر سترلا

از بنی نعل بسیار فلکان ہستند کہ دو دست خود را از پرده بردن آرند

بزمانیکہ عمر یکصد و پنجاہ سال رسیدہ بود با آنحضرت آمد از احکام شکار پرسید فرمود ہر چہ تیرت بیفگند خور - و آنچه بگیرت بہل -

۱۰۳ سفارت تجیب - در ۹ سیزدہ تن از تجیب بازکات مالہاے خود میآیند پیغیب را از دیار شان شاگرد دید و غیر مقدم گفت و بعزت فرود آورد - بلال را فرمود تا بہ ایشان خورشماے نیکو سازد ہر - و پیش از آنچہ رسم بود ایشانرا بخشش داد و پرسید از شما کسے بماندہ است - گفتند پسرے است کہ بنگبانی ہمیونان خود اورا بگذاشتہ ایم - و او نو عمر ترین ماست - فرمود اورا ہم بفرستید - چون آن پسر بیاند - گفت اے پیغمبر خدا من کیے ازان رو دمان ہستم کہ پیش ازین آمدہ بودند - و چون آرزوے شان برآوردی آرزوے مرا ہم روانی دہ - آنحضرت فرمود ترا چہ حاجتست - گفت خواہم تا از خدا سخاہی کہ مرا پیامزد و بر من مہربانی کند و دل را تو نگر سازد - آنحضرت گفت خدایا این را پیامزد و بروے مہربانی کن و دلش را تو نگر ساز - و پس چنانکہ ہمہ ہانش را بخشیدہ بود ہمہ اورا بخشش کرد تا ہمگان سوے غمانان خود گام برادر شدند - پس از چہندے

باز در موسم منا - ایشان که شانزده تن بودند بیا میدند - چون آنحضرت ازان پس سرش فرمود گفتند - کسے لاندیدیم کہ برداوه خداے از وقانع تر باشد - فرمود امید است کہ ما ہم از جهان برویم -

سفارت نخلان - در راه شعبان ساله از نخلان دکه کس بیا میدند و گفتند

۱۰۵

اے پیغمبر ما بخدا ایمان میداریم و پیغمبرش را راست میدانیم - و از طرف قوم خود آمده ایم - و چه راه با در نداشتیم تا بدرگاہت رسیدیم - آنحضرت پرسید کہ عم انس (کنام) بتی بود در ایشانرا چگونه است گفتند - درم و نژدگشته - و خدا ی تعالی بجایش هر چه

تو آورده ما بخشیده - و چون باز گردیم او را بشکنیم - و در کار دین چیز پارسیدند - آنحضرت از آنهمه آگهی شنید و یکے لافرمود تا ایشانرا چیزیے از قرآن و سنت بیا موزد -

و ایشانرا بسخانه رمله بنت الحارث فرود آوردند و مهمان داشتند پس از روزے چند از آنحضرت پرورد شدند و بخششهاے خود که دو از ده و نیم اذمی بود گرفتند

و باز شدند و چون در آنجا رسیدند پیش از آنکه بندے از رخت و بار خود کشایند -

عم انس را بشکستند و هر چه پیغمبر خدا از حلال و حرام فرموده بود ازان بگشتند -

سفارت جعفی - از جعفیان - قیس بن سلمه بن شراحیل - و سلمه بن یزید

۱۰۶

که هر دو از طرف باور - برادر هم بودند بیا میدند و اسلام گرفتند - آورده اند کہ جعفیان

در هر گام جاہلیت از گوشت جانوران دل را حرام میدانستند - پس پیغمبر خدا فرمود شنیده ام کہ

شما دل را نمیخوردید گفتند کہے چندین هست فرمود تا بخورید در اسلام بخت نشوید - پس

دلے بخواست۔ تا آوردند۔ و بریان کردند۔ پس سلمه را بدار سلمه۔ بستند و دستش
 لرزیدن گرفت۔ آنحضرت فرمود بخور سلمه فوائش بجا آورد۔ و گفت و این شعر از است ۵

عَلَيْ اِنِّي كَلَمْتُ الْقَلْبَ كَرِهًا | وَ تَرَعَدُ حِينَ مَسَّنَهُ بِنَانِي

من دل را نه برضا خوردم۔ و چون پشش گرفتم انگشت نم را لرزه در گرفت

و آنحضرت به قمیس فرمائی بهوشت که نقلش چنین برداشته اند۔ نبشته است از محمد
 پیغمبر خدا به قمیس بن سلمه بن شریل۔ که من او را بر مران۔ و موالی شان و حریم و
 موالی شان و کلاب و موالی شان عامل گردانیدم چون نماز را برپا دارد و زکوٰۃ را داد سازد
 و مال خود را بصدقه پاک گرداند۔ باز ایشان گفتند۔ اے پیغمبر خدا ما دریا که ملیکه نام داشت
 بندگان آزاد میکرد۔ و مینویان را نوامیدار۔ و بر بیچارگان مهربان مے بود مگر یک
 سچے خود را که دخترش بود زنده بجاک سپرد اکنون در انجمن چگونہ هست۔ فرمود سچے و
 مادر هر دو در آتش هستند۔ ازین سخن ایشان برنجیدند و خشکین بر فاستند۔ آنحضرت
 باز خواند۔ فرمود مادرین هم با مادر شما است۔ ایشان همچنان بر سر انکار بمانند و فرستند۔
 و میگفتند بخدا مگر ما را دل بخورانید و گفت مادر شما در آتش است ز نماز در غور و پیرو
 نبود۔ و در نور در راه با صحابے باز خوردند که از مال زکوٰۃ شترے مے آورد۔ ایشان صحابی را
 بستند و شترش را بر بردند۔ چون آنحضرت ازین آگهی یافت بر ایشان و چنین چند دیگران
 نفرین کرد و گفت۔ نفرین خدا بر رعل و ذکوان و عصیه و لیحیان و هر دو پسران
 ملیکه۔ از حریم و مردان۔ دیگر از جعیان نیز بدین مالک با سبہ و عزیز

کہ پسرانش بودند بیامد و چون آنحضرت از عزیزانش بشنیدند فرمود جز خدا کس عزیز نیست
 تو عبد الرحمن هستی - و ایشان اسلام گرفتند - نیز یہ گفت اے پیغمبر خدا در پشت دست
 من طعمہ ایست کہ از کشیدن مہار شترم باز داشت - آنحضرت پیالہ آبی بخواست و برو
 آب میزد و مے مالید تا آنکہ گہشت - و در بارہ نیزید - و پسرانش دعاے خیرے فرمود
 و نیزید از آنحضرت وادی حران کہ قوش را در زمین بود بخواست و بیافت -

سفارت صدای - چون در شہ آنحضرت از جعرانہ باز آمد قیس بن سعد
 را سوے یمن بفرستاد و فرمان داد تا بزین صدای گذرد - قیس با چار صد سلطانان رفت
 و در پایے نیستانے فرود آمد مردے از صدای کہ حرث نام داشت در آنجا بیامد - و
 پرسید و بشارت تا خود را بہ پیغمبر خدا رساند و گفت از طرف قوم خود بسفارت آمدم
 لشکر خود را باز بخوان - من ضامن کہ تو من بفرمانت باشی - فرمان رفت و لشکر باز آمد و
 پانزدہ مرد از صدای بیامدند و اسلام گرفتند و از طرف قوم خود دعوت کردند باز فرستند
 در ایشان اسلام شاعت یافت و در حجۃ الوداع صد تن بیدار آنحضرت آمدند - و زیاد
 بن الحارث گوید کہ پیش پیغمبر خاتم فرمود کہ تو مت بفرمانت ہستند - گفت اینہما از خدا
 و پیغمبرش میدانم - و در سفرے اورا آنحضرت فرمود تا بانگ نماز بدهد و چون بلال -
 اقامت گفتن خواست - فرمود آنمزد صدای اذان دادہ است و ہر کہ اذان و ہد با یکہ ہمان
 اقامت را ہم گوید -

سفارت مراد - از مراد میان فرودہ بن میکہ از فراز و ایان کنندہ

پیوند بریدہ۔ پیش پیغمبر آمد و فرمان برد و بر خائے سعد بن عبادہ فرود شد و چندے
 بماند و توکان و احکام اسلام از فرایین و سن سے آموخت و آنحضرت اور او از وہ اوقیہ
 بخشش داد و علہ از بافتما سے عثمان پوشانید و بزرگتر سے عجیب سوار کرد و بر مراد۔ و
 زبید۔ و فرجی عامل گردانید و بنشہ کہ درواز فرایین صدقہ آگهی بخشیدہ بود بسپز۔ و خالد
 بن سعید را ہراہ او کرد و فرودہ تا وفات آنحضرت عامل صدقات بود۔

۱۰۹ **سفارت زبید۔** از زبید بیان۔ عمر بن معدیکرب۔ باہر بان خود کہ وہ تن بودند
 بر مدینہ رسید و پر سید درین زمین از بنی عامر۔ سر دار کیت کے نام سعد بن
 عبادہ۔ بہر دپس ناقہ خود را مہارکشان تا درش برنت و بنشانند سعد بیرون آمد و مر جاے
 گفت و اگر امش کرد و گفت تا کجا وہ اش را فرود آوردند۔ سوے پیغمبر خدا اورا ببرد۔ عمر و
 باہر ہانش اسلام گرفت و روزے چند جانند و بخشش گرفت و بدیا خود باز رفت و با قوم
 خود مسلمان جانند تا آنکہ ہنگام وفات پیغمبر خدا از اسلام باز گشت و بار در مسلمان گرفت
 و در جنگ قادیسیہ وغیر ان کو ششما سے مروانہ بنمود۔

۱۱۰ **سفارت کندہ۔** از کندیان۔ اشعث بن قیس! باہر بان خود کہ ہمیش از وہ
 بودند بر باہر گیا۔ خود بیامند و مسجد نبوی در آمدند بدین ہیئت کہ طرہ ہا را شانہ زدہ۔ و چشمہا
 را سر سر کشیدہ۔ و بیہر ہنہا سے نگارین کہ پیر امنش بحر برد و خست بودند در بر کردہ و چادر
 دیباے زرکش زبرافکنہ بودند۔ آنحضرت فرمود مگر مسلمان گشتہ اید۔ گفتند بے مسلمان
 ہستیم۔ فرمود پس این جامہا از بہر ہیئت ایشان آن جامہا را راندا فتنند۔ و چون باز رفتند

عامہ ایشا زارہ اوقیہ و اشعث را دو از دہ او قیہ بخشش فرمود۔

۱۱۱
سفارتِ صدف۔ از صدقیان۔ ذہ و چند کسان بر شتران خود بدین سہکت
 کہ چادر و ازار پوشیدہ بودند میامند و باینمیر خدا بجا نمیکرد میان منبر و خانہ اش بود
 باز خوردند و بی آنکہ سلام کنند بنشستند آنحضرت فرمود آیا مسلمان ہستید گفتند آری
 فرمود پس چرا سلام نکردید۔ ایشان برخواستند و گفتند۔ السلام علیک ایہا النبی ورحمۃ اللہ
 وبرکاتہ۔ فرمود۔ و علیک السلام بنشینید۔ بنشستند و از وقتہاے نماز پرسیدند۔
 و آنحضرت ایشانرا آگہی بخشید۔

۱۱۲
سفارتِ خشین۔ ہنگامیکہ پیغمبر با سپح خمیر داشت۔ ابو ثعلبہ بنی ہاشم
 میامد و اسلام گرفت و بجنگ خمیر برزت و باز از خشینان ہفت تن دیگر آمدند۔ و بر
 ابو ثعلبہ فرود شدند و اسلام گرفتند و بیعت کردند و باز گشتند۔

۱۱۳
سفارتِ سعد بن ہریم۔ مردے از بنی سعد ہریم میگویکہ من باتنے چند از
 قوم خود بہ مدینہ رفتیم و در جابے فرود شدہ سوے مسجد شدم۔ آنحضرت را دیدیم کہ در مسجد
 نماز جنازہ میگزارد چون باز آمد ما را پرسید۔ گفتیم۔ از بنی سعد ہریم۔ ہستیم و اسلام گرفتیم۔
 و بیعت کردیم و بر خاتمیم و سوے با گیہاے خود باز سے آمدیم۔ پس بہر فرمان داد تا بجا
 فرود آوردند و سہ روز مہمان داشت سپس میامدیم تا پدر و شوہریم گفت بر خود سرداری بگزینید
 و بلال را فرمود تا چند اوقیہ سیم مارا بخشش داد و بقوم خود باز آمدیم۔ و زود خدا ایشانرا
 اسلام کرامت فرمود۔

۱۱۴ **سفارت بلخی** - رودیفیع بن ثابت البلوسی میگوید که در ماه ربیع الاول سه تنه چند از قوم بن برکند و من برسیدند - من ایشان را بر خانه خود که در بنی جدیله بود فرود آوردم - و در باد و پگاه موئے آنحضرت که با صحابش نشسته بود رفتم پس ابو الضباب که بزرگترین این سفارت بود بیشتر کس شد و در بر دوائی آنحضرت نشست و با سخن زد و بایاران خود اسلام گرفت - و چیزها از کار دین و مهمانداری پرسیدند - چون ایشان را سخنان خود موئے آوردم - آنحضرت با قدری از خرمای از پس ما بیامد و فرمود این خرمای در مهمانی اعانت گیر - و ایشان چیزها از آن خرمای و چیزها از دیگر خورشما خوردند و سه روز بماندند و سپس بیدار آنحضرت شدند تا پدر و روش گفتند - و آنحضرت چنانکه آینه گان آئینش بود بهر ایشان فرمان بخشش داد و گرفتند و بیدار خود باز رفتند -

۱۱۵ **سفارت بهرائی** - سفیران بهرائی - که سیزده تن بودند از زمین بیامدند - و حیوانان خود را همراهیشان بر دوق را و بن عمر و که در بنی جدیله بود بر رسیدند - مقداد بیزن آمد و ایشان را بکرامت نزد آورد - سپس به پیغمبر خدا باز خوردند و اسلام گرفتند - و فرائض احکام موافقت کردند و چند بماندند باز بیدار آنحضرت رفتند تا پدر و دشمنان دشمنان معلوم یافتند و باز گشتند -

۱۱۶ **سفارت عذره** - در ماه صفر سه نفر از عذریان - و از ده تن که در ایشان جمیع بن النعمان و سلیم و سعد بن مالک - و مالک بن ابی الریح - بودند - بسفارت بیرون آمدند و بنی نذر را به بنت الحریث النجاریته فرود شدند و سپس نزد پیغمبر خدا

آمدند و بر سر جاهلیت سلام کردند و گفتند ما از طرف مادر برادر قصبی هستیم و ما هاینکه قصبی
 و نبی بکر را از کعبه بیرون کردیم و ما را بتور شتتا و پیوند با است - آنحضرت فرمود صریحاً بکلمه و اهلاً
 شما را خوبتر شناسانم - چرا با این اسلام تحیت نکردید - باز ایشان عرض داشتند که از طرف
 قوم خود گذارش کرده ایم - و چیزها از کار دین پرسیدند و اسلام گرفتند و روزی چند
 مانند و چون باز میباشند آنحضرت چنانکه سمرش بود ایشانرا از آنست شامی داد و یک
 را از آنها چادر بیوشانید - و از عذریان یکی دیگر که زمل بن عمر نام داشت بیاید و گفت

الیك رسول الله اعلمت نصها	أكلها حزنا و قوزا من الرمل
بسوی تو ای پیغمبر مجازه را در شتاب افکندم	و زحمت دادم که زمین سخت و ریگستان را در روز دو
لا نصیر خیر الناس نصیرا موزرل	و اعقد حبلًا من حبالک فوجلی
تا بهترین مردمان را یادوری کنم و از رهنمای تو رهنمائی را بار سن خود بیوند هم	
و اشهد ان الله لا شئی غیره لا	ادین له ما انقلت قد همی فعلی
و گواهی میدهم که جز برین خدا نگروم تا پاییم کفش را اگر انبار دارد -	

و سخن که از بیت خود شنیده بود گذارش کرد - فرمود از جنمایا مونس بوده است که اینهمه گفته
 زمل - اسلام گرفت و آنحضرت او را بسالاری قومش لواست بخشید و در جنگ صفین
 زمل - بالواسه خود با معویه بود و در جنگ مرج - نیز بوده و کشته شد -
 سفارت سلمان - حبیب بن عمر اسلامی حکایت میکند که در راه شوال
 سلسله با حضرت تن بسفارت سلمان بروی شدیم و بهنگامیکه آنحضرت را بنظر مجازه

بیرون مسجد خوانده بودند و باز خوردیم۔ و گفتیم السلام علیک یا رسول اللہ۔ آنحضرت
 وعلیک باز داد و از ما پرسید گفتیم ما همه از مسلمانان بیامده ایم تا از طرف شان بر دست
 تو بیعت اسلام کنیم۔ آنحضرت سوے ثوبان کہ غلامش بود روکے کرد و فرمود
 ایشانرا بفرودگاه سفیران فرود آر۔ چون پس از نماز ظهر بجائیکه در میان منبر و خانه اش
 بود نشست نماززش رفتیم۔ و چیزها از کار نماز و احکام اسلام در قیبه پرسیدیم
 و مسلمان شدیم و هر یک سچ او قیبه بخشش یافتیم و بر قیبه

۱۱۸ **سفارت جھینہ۔** چون بنمبر خدایہ مدینہ بیامد از بنی ربیعہ بن عقیان
 کہ دو دمانیت از قبیلہ جھینہ۔ عبد العزیز و ابوروعه کہ از سوے مادر برادر
 ہم بودند۔ بہ پیغمبر خبر رسیدند۔ آنحضرت با عبد العزیز گفت۔ کہ تو عبد اللہ هستی۔
 و ابوروعه۔ را فرمود اگر خدا خواست تو دشمن را برسانی و چون از دو دمان شان
 پرسید۔ و گفتند ما بنوعقیان هستیم۔ فرمود۔ شما بنور شدان باشید و ایشانرا داوی
 بود و غاوی نام۔ آنرا بنام رشد نامی فرمود۔ و مرجینہ را دو کوه بودند۔ یکے
 اشعر۔ و دیگرے اجر۔ و بارہ آنها فرمود این دو کوه ہماے بہشت اند۔ فتنہ را بر آہتا
 راہ نبود۔ عبد اللہ بن بدر را در جنگ بدر علیے سپہ درو بہر ایشان بنامی مسجدے
 را نشان بکشید۔ و آن نخستین مسجدے بود کہ در مدینہ از پے بنیادش نشان کشیدہ شد۔
 و از جھینیان یکے دیگر کہ عمر بن مرہ نام داشت حکایت میکند کہ ما را صنمے بود۔ ما
 بزرگش میداشتیم۔ و من پرستارش بودم۔ چون آوازہ پیغمبر خدا گوشم رسید آن صنم را

بشکستیم و روئے ہم دینہ کر دیم و با آنحضرت رسیدم و اسلام گرفتیم و شہادت راست
 بدادم و ہر چہ از حلال و حرام آورده بر آن ایمان آوردم و درین بارہ گفتہ ام

شہدت بان الله حق وانہی
 لا اله الا حمدا و اول تارک

گوای دادم باینکہ خداے حق است و خدا یا نیک از سنگ باشند۔ پیش از ہمہ میگذازم

و شہرت عن ساقی الاذار ہماجرًا
 الیک اجوب الوعث بعد الذکاوک

و بیسچ ہجرت ساقی را بالا زدم۔ و بسوے تورگستان دزان پس زمین ہا سخت را در تو تم

لاصحی خیر الناس نفسًا و والدًا
 رسول ملیک الناس فوق الحاکمک

تا بان کس صحبت در زخم خودش و بدیش بہترین مردان اند۔ و خداوند بندگان کہ بالای چیخ است اورا یہ پیغمبری برگزیدہ

زین پس آنحضرت عمر و اسوے تومش بہر دعوت اسلام بفرستاد ہمہ ہا بنید فریستند
 جز بکین کہ گفتہ اش را در کرد۔ عمر و دعاے ہدی در بارہ اش کرد۔ تا و ہانش از کار
 ماند و باز حرف زدن نمیتوانست۔ و اینا شد و بینو اگشت۔

سفارت کلب۔ از کلبیان مردے کہ اورا عبد عمر بن جبیلے نامیدند
 حکایت میکند کہ من بامردے از بنی رقاش کہ مصاحم نام داشت بر خاتمیم و بہ پیغمبر خدا
 رسیدیم آنحضرت را اسلام عرض فرمود و گفت کہ من پیغمبرے ہستم اُمی و راست کار
 و پاکباز۔ ہر آنکہ دروغ زخم شمارد۔ و از من سزا زرد۔ و با من پیکار گرفت۔ تباہ گشت
 و چہ پایہ تباہ گشت و ہر کہ پناہم داد و یارہ کم کرد و من گروید و گفتارم ہمہ دست شمارد و بان
 کہوشید۔ سو برداشت۔ و چہ پایہ سو برداشت۔ گفتیم ما تو گرویدہ ایم و سخت

119

راست میدانیم و اسلام آوریم - و عبد عمر و بگفت -

اجبت رسول الله اذ جاء بالهدى	و اصبح بعد الحمد بالله او جرا
چون میفرمود برهنائی رسیده پذیرش	دیس ازان کار از حد بترسیم
و رد عت لذات القدام و قدری	بها سدل کا عمری و اللوا اصولا
دلتهما سے قدرح را ترک گفتم - و	یا آنکه میم زنگیم گرد آنت دشینه کو گشتام
و اعنت بالله العالی مکانه	و اصبحت للاوثان ما عشت منکرا
در خدای که جایز بر راست ایمان آوردم	و تا زنده ام بتان لا منکر باشم

و از کلبیان در تن دیگر که یک عارثه بن فطن نام داشت و دیگرے حمل بن سعدانه
 به پیغمبر خدا رسیدند و اسلام گرفتند - آنحضرت حمل بن سعدانه را علیک بسپرد که بان علم
 در جنگ صفین - با معویه بود و بهر عارثه فرمانے نوشت که این چنین است -
 این نوشته است از محمد رسول الله به عارثه بن فطن از بهر مردان ذومته الجندل - و آنها
 که در نوادحیش از دو دمانهاے کلب باشند - بدینگونه که نخلهاے زمین بلند که جز
 آب باران سیراب نکرد - و نخلهاے آبادی ازان شما - و برانچه از آب روان سیراب
 شود و دهیک بدهید - و برانچه از آب دلور پرورش یابد - نیمم دهیک - و جانوران شما
 را بهر زکوة گردنکنیم - و بر بقیة نصاب زکوة نگیریم - نماز را در وقتش بکنید و زکوة را در حقش
 بدهید - شما سبزه و گیاه بند نکنیم - و بر متاع خانه دهیک نستانیم - و شما را بهی خواهی
 و بجا آوری این همه نگیرد راست و از طرف ما هم عهد و پیمان استوار است و شما را از خدو
 پیغمبرش زهار خدو مسلمانان که حاضر اند - گواه باشند -

سفارت جرم - از جرمیان دوتن کیے لاصفع بن شیخ سے نامیدند
 و دیگر سے راہوزہ بن عمر میخواندند۔ یہ پیغمبر خدا رسیدند و اسلام گرفتند و بہر ایشان
 آنحضرت فرمائے بہشت۔ و عامر بن عصمہ بن شیخ کہ اصفع باشد چہنیں میگوید

وکان ابوشریح الخیر عمی	فقہ القتیان حمال الغرامہ
و ابو شیخ خیر عم من بود۔	جوانمرد جوانمردان - ادا کنند و بیت
عمید الحی من جرم اذا ما	ذوالاکال سامونا ظلامہ
ستون قبیلہ جرم - دستے کہ سرداران - مارا بجزر گیرند۔	
و سابق قومہ لما د عاہم	از اسلام احمد من تھامہ
د چون احمد قوم اور اسوے اسلام خواند۔ او از ہرہ پیشتر اجابت کرد۔	
فلباء وکان لہ ظمیراً	فونگہ علی جی قدمہ
پس ایک گت و بادیرا بود۔ و اور ابرو قبیلہ تدا مت مقدم داشت	

عمرو بن سلمہ الجرمی - گوید کہ پدرش دستے چند از قومش یہ پیغمبر خدا رسیدند و اسلام
 گرفتند و قرآن آموختند۔ و کار بار راوائی دادند۔ پس عرضہ داشتند کہ بہر
 امامت کدام کس راگزینیم۔ فرمود بہر کہ از قرآن بہرہ وافر داشتہ باشد۔ سلمہ جرمی گوید
 کہ چون ایشان بقوم خود باز گشتند۔ کسے را نیافتند کہ قرآن را از من بیشتر یاد گرفته باشد
 بآنکہ من جوان بودم و بر شہلہ ہی آویختم ایشان مرا امامت گرفتند۔ من نماز کردم
 و تا حال موجودہ بودہ است کہ جرم را جاز من امامے و گرا باشد۔ و روایتے دیگر است کہ

عمرو بن سلمہ جرمی - حکایت کرد کہ ما بر آبیکہ گذرگاہ مردمان بود جہاں ششم و از ایشان
 مے پرسیدیم کہ این چہ آوازہ است - مے گفتند کہ مردے ہی پنار د کہ پیغمبر خدا است
 و گوید کہ خدایتعالی بر دے چنان و چنان فرو فرستادہ است - پس من ہر چہ از ایشان
 مے شنیدم چنان یاد میگرفتم کہ مگر در سینہام بسریشم پیوند میگرددند - تا بر نھے از قرآن
 در دم فراہم آمد - و عرب در اسلام پذیرفتن نسیخ را انتظار مے کردند - و میگفتند کہ اگر بر
 عرب غیر دوزمند گرد و فرستادہ خدا باشد - پس چون واقع فتح مگشتند ہر قومے
 سوے اسلام ہتتا افتند - پدرم نیز از آبادی نجیبہ نشینانش بگذارش اسلام شان گام
 بردار شد - و با آنحضرت بر سید و روزگار مے ماند - و چون باز آمد ہمہ بدیدارش شدند -
 گفت من از بر پیغمبر استین مے آیم و بچنین کار با فرمان دادہ است و از چنان
 چیز با بازداشتہ - و فلان نماز و در فلان ہنگام بخوانید و بہمان نماز را در پاستار
 وقت بگذارید - و چون ہنگام نماز فراز آید یکے از شما بانگ نماز بدہد و ہر کہ قرآن
 بیشتر آموختہ باشد پیش امام گردو - پس چون در اینجا من کسے بیشتر آموختہ است
 مرا کوع و بسجود آموختند و پیش خود گردوند - در آن روز ما من طفل شش سالہ
 بودم و ہمین چادر مے می پوشیدم - ہنگام سجدہ آن چادر مے کوتھی کردے - تا روزے
 زنی از انجم گفت کہ شرمگاہ امام خود را از چشم ما ہوشید - و با پدرم این سخن را بگفتند
 تا پراستہ کہ از نیج بحرین بود - بہر من ساز داد - و در بر کردم و آن مایہ شاد گشتم کہ بیشتر
 از ان شادمانی یاد ندارم - و تا امروز در قبیلہ جرم بہر کچا میروم امام شان میگردد م -

نیزید که گزارنده این حدیث است میگوید که در همه جا چه جنازه و چه در مسجد عمر بن سلمه
 پیش امام شان بود تا آنکه از جهان برفت - و هم عمر بن سلمه گوید که من از شتر سواریان
 قرآن یاد نمی گرفتم و هم در عهد پیغمبر خدا امامت میکردم -

سفارت از او - از قبیلۀ از دتے چند که پیش از ده بودند و صر و بن عبد اللہ
 که در شان بود سوے پیغمبر خدا میامند و بر خانه فروه بن عمر و فرودش زند فروه
 ایشان را تحیت گفت و گرامی داشت و تا ده روز در آنجا بمانند و آنحضرت حضور - را بر
 قوش فرماز واکرد - و فرمود شما بابت پرستان قبائل یمن بر سر جنگ باشید -

لاجرم صردین عبد اللہ با مردان خود بیرون شد - و تا جرشر رسیدند آن شهر است با
 شهر بند که قبائل یمن در آن هستند - باشندگان حصار می گشتند و از پذیرفتن سلام
 سر بر پیچیدند پس صر و جانوران شان تالاج میکند - و تا یکماه محاصر داشت و چون ازین
 هیچ کمکشود - لشکرش بر طرف کوهی که شکر نام دارد برود و در آنجا در کین انتظار نشست -

حصاریان دانستند که آنها بگریختند پس بجستجوے بیرون آمدند اکنون مسلمانان صر
 شیدند - و یکبارہ بروشمنان گرا میدند و تیغ بیدریغ زود تا از ایشان بست است

بست آوردند و بر آنها در آن روز جنگ بزرگ برپاے ماند - پیش ازین مردمان
 جرش دوتن را از خود سوے پیغمبر فرستاده بودند و مملت خواسته و آنحضرت ایشان را

از جنگ و فیروزی صر و آگهی بخشیده چون هر دو بقوم خود باز آمدند و هر چه شنیدند
 باز گفتند از ایشان سفارتے بیرون شد - و پیغمبر خدا رسیدند - مسلمانان گرفتند -

آنحضرت فرمود مرعبا بکم که شما بخوشروئی در استنهای و شیرینی بیان دورستی پیمان
از مردان گو— برده اید— شما از من و من از شما هستم— و بانگب زرم به ایشان مبرور
گردانید و پس از آبادی شان چراگاه ہے بعد و معلومه خاصه ایشان فرمود—

۱۳۲ سفارت غسان— در راه مرصان سلسله از غسانیان— سه کس بمدینه آمدند

و بخانه رطبه بنت الحارث فرود شدند ایشان گویند چون دیدیم که سفیران عرب همه
بتصدیق و محکم کیان گشتند ما را بخود گفتیم که محمد ما را بدترین عرب نه پندارو— پس بی پیغمبر
آمدیم و اسلام گرفتیم— و گفتیم هر چه آوردہ همه درست و راست است و نمیدانستیم که
چون بقوم خود باز رویم ایشان ما را پیروی کنند یا بر سر انکار آیند— ایشان از آنحضرت
بخششهای معلوم یافتند— و باز گشتند— چون بقوم خود رسیدند آنهمه از دعوت
شان سرباز زدند تا اگر بر اسلام خود را پنهان داشتند تا آنکه در وقت از ان ببردند و
یکه از آنکه بماند— زمان خلافت عمر بن الخطاب دریافت و بسال جنگ یرموک
با ابی عبیده برخورد و از اسلام خود آگاهش کرد و زن پس ابو عبیده او را گرامی داشتند

۱۳۳ سفارت حرث بن کعب— در راه ربیع الاول سلسله پیغمبر خالد بن ولید

را با چار صد مسلمان سو— حرث بن کعب بکاک سخنان بفرستاد و فرمود پیش
از آنکه دست به تیغ بری— سه بار ایشان را دعوت اسلام کنی— خالد همچنین کرد تا از
بنی حرث هر که در آنجا بود بپذیرفت— و خالد در میان ایشان فرود شد و احکام
اسلام و قرآن و سنت ایشان را آموختن گرفت— و بلال بن الحرث المزنی را با نامہ

بگذارش هر چه پیش آمده پیغمبر خدا گسیل ساخت - بلال بیامد و از کار خالد و زودگر آمدن
 بنی حرت سوئے اسلام بازگفت آنحضرت به خالد بنوشت که ایشان از بیم و امید
 سخن گوئی و باسفات شان بمن بازائی - خالد - چنانکه فرمان رفت با تنه چندان که
 از آنجمله قیس بن الحصین - و یزید بن عبدالمدان - و عبداللہ بن عبدالمدان -
 و یزید بن المحجل - و عبداللہ بن قراہ - و شداد بن عبداللہ القنانی - و
 عمرو بن عبداللہ - را بشمار آورده اند بیامد و بر خائنه خود همه را فرود آورد و سپس ایشان
 پیغمبر رسید - آنحضرت گفت اینچه کسانی - چنان مینماید که از ہند آمدہ اند - گزارش کردند کہ بنی حرت
 بن کعب ہستند ہمہ اسلام کردند و زبان را بشهادت حق تازه نمودند - و آنحضرت عامہ
 ایشان زدہ او تہ قیس بن حصین را کہ بر ایشان امیر گردانید - دوازده و نیم او تہ بخشش
 فرمود - و ایشان در او انرا ہ سوال بکام - خود باز رفتند و ہمیش از چارہ ہ بسر نہر زدند کہ
 آنحضرت انتقال فرمود - و از حشریان کیے دیگر کہ عبداللہ بن سہ نام داشت پیغمبر خدا
 رسید و از آنچہ در نور و راہ پیش آمدہ بودش پرسید - آنحضرت از آنہم آگاہش فرمود
 و گفت اے این مسہر - دین خود را بدینا مفروش - عبداللہ - اسلام پذیرفت -
 سفارت ہمدان - از ہمدانیان - قیس بن مالک بن لائی الحزلی - آنحضرت
 رسید و گفت اے پیغمبر خدا من از پے آن آمدہ ام کہ بر تو ایمان بیارم و یا ورت باشم -
 آنحضرت فرمود اے گروہ ہمدان شما بدین در رسم و آئین مرا میگردینید - گفت آری
 پدر و مادرم تو بانت شوند - فرمود بسوئے قوم باز گرد - ایشان ہم اگر چہ متواشند - باز بیامد -

قیس - بقوم خود بر سید - همما اسلام گرفتند - و در میان محور غسل کردند - و روئے بقبله شدند - قیس - پیغمبر صلی الله علیه و آله بدین آگهی باز آمد و گفت آن همه اسلام گرفتند و مرا فرستاده اند تا از بزرگان بنی ساسان حضرت فرمود قیس بهر قوم چه خوب سفیر است - و به قیس فرمود هر چه گفتی بجا آوری خدا با تو همچوین کند و بر سرش دست هایلون بکشید - و بهر قوش چپ احموران و چه غرب آن و چه عامه ایشان و چه مولی ایشان همه را بپوشت که فرمان قیس را بشنوند و پذیرند و تا نماز کنند و کوفه بدینند - بزهار خدا و پیغمبرش باشند و او را صد صدق داده باشند - بدینگونه که دو صد فرق مویز و بلبر برابر از موضع حیوان - و یک صد فرق گندم از آبادی موضع جوف بدینند - و اینقدر مال خدا همواره بیرون نماند گویند که رسول الله خود را در موسم حج بر قبایل عرب عهد کرد - مردی از قبیله ارجب - که عبد الله نام داشت بر آنحضرت گذشت پرسید که آیا ترا در قوم خودت پایگاه هست - گفت آری پیغمبر برو اسلام عهد داشت و پذیرفت - از درش هر اس آمد که باها ناموش با و وفا کند - آنحضرت گفت که سال دیگر در موسم حج می آیم - پس بقوم خود باز رفت یکے از زمینیان که ذباب نام داشت در راهش کبشت - و ارجیبان بخون او ذباب را گرفتند و ملاکش کردند - و گویند سفیران همان جاها - نگارین که پیرانش بدیبا و دخت بودند - و بر کرده بیامند و اسلام گرفتند و در ایشان حمزه بن مالک - زوی مشعاری نیز بود - پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود همانیان - چه خوب قبیله هستند یا درمی چه قدر گرم خیز هستند و چه مایه جفاکش - و در میان ابدلان و اذقانان اسلام میبندند و مسلمانان همان را بهر دستا

۱۲
 امیر خنده خاقان
 هستند
 عزیز
 ۱۲
 چنانکه است
 زمین

بنی خازن - دیام و شاکر و آناکر ریشتما کے کوہ و تو دوہای ریگ جاوا شتند نامہ پوشت -
 سفارت سعد العشیرہ - سعد العشیرہ - صنمہ و شتند کہ اور افراض سے نامیدند
 و چون آواز پے پیغمبر گوش شان رسید و روان انس اللہ بن سعد العشیرہ - مردے کہ زباب
 نام داشت بر جنت و آن بت را شکست و با حضرت پیوست و اسلام گرفت و اینچنین گفت ۵

۱۲۵

تبع رسول الله اذ جاء بالهدى	و خلفت فراضاً ايدار هو ان
چون رہنمونی پیغمبر آید پے او گرفتم	و فراض را بخاری گزاشتتم
شد دت عليه شده فترکته	کان لم یکن والد هر دو حد ثان
زنخے بردم و چنانش گزاشتم کہ کوئی چیز نہ بود -	و زمانہ ہم چہ حسین نیرنگیما وارو
فلما رأیت الله اظھر دینہ	اجبت رسول الله حین دھانی
و چون دیدم کہ خدا کے دین خود را ظاہر ساخت	و پیغمبر بسوے خودم خواند فرائض پذیرفتم
فاصبحت للاسلام ما عشت ناصرًا	والقیئت فیہ کلکی و جبرانی
پس تا بہترم اسلام را یا و رہا بشم	درد رسیدہ و گردن خود انداختم
فرضیلم سعد العشیرة اشقی	شریت اللہ می یقین با خزفانی
پس کلام است کہ سعد عشیرہ را آگاہی دہم	کہ تا بو و شونده را دادم و پانینہ را گرفتتم

و زباب النسی را پسرے بود عبد اللہ نام کہ در جنگ صفین با علی بن ابیطالب بود
 و مردانہ بوشیدہ -

سفارت عنس - از عنسیان مردے کہ ربیعہ نام داشت یہ پیغمبر خدا بیامد -

۱۲۶

آنحضرت کہ در آن دم طعام شب سے خورد مرد عیسیٰ را بخواند۔ تا او ہم بہر خوردن نشست
چون فایز شد پیغمبر خدا فرمود آیا گواہی میدہی کہ جز خدا سے تعالیٰ خدا سے دیگر
نیست و محمد بنده و فرستادہ اوست۔ گفت گواہی میدہم کہ جز خدا نیست تعالیٰ خدا سے دیگر
نیست و محمد بنده و فرستادہ اوست۔ فرمود بر غیبت آمدہ یا ترس۔ گفت چون در دست
تو مالی نیست چه امید داشتیم۔ و چون بزینے کہ ہستم شکر ت نیتواند رسید۔ چہیم
ہستے مگر چون ترسانند من ہم ترسیدم و چون گفته شد بخدا ایمان بیا۔ ایمان آوردم
آنحضرت بحاضران روئے کرد و گفت در عیسیٰ مردمان خطیب ہنند۔ و ربیعہ۔ در آنجا
چندے بماند و گاہ گاہ بیدار آنحضرت رفتے تا آنکہ در زبے بیامد و گفت پدر و شوہر
آنحضرت سامان سفارش ساز داد و فرمود اگر در راہ اثرے از رجوری بیابی۔ بہ وہی کہ
نزدیکتر باشد روئے کنی۔ ربیعہ گام بردار شد۔ در نور راہ اورا تپ گرفت۔ پس بہ ہیکہ
نزدیکتر بود بر رفت و جان بجان آفرین سپرد۔

۱۲۷ سفارت دارمین۔ چون پیغمبر خدا از تنبوک با تکرار از دارمین زدہ کس کہ تمیم بن
ادس۔ و بردارش نعیم بن اوس۔ و یزید بن قیس۔ و فاکمہ بن نعمان۔ و جبلی بن
مالک۔ و ابوہند بن ذر۔ و بردارش طیب بن ذر۔ و ہانی بن حمیب۔ و
عزیز بن مالک۔ و بردارش مرہ بن مالک باشند ب سفارت آمدند و اسلام گرفتند۔
و آنحضرت طیب را بعبداللہ۔ و عزیز را بعبدالرحمن نامی فرمود۔ و ہانی بہر آنحضرت
مشکیزہ شرابے و اسپہا و قبائے زرکش ارمنان آورد آنحضرت اسپان و قبا را پذیرفت

دکان قبا۔ بہ عباس بن عبدالمطلب۔ بخشید۔ عباس پر سید این را چه کم فرمود تا رہا
 ز لزلان بیرون کش۔ وزنت را از ان پر لایہ سازده۔ یا فروخت۔ بکار دیگر آ۔ و دیبا لافرو
 و عباس آنرا بدست بیودی بقیمت ہشت ہزار درہم بفرخت۔ تمیم بہ پیغمبر خدا گفت
 نزد ما گروہے از رومیان ہستند کہ در دست شان دو قریہ است یکے را حبسہی دیگرے
 را عینون سے نامند۔ پس اگر خدا تعالی بر ملک شام ترفیہ و زگرداند آن ہر دو قریہا
 را بمن بخشے آنحضرت خواستہ تمیم را پذیرفت۔ و چون ابو بکر خلیفہ شد۔ و ملک
 شام بدست آمد فرمودہ پیغمبر خدا بجا آورد و سفیران دارمین بماندند۔ تا آنکہ پیغمبر خدا
 ایچمان را پدر و کرد و وصیت فرمودہ بود کہ ایشانرا صد وسق داوہ باشند۔

سفارت رہا و مین۔ در سلسلہ از رہا و بیان کہ دو دمانیت از مزج پانزدہ
 تن بیامدند و سخائے رملہ بنت الحارث فرود شدند۔ آنحضرت با ایشان آمد و نادیت سخن کرد
 و رہا و بیان ارمنانہا پیشکش ساختند از انجملہ اسپے بود کہ اورا مرواح میخواندند
 آنحضرت فرمود تا اسپ را بزقار آوردند و پسندید۔ ایشان اسلام گرفتند و قرآن فریض
 بیاموختند۔ و چون پدر و شدند پیغمبر خدا از بیچ اوقیہ ناد و از دہ اوقیہ چنانکہ
 با عامہ سفیران آئینش بود۔ ایشانرا انعام بخشید۔ و باز گروہے از ایشان بیامدند کہ
 با پیغمبر خدا از مدینہ بہر حج بیرون شدند۔ و بماندند تا آنکہ پیغمبر خدا از جہان برفت
 و وصیت فرمودہ بود کہ از کتبہ۔ کہ جائے بود بہ خمیر۔ ایشان یکصد وسق گرفتہ باشند
 و برین سخن نوشتہ سہ حوالہ فرمود کہ ایشان در زمان معویہ آنرا بفرختند۔

وازر با ویان یکیکه دیگر که عمر بن سبیع نام داشت به پیغمبر خدا رسید و آنحضرت او را علی بخشید و بدان علم در صحیفین با معویه بود و در رسیدن خود به پیغمبر خدا چنین گفته است -

الیات رسول الله اعلمت لهنها	تجوب الفیا فی سملقا بعد سملق
سوسے تو۔ اے پیغمبر خدا۔ مجازہ لاروان کردم کہ میدانے نورد۔ میدانے پس از میدان	
علی ذات الواح اکلفها السری	تخب بر حلی مولا شتم تعنق
اود را بشب روی تکلیف میدهم۔ با کجا ده من آهسته و با زتیزے رود	
فما لك عندی راحتا و تلجلی	ببایب الشبی الهاشمی الموفق
پس (اے ائمه) از من آرام نخواهی یافت تا آنکه بر در پیغمبر هاشمی که موفق است فرد نیائی	
عیفت اذا من رحلة ثم رحلة	وقطع دیا میم وهه مورق
تا آنکه آدم از سفر بای پیغمبر نوشتن بیا باننا۔ دغم با که بیدار دارنده است	

۱۲۹ **سفارت فامد۔** در ماه رمضان از غامدیان ذه کس بیامدند و در بقیع الغرد

فرو شدند۔ از آنجا جامه پاکیزه در بر کرده به پیغمبر خدا آمدند و سلام کردند و اسلام گرفتند و آنحضرت به ایشان نامه نوشت که دروازه احکام اسلام آگهی بخشید۔ و به ابی بن کعب پیوستند و چیزے از قرآن میاموختند و چنانکه رسم بود بنششما یافتند و برگشتند۔

۱۳۰ **سفارت شخخ۔** بنی شخخ۔ بگزارش اسلام دو کس را که ارطاة بن شریحیل

و ارقم بکری۔ نام داشتند از طرف قوم خود با آنحضرت فرستادند۔ پیغمبر به ایشان اسلام بخشید و پذیرفتند و از آنجا که ایشان با وجاهت و بصیلت نیکو بودند آنحضرت

پرسید کیا در قوم شما امثال شما نیز هستند۔ گفتند اسے پیغمبر خدا در قوم ما ہیفتاد تن هستند کہ ہر یک کے ازان ازا بہتر است ہر ایک بار اسے و تدبیر است۔ و انجام کار ہاے بزرگ بے ما بلند۔ پس آنحضرت در بارہ ایشان دعاے خیر فرمود۔ و گفت خدا یا قوم نفع بہتری و افزونی دہ۔ و ارطاقہ را بہ سالاری قومش علیٰ بخشید۔ کہ بان در جنگ فتح بود و در جنگ قادسیہ ہم آمد۔ و چون شہید گشت برادرش کہ در میدان نام داشت آن علم را در گرفت مگر او ہم در آن روز کشته شد۔ پس سبب بن حرث کہ از بنی خدیجہ بود گرفت و بان علم کوفہ درآمد۔ و آوردہ اند کہ درینمہ ماہ محرم سنہ دو صت مردان بنی نضیح از یمن سیامند و بایشان زرارہ بن عمر نصرانی ہم بود و ایشان ہم در یمن۔ بر دست معاز بن جبل بیعت کردہ بودند۔ پس بحالتِ سلمانی بن پیغمبرؐ باز خوردند و در خانہ رملہ بنت الحارث فرود شدند و زین پس سفارتے دیگر نیامد۔

سفارت بحیلہ۔ در سنہ از بجلیان۔ جریر بن عبداللہ۔ با یکصد پیچہ تن کہ از قومش بود نیامدند و پیغمبرؐ فرمودہ بود کہ ازین گذر گاہ مردے بر آید کہ بہترین اہل یمن باشد و بر چہ ہاش فرہ بادشاہی پیدا باشد۔ پس جریر بر بہویش با قوم خود فرا آمد و آنحضرت دست خود بیرون آورد و با جریر گفت بیعت میکنی بر نیکہ گواہی بہی کہ جز خداے تعالیٰ خداے دیگر نیست و من فرستادہ اویم و نماز بر اکنی و زکوٰۃ او اکنی و سیاہ و رمضان روزہ داری و مسلمانان را بہی خواہ باشی و حکام را فرمان بندیری اگر چہ غلام زنگی باشد جریر گفت بلے۔ و بیعت کرد و دیگران ہم بیعت کردند و اسلام گرفتند۔ و از احمس کہ دو دو ما

از بحیلہ - قیس بن عزرہ باد و صد و پنجاہ سوارانِ احمس بر سید و پیغمبر خدا پر سہ شہ کماستید
گفتند احمس اللہ جہستیم و ایشان را در ہنگامِ جاہلیت بدین نام میخواندند - فرمود امر و در شما
بہر خدا گشتید - آنحضرت بلال را فرمود در بخشش سوارانِ بحیلہ - از احمسیان آغاز کنی
و جریر بن عبد اللہ نزد فروہ بن عسمر البیاضی فرود آمدہ بود و آنحضرت از جریر
پرسشی از حالاتِ ملکش میکرد - و او میگفت کہ اے پیغمبر خدا! تعالیٰ اسلام را
آشکارا کرد و از مسجد با صحنہ ماے ایشان آوازہ اذان بلند ساختہ و قبایلِ یتان خود را
بشکستند - آنحضرت پرسید ذوا اخصاصہ چگونہ است - گفت ہنوز ہجرت است
ولیکن اگر خدا خواست زود است کہ او ہم نماند - آنحضرت جریر را علیکم بسپرد و بشکستن
ذوا اخصاصہ لفرستاد - گفت اے پیغمبر خدا! من پشتِ اسپ خوب نمیتوانم نشست
آنحضرت دستِ ہایون بر سینہ اش کشید و گفت خدایا این را رہنا و روبرہ گردان جریر
باد و صد مردان بیرون شد و بانکہ روزے باز آمد - آنحضرت پرسید آیا ذوا اخصاصہ
را از پامے افگندے گفت آری بے خدا نیک تو پیغمبر استیسیستی - کہ ہر چہ پامانش
بود بگر فتم و ہمہ را باتش افگندم و چنانش بگذاشتم کہ ہر کہ سرے بان دارد از دیدنش
دل گرفتہ شود و کہے برخواست کہ مرا باز دارد - آنحضرت امر و جریر سواران و پیادگان
احمس دعاے بکرت فرمود -

سفارتِ خثعم - پس از آنکہ جریر بن عبد اللہ ذوا اخصاصہ را از پامے در آورد
و چندے را از بنی خثعم - بکشت از ایشان عمش بن وحشی - والنس بن مدرک

باتنے چند کہ ہم از خشم بودند یادند و گفتند ایمان آوردیم خدا پیغمبرش و هر چه خدا بخواهد
 فرود آید اکنون بهر ما فرمائی بنویس تا بر آن برویم۔ آنحضرت ایشانرا چیزی بنگاشت
 و حبریر بن عبد اللہ و دیگر حضار گواہ شدند۔

سفارت اشعریین۔ از اشعریین پنجاه کس که در آن ابو موسیٰ اشعری۔
 بار لانش و از عاک دو کس بودند۔ در کشتیها بیرون شدند و بجدۃ برآمدند۔
 و چون بمدینہ نزدیک شدند گفتند

۱۳۳

عدا انلقى الاحیة	محمد او حزبه
فرداد و ستان را زارت می کنم	یعنی محبت و گرد همش را۔

و بهنگامی رسیدند که پیغمبر خدا در سفر نجیب بود ایشان با آنحضرت پیوستند و بیعت
 کردند و اسلام گرفتند و آنحضرت فرمود اشعریین در مدین چون صرۃ مشک بستند
 سفارت حضرت موت۔ از حضرت موت۔ حمود و مخوس و مشح
 و البصنه که از اولاد ولیعہ و شہزادگان حضرت موت بودند۔ با سفیران کنہه بیامند۔ و
 اسلام گرفتند۔ مخوس گفت ای پیغمبر خدا دعای کن کہ خدا بتعالیٰ این لکنت را از
 زبانم ببرد۔ آنحضرت دعا کرد و از مال زکوٰۃ حضرت موت اورا چیزی بخوارانید۔ و چون
 باز رفتند مخوس را رنجوری لقوہ گرفت۔ پس تنے چند از آن باز آمدند و گفتند
 پیغمبر خدا سزا بر عرب را آسب لقوہ رسید۔ در آن لقمہ فرمود کہ باید سوزنی را در آتش
 گرم کنی و با هم شمش را بر گردانده بکار آری کہ ہمین در آنش است و ازین گزنیست

۱۳۴

خدا سے دانائز است کہ چون از اینجا فرستید چه گفتید۔ ایشان باز رفتند و همچنان کردند تا پشہ۔ و از حضرت موت۔ و ایل بن حجر۔ یہ پیغمبر خدا آمد و گفت در کز روے اسلام و ہجرت آمدہ ایم آنحضرت دست ہمایون بر سر درویش بکشید۔ و جوش دعا سے فرمود و در آتش بگوانید و منادی کردہ شد کہ امر وز شادمانی قدم و ایل بن حجر مردمان در نماز فراہم آیند۔ و آنحضرت بہر خطبہ بر خاست و گفت یا ایھا الناس این و ایل بن حجر۔ آرزو مند اسلام گشتہ از حضرت موت (و آواز را بلند بکشید) نزد شما آمدہ است۔ و معاویہ فرمود کہ با و ایل بن حجر برود و او را در حرہ فرود آرد۔ معاویہ میگوید کہ من با و بر فتم تا آنکہ در پایم از ریگ تفسیہ سوزش افتاد۔ گفتم مرا پس خود بنشان گفت تو ردیف بادشاہان نبودہ۔ گفتم کفش خود را بہر من بپسین۔ گفت چون تو پوشی دیگر بکارم نیاید۔ در بین این سخن ستم شود کہ مردے بازاری۔ کفش بادشاہ را در پایے خود کرد۔ لیکن در سایہ ہیونم میتوانی رفت۔ همین ترا بسند است۔ چون معاویہ با آنحضرت باز آمد اینمہ باز گفت۔ فرمود ہمانا دروے از جاہلیت اثرے بماندہ است۔ و چون و ایل۔ آہنگ۔ دیا خود کرد آنحضرت بہر او اینچنین بنوشت ” این نبشتہ ایست از محمد النبی۔ بہر و ایل بن حجر۔ اینکہ تو مسلمان گشتی و ہر چہ از زمین و قلعہ در دست تو بود همچنان بماند و دہیک۔ از تو گرفته شود و اینکار در نگہبانی دوم و عادل انجام یابد۔ و ہرگز تو ستے نرو و تا دمیکہ دین اسلام و پیغمبر مانند مسلمانان یا و رانت باشند۔ و در حضرت موت۔ از دو مان تنفع زنی کہ اورا تہناتہ بن کلیب سے نامیدند بہر پیغمبر باجا

سازداد و پسرش را کہ کلیب بن اسد نام داشت بخواند و گفت این جامہ را با حضرت ببر
 کلیب بیاید و پیشکش را عرضہ داد و اسلام گرفت و آنحضرت در حقش دعا فرمود
 از پسرانش یکے چنین میگوید

لقد صحر النبي ابا انبیا	ولم يمسح وجوه بنو محير
يتيمسح بر جبين دست ماليد	دير چه رواه بنو محير دست نکشيد
شيبا بهم وشييم سواه	فهم فاللوم استبان الحمير
جوانان و پسران شان يسان اند	پس اي شان در زناوات دندانها خرمستند

و چون کلیب بن یغیث بن ام حنین گفت

من وشه برهوت قهوى بر عدل فرة	اليك يا خير من تحفى وينتعل
تجوب بر صفا عنبراً مناهله	ترداد عفو اذ اما كلت الابل
بیا بنی را که چشمه ای را گرد آو گشته می خورد	و چون دیگر شتران در مانده شوند او در تیزی می آفراید
شهر من اعمالها نصفا على وجل	ارجو بذاك ثواب الله يا رجل
تا دو ماه او را در حالت حیرت و تعب داشتتم	و ازین ثواب خدا امید دارم
انت النبي الذي كنا نخبره	و بشرتنا بك التوادة والرسل
تو همان پیغمبری هستی که ما از تو خبر می دادیم	و تو رویت و پیغمبران با بشارت داده بودند

سفارت از دوعمان - چون اهل عمان اسلام گرفتند - آنحضرت علاء بن الحضرمی

لابفرتا و تائيشان از آئین اسلام بیا موز و از مال شان زکوٰۃ بگیرد۔ از ایشان تنے چند کہ
 در آن اسد بن بیروح الطائمی نیز بودند بیا مند۔ وہ پیغمبر جناب از خوردند و گفتند
 کہے را چہ راہ ماکن کہ عنان انتظام پستش بسپر ہم وسد بفرمائش نبہیم۔ درین دم
 مخربتہ البعدی کہ مدرک۔ بن نخط نام داشت گفت اے پیغمبر خدا از ایشان
 در گردنم بار مٹنے است کہ در جنگ جنوب مرا اسیر کردند۔ موشت آزادی نہاوند پس ما
 بایشان بفرست۔ آنحضرت خواستہ اش را پذیرفت۔ و دیگر از ایشان سلمہ بن عبادی اللادوی
 یا تنے چند از قوش بیا مند۔ وہ ہمہ ہائش مسلمانی گرفت۔ و از آنحضرت چیزے از کار عبادت
 و دعا پرسید آگہی یافت۔ باز گفت۔ دعائے فرما کہ خدا تعالیٰ در اہ اتفاقے
 و اتحادے بخشد و دعا فرمود۔

۱۳۶ - سفارت غافق۔ از بنی غافق۔ حلیحہ بن شجار۔ و عوز بن سہیر۔
 با تنے چند از قوش بیا مند۔ و گفتند اے پیغمبر خدا ما صناید قوم خود ہستیم و اسلام
 پذیرتیم۔ و زکوٰۃ ما در سپر امن خانہ ماے ما بنداست۔ فرمود ہر چہ از مرعات و
 واجبات کہ مسلمانان راست شمارا ہم باشد۔ عوز بن سہیر گفت برخدا ایمان آور دیم
 و راہ پیغمبرش بگزیدیم۔

۱۳۷ - سفارت بارق۔ چون سفیران بارق آمدند۔ پیغمبر خدا از اسوے اسلام
 سخاوند ہما مسلمانی گرفتند و جمعیت کردند۔ و آنحضرت بہر ایشان اینچنین نوشت۔ این
 نوشتہ ایست از محمد پیغمبر جناب بہر بارق چنین کہ بے دستوری بارق نہ اشارت شان

باشکنند و در چراگاه و شان چه در بهار و چه در تموز مویشی را سرد دهند - و چون مسلمانان از خشک سالی یا از پله چرانیدن در علف ترش برایشان بگذرد سرد روز مهانش دارند - و ایشانشان چون رسیده گردند هر دو آن ریختن اش را چند آنکه خواهند بخورند - مگر فرا هم کرده نهند - ابو عبیده بن الجراح و عدلیفه بن یمان گواش نهند و ابی بن کعب بنوشت -

سفارت دوس - چون طفیل بن عمر الدوسی مسلمان شد و قوش را دعوت اسلام کرد و آن همه مسلمانان گرفتند از ایشان هفتاد و یا هشتاد کسان که در آن ابو هریره و عبد اللہ بن از بهر نیز بودند - بیدین آمدند - در آن دم پیغمبر خدا پیغمبر فرست بود ایشان هم پیغمبر شدند و با آنحضرت باز خوردند - و شنیدند که آنحضرت ایشانرا هم از غنیمت خیر بهره بخشید و با پیغمبر مدینه باز آمدند و طفیل گفت ای پیغمبر خدا از من قوم آورد و گردان پس آنحضرت ایشانرا در حرة اللہ باج فرود آورد - و ابو هریره چون بجزرت از خانمان خود بیرون آمد بگفت

۱۳۸

عَلَاهَا مِنْ بِلْدَةِ الْكُفْرِ نَحْت	بِاطُولِهَا مِنْ لَيْلَةٍ وَعَنَاءِهَا
آرے اینقدر است که از دیا کفر تنگاری داد	شب و زحمتش چه قدر درازی داشت

و عبد اللہ بن از بهر - با آنحضرت گفت ای پیغمبر خدا چون من در قوم خود جاه و شکوه دارم خواهی که مرا بر ایشان فرماز و اگر دانی - آنحضرت فرمود - هر آینه اسلام در آغاز غریب بوده است و زود است که در انجام نیز غریب گردد - پس هر که بخدا برگردد و یار استگارش

و هر که رو بچیز بی دیگر کرده بگشت - از تو مست هر که در ایمان بیشتر در ثواب افزودن ترو
زود است که حق بر باطل چیره گردد -

۱۳۹. سفارت شماله و حدان - پس از استیحا که عبداللہ بن علس الشمالی - و
مسلم بن نهران الحدنی - با دیگر گسان که هم از قوش بودند - اسلام گرفتند و از طرف
قوم خود بیعت کردند و آنحضرت به ایشان فرمانی نوشت که در آن از احکام زکوة
آگهی بخشید - ثابت بن قیس بن شماس بنکاشته بود - و سعد بن عبادہ
و محمد بن سلمه گویشند -

۱۴۰. سفارت اسلم - از بنی اسلم - عمیره بن قحصی با دیگر مسلمانان قوش آید
و ایشان با آنحضرت گفتند که ما بفرخدا و پیغمبرش ایمان آوردیم - و آئیت را پذیرفتیم -
و بانصاف برابریم - و در روز نیک و بد یاد رود و فامند باشیم - پس ما را منزلت
بخش - که عرب فضیلت ما را بدانند - فرمود اسلم را خدا سلامت - وارد و غفارا
مغفرت کند - و آنحضرت به اسلم و دیگر مسلمانان عرب که بر ساحل و هامون جای
داشتند نامه نوشت که در و از احکام زکات مال و مواشی آگهی بخشید - و آن نامه را
ثابت بن قیس بنو شسته بود و ابو عبیدہ بن الجراح و عمر بن الخطاب گواہ شدند -

۱۴۱. سفارت جذام - رفاعه بن زید که یکی از بنی جذام و انکه از بنی الضبیب
بود در موضع هدنه که نزد حیسب است با آنحضرت باز خورد و غلامی پیشکش کرد و اسلام
گرفت و آنحضرت او را نامه بهر دعوت اسلام سوئے قوش و دواب بگانش نوشت -

در آن نامه نگارش یافت که هر که پذیرفت در گروه خاصه آبی درآمد و هر که سرسبز چید تا دو ماه در امانت - و مردی از خدام دانگه بنی تهاثه بود که او را فروته بن عمر - میخوانند و در زمین شام بر موضع معان و نواحی آن از طریقه قیصر عامل بود - فروه سلمان شد و کسی را با نامه و استر سفید بزم ارمنان با حضرت فرستاد و چون ازین کار آگاهی یافتند او را بخوانند و گرفتند و در بند آنگذند و سپس کشتنش بیرون آوردند و درآمد میگفت ۵

ابلیح سراً المؤمنین بانثی	سلمه لرباعظمی ومقامی
---------------------------	----------------------

سردار مسلمانان را ازین برسان که به خدمت هستی و بجایگاه من

و گردش بزدند و بدارش بکشیدند -

سفارت مهره - چون مهری بن الابیض با سفارت خود بیامد آنحضرت بروی اسلام را عرض فرمود و بهما مسلمانان گرفتند و ایشانرا اینچنین نوشت این بنشته ایست از محمد رسول الله به مهری بن الابیض که هر که از مهره اسلام آورد از تالاج و پرقاش امین گردید - و بر ایشان پیروی آئین اسلام نازلیر است پس هر که کار و درگون کرد هانا جنگ - خدا بر خاست - و هر که بدان گردید بزینهار خدا و پیغمبرش درآمد - یا ده گشته ایشانرا بازگردانیم و بر چندگان آب را بنده نکینم و ایشان تا پایی لگانه و نخش گوئی را تا فوانی دانند محمد بن سلمه الانصاری نوشت - و مردی از مهره بیامد که او را زهره بن قرضم میخوانند و آنحضرت او را از رازی راهش

نزد خود بنشانند و گرامی داشته - و چون بیج بازگشت نمود سامان سفرش سازداد
و سوازش کرد و نامه به او نوشت که بایشان بوده است -

۱۳۳ - سفارت حمیر - در ماه رمضان ۹۰ م مالاک بن مرارة الربادی -
فرستاده شاهان حمیر بنامها و گذارش اسلامشان بیامد - آنحضرت بلال را فرمود
تا ایشان را فرود آورد و اگر ام کند - و مهمان دارد - و آنحضرت سوی حرث بن عبد کلال
و نعیم بن عبد کلال - و نعمان که سرور ذی رعیین بود - و معافر - و
همدان اینچنین نوشت - پس آنکه ستائش خدا نیکه جز او خداست دیگر نیست بر شما
میخوانم - و پس آنکه فرستاده شما از زمین روم ما رسید و هر چه فرستادید برسانید - و
از چگونگی آن طرف آگهی داد و از اسلام شما و جنگ با شرکان بازگفت - همانا خدا
عزوجل شما را راه خود بنمود - اگر نگو کرداری بیش گیرید - و فرمان خدا و پیغمبرش پذیرید و
نماز کنید و زکوة بدهید و از غنیمت خمس خدا و خمس پیغمبر و صفا او هر چه
بر مسلمان از زکوة فرض کرده شد - بیرون کنید -

۱۳۴ - سفارت نجران - چون نامه پیغمبر با اهل نجران رسید از ایشان چاره
کس از بزرگان نصاری که از آنجمله عاقب کندی که عبدالمسیح نام داشت - و
ابوالمحرث بن علقمه - و برادرش کرز بن علقمه که از ربیعیه بودند - و سبید بن حرث
و برادرش اوس بن حرث - و زید بن قیس - و شیبیه - و خولید - و خالد - و عمر -
و عبد اللہ را بشمار آورده اند - بسفارت بیرون شدند - ازینها ستمن سرگرد ایشان بودند -

یکے عاقب کہ حاکم و کار کیا سے شان بود در ریش سے رفتند۔ دیگر بلوالمحشر
کہ اسقف و عالم و امام و صاحب مدارس ایشان بود۔ و سبگیر سببین المحشر کہ قافلہ
سالاران بود۔ کر زین علقمہ در پیش میرفت و میگفت ۵

ایک تغد و قلقا و ضیئھا * معتصفا فی بطنھا جنیئھا * عن لفا دی التصارعی دیئھا
بسوے تو میدود شکم خشک گشته * کہ در شکمش بیچاره است * بکیش نفسای بخالفت برآرد

و پیش از همه با آنحضرت باز خورد و سپس دیگران رسیدند و مسجد درآمد و جامه های
نگارین در برداشتند۔ و پیر امن چادرهای ایشان بجزیر درخت بود و مسجد
روے بمشرق بناز ایستادند۔ آنحضرت فرمود بگذارید ایشان را و چون با آنحضرت
تراز آمدند۔ روے بگردانید و ایشان سخن نکرد عثمان گفت این اعراض از حجت
پوشاک شماست و در آن روز باز گشتند و روز دیگر در لباس راهبان بیامند و سلام کردند
آنحضرت و علیک باز داد و سوے اسلام بخواند ایشان انکار کردند۔ و سخن دراز شد
و گفت و شنود بسیار گشت۔ آنحضرت چیزی از قرآن فرخواند و گفت آنچه میگویدیم
نمے پذیرید۔ بایده که از پی ما بماند و آماده شوید و برین سخن باز رفتند۔ روز دیگر عبدالمسیح
دو تن دیگر از اهل الرأے ایشان بیامند و گفتند ما لچنان مینماید که با تو مبارک کنیم و
هر چه خواهی بدسیم۔ و آشتی بکنیم آنحضرت برین شرط صلح فرمود که هر سال دو هزار حقه
بدیند یکبار در راه رجب و یکبار در راه صفر و قیمت هر حقه اوقیه باشد۔ و اگر در مین ضرورت
استقامے اقتدستی زره و سنج نیزه و سنجی شتر و سنجی اسب مستعار بدینند۔ و اهل نجران

و متعلقانش ز نہاری شدند۔ جان و مال و ملک و ملت و غائب و حاضر و معابد
 ایشان بہ پناہ خدا و پیغمبرش درآمد۔ و جمع اسقف را از اسقفیت او در سب را از
 رہبانیت او و واقف را از وقفانیت او بزرگوارانیم۔ ابو سفیان بن حرب و اقرع
 بن حابس و مغیرہ بن شعبہ گواہ شدند۔ سفیران باگشتند۔ گزیدے گشت
 کہ سب و عاقب باز آمدند و مسلمان گشتند۔ و آنحضرت ایشان را در خانہ ابو ایوب
 انصاری فرود آورد۔ و بخجریان تا زمانہ پیغمبر خدا بر حال خود بودند۔ و ابو بکر صدیق
 نیز ہنگام وفات بہر ایشان وصیتے نوشت۔ مگر زن پس را بنوا گشتند۔ پس عمر
 بن الخطاب ایشان را از وطن بیرون کرد و اینچنین نوشت۔ این است آنچہ
 امیر المومنین عمر بہر کسانیکہ از خجریان روانہ شدند نوشت۔ بنا بر آنچہ پیغمبر خدا و ابو بکر
 بہر ایشان نوشت ایشان ز نہاری خدا مستند۔ جمع مسلمانے ایشان را رنجے خواہرسانید
 و از حاکمان شام و عراق بہر کہ رسد ایشان را در کن زمین جایگاہے فلج دہند۔ و ہر چہ
 در آنجا از زمین بکار آرد در عرض زمین گذاشتہ ایشان باشد۔ هیچ بر آن نستاند و دیگر
 آنکہ اگر کسے بر ایشان ستیہ کند بہر مسلمانے کہ در آنجا باشد یا و ایشان گرد۔ چہر کہ
 ایشان ز نہاری ہستند۔ و چون بجایے طرح اقامت افگند۔ بہت و چہار ماہ چیز
 معاف است۔ و ہم بر آنقدر راج گرفته شود کہ در دست آرد و هیچ ستیہ و سختی بر ایشان
 نرود۔ عثمان بن عفان۔ و معقب بن فاطمہ گواہ شدند۔ و ایشان در عراق
 بجاییکہ در آنخجریانہ مے نامند و بر کنار کوفہ واقع شدہ فرود آمدند۔

سفارت جیشان - از جیشانیان ابو دوسب - باتنے چند از قوش بیاد و از شتر کھ
 از شمد و از جو - در یمن میساختند - پرسیدند و یکے را بنام تبع و دیگرے را بنام مرز
 بخوانند - آنحضرت گفت آیا هوش را میزداید - گفتند آری - اگر زیادہ بنوشیم
 فرمود ہر چہ بسیارش بخورد کند کش نیز حرام است - گفتند رسم است کہ مرمان مزدوران
 خود را شتر بے میدهند - فرمود - ہر چہ بخورد کند حرام است -

مطلب بن عبد اللہ بن خطیب گوید کہ پیغمبر پلایان خود در مدینہ بود کہ
 گرگے فرارسید - و پیش پیغمبر ایستاد و بغرش آمد - پیغمبر فرمود این سفیر درندگان
 نزد شما آمدہ است - اگر خواہید چیزی بہرہ اش بنیید - کہ او ہم بر آن قرار خواہد بود -
 ورنہ بگذرید - ایستاد - پس ہر چہ بدتش افتد بہرہ اش باشد -
 گفتند این از ما نمے آید - پیغمبر بگراگ - اشارت فرمود کہ بکار خود باشد - او باز
 ورا فکندہ تیزے دوید -

بالحق
 من

سفیران لو کہ ذیل از پیغمبر صلعمے آمدند نہ بہتر دگران - پس فرمودین پیغمبر خدا صلعم کہ این سفیر درندگان
 نزد شما آمدہ است صحیح دلان میکند کہ ایتمہ کلام مزارحاً بود چاکہ حضرت صلعم گاہ ببلور مزاج ہم چیزے میفرمود علی اند علیہ صلعم
 سید احمد ۱۲

ل م ی

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
نی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرانہ لیا جائے گا۔
